

คำกลอนสรรเสริญพระนารมี
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ภาคที่ ๒

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ
ให้พิมพ์พระราชทานในการบำเพ็ญพระราชกุศล
เมื่อสมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ
เจ้าฟ้าฯ กรมขุนศรีสัชนาลัยสุรกัญญา
สิ้นพระชนม์มาถึงปัญญาสมาทาน
ณ วันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๘

๙
895.911082
ม619กต
ธ.2

“เรื่องกะทรวงศ์มณฑล ๓๐๒ ฟ้ามน”

คำกลอนสรรเสริญพระบารมี
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ภาคที่ ๒
[มณฑลอุดร, เวียง, (๕)๔, ๑๖๕๖๗]

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้า ฯ
ให้พิมพ์พระราชทานในการบำเพ็ญพระราชกุศล
เมื่อสมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ
เจ้าฟ้า ฯ กรมขุนศรีสัชนาลัยสุรกัญญา
สิ้นพระชนม์มาถึงปัญญาสมา
ณวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๗

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

คำอธิบาย

หนังสือซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์พระราชทาน
ในการทรงบำเพ็ญพระราชกุศล เมื่อพระศพสมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ
เจ้าฟ้ามาลินีนภดารา ศิริินิภาพรพรวนที กรมขุนศรีสัชนาลัยสุรกัญญา
ครบสัต์คมวาร ได้พิมพ์ประชุมบทกลอนสรรเสริญพระบารมีพระบาท
สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๑ เป็นโคลงของหม่อม
เจ้าสุวรรณ ในพระเจ้าน้องนางเธอ ชั้น ๑ กรมหมื่นไกรสรวิชิต เรื่อง ๑
ลิลิตของพระเจ้าน้องนางเธอ ชั้น ๔ กรมหลวงพิชิตปรีชากร เรื่อง ๑
หนังสือพระราชทานในการบำเพ็ญพระราชกุศลต่อที่พระราชทาน สมเด็จพระ
เจ้าน้องนางเธอ ฯ พระองค์นั้น เมื่อพระศพครบบุญญาสมวารบั้น
ได้รวบรวมบทกลอนอันแต่งสรรเสริญพระบารมีพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพิมพ์เป็นประชุมภาคที่ ๒ ต่อมา บทกลอนสรรเสริญ
พระบารมีที่พิมพ์ในภาคที่ ๒ เล่มนี้ มี ๘ เรื่องด้วยกัน คือ

๑ โคลงของพระยามหาอำมาตย์ (หรุ่น ศรีเพ็ญ) เมื่อเป็นที่
พระราชวรินทร์ เจ้ากรมตำรวจนอกขวา แต่งเมื่อเสด็จเบ็ดคลองเปรม
ประชากรในบวช พ.ศ. ๒๔๑๕ พระยามหาอำมาตย์ (หรุ่น ศรีเพ็ญ)
มีชื่อเสียงว่าเป็นกวีในรัชกาลที่ ๕ คน ๑ ในสมัยต่อมาได้แต่งหนังสือ
เรื่องอื่น ๆ ยังปรากฏอยู่อีกหลายเรื่อง โคลงที่พิมพ์ในเล่มนี้
ดูเหมือนจะเป็นเรื่องแรกที่แต่งทูลเกล้าฯ ถวาย

๒ ลิลิตของพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพระอรุณนิภาคุณากร
 วิศวราชปัทม เมื่อยังเป็นหม่อมเจ้าพระราชอาคณเฑาะ ทรงแต่งเรื่องพระบาท
 สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงผนวช เมื่อยะระกา พ.ศ. ๒๔๑๖
 ในลิลิตเรื่องนี้ปรากฏคหหมายรายการเมื่อสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงทรง
 ผนวชถวัลย์ ถึกกว่าในคหหมายเหตุอื่น ๆ ด้วยพระองค์เจ้าพระอรุณฯ
 ไปได้เป็นพระเถระพระองค์ ๑ อยู่ในหัตถบาล แลได้เสด็จเข้าไปอยู่ประจำ
 ในพระพุทธรักษสถานในกาลครั้งนั้น

๓ กลอนสุภาพสรรเสริญพระบารมี จะเป็นของผู้ใดแต่งหาทราบไม่
 แต่พิเคราะห์หัดตามความที่กล่าว ญเหมือนจะแต่งเมื่อราว พ.ศ. ๒๔๒๐
 กรมพระสมมตอมรพันธุ์ประทานฉบับไว้ในหอพระสมุดฯ

๔ โคลงของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส
 ลงกรณ ทรงพระนิพนธ์ พิมพ์ผนวกไว้ข้างท้ายลิลิตพงศาวดารเหนือ
 เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๓

๕ คาดา สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส
 เมื่อยังดำรงพระยศเป็นกรมหมื่น แลเป็นที่สมเด็จพระราชาคณะ เจ้า
 คณะใหญ่ธรรมยุติกนิกาย ทรงแต่งเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอม
 เกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จกลับจากยุโรปครั้งแรก สมเด็จพระสังฆราช
 วิศวราชปัทมได้ทรงอ่านถวายชัยมงคลในนามของพระสงฆ์ธรรมยุติก
 โดยคาดานี้ กับทั้งคำแปล แล้วพระสงฆ์ทั้งปวงซึ่งไปประชุมพร้อมกัน

ค
สวดคาถานถวายเป็นมงคลทั่วทวีป
พ.ศ. ๒๔๔๐

เมื่อวันที่ ๒๓ ธันวาคม

๖ คาถา ของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (แสง) วัดราชบูรณะ
แต่งเมื่อสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงเสด็จกลับจากยุโรปครั้งแรก คาถานี้
กับทั้งคำแปล สมเด็จพระสังฆราชวัดราชประดิษฐ์ได้อ่านถวายบังคม
ในนามของพระสงฆ์สามเณรทุกนิกาย ที่ในพระอุโบสถวัดพระศรีรัตน
ศาสดาราม เมื่อวันที่ ๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๐

๗ ร่ายกั้น ของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ ชั้น ๔ กรมหลวงพิชิต
ปรีชากร ทรงแต่ง ร่ายกั้นนี้กรมหลวงพิชิตปรีชากรได้ทรงรับสมมติ
ให้เป็นผู้แต่งคำถวายบังคมของประชาชนชาติไทย เมื่อสมเด็จพระ
พุทธเจ้าหลวงเสด็จกลับจากยุโรปครั้งแรก พระยามหาอำมาตย์
(หรุ่น ศรีเพ็ญ) เป็นผู้อ่านถวายบังคมโดยร่ายนี้ ณ มหาสมาคม
หน้าพระที่นั่งสุทไธสวรรย์ เมื่อวันที่ ๓ มกราคม พ.ศ. ๒๔๔๐

๘ คำฉันท์และกาพย์ห่อโคลง ของหม่อมเจ้าเพิ่ม ในพระเจ้า
บรมวงศ์เธอ ชั้น ๓ กรมหมื่นภูมินทรภักดี แต่งเมื่อสมเด็จพระพุทธ
เจ้าหลวงเสด็จกลับจากยุโรปครั้งแรกใน พ.ศ. ๒๔๔๐ ฉันท์และกาพย์
ห่อโคลงนี้ เมื่อแต่งแล้วหม่อมเจ้าเพิ่มนำขนทูลเกล้า ฯ ถวาย
แล้วได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาต
ให้ใช้เป็นหนังสือสำหรับหัดอ่านบทกลอน ที่ในโรงเรียนเด็กของ
พระอรรคชายาเธอ ฯ ตามความประสงค์ของผู้แต่ง

ณ

๘ แหล่งเทศน์มหาชาติ ของพระกว้างวัดประยุรวงค์ แต่งเรื่อง
ทรงหล่อพระพุทธรูปชินราชวัดเบญจมบพิตร เมื่อ พ. ศ. ๒๔๔๔ เทศน์
แหล่งนี้เทศน์ในเครื่องเล่นกัณฑ์มหาพน พระครูพนโกศล (สอน)
วัดมณฑป จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้เคยเทศน์ถวายในรัชกาล
ก่อน แลเป็นแหล่งเทศน์ซึ่งคนทั้งหลายชอบฟังกันมาก ถึงได้กรอกลง
ไว้ในแผ่นคราโมโฟน อธิบายบทกลอนเฉลิมพระบารมี ซึ่งพิมพ์ใน
เล่ม ๒ มีดังแสดงมา

๑๙.

สารบรรพ์

โคลงของพระยามหาอำมาตย์ (หรุ่น ศรีเพ็ญ)	หน้า ๓
ลิลิตของพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพระอรุณนิภาคุณากร	,, ๓๕
กลอนสุภาพสรรเสริญพระบารมี	,, ๓๙
โคลงของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยา ลงกรณ์	,, ๔๔
คาถาของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส	,, ๕๒
คาถาของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (แสง) วัดราชบูรณะ	,, ๕๙
ร่ายกั้นของกรมหลวงพิชิตปรีชากร	,, ๗๓
ฉันท์แลกาพย์ห่อโคลงของหม่อมเจ้าเพิ่ม แต้่งสำหรับ โรงเลี้ยงเด็กของพระบรมราชยาเธอ ฯ	,, ๘๓
แปลเทศน์มหาชาติของพระกว้างวัดประยุรวงศ์	,, ๑๐๓

"เฉพาะห้องคี่คว่ำ ๓๑๒ เท่านั้น"

สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมขุนศรีสัชนาลัยสุรกัญญา
นายเมือโสกันต์ พ.ศ. ๒๔๓๕

โคลงของพระยามหาอำมาตย์ (หรุ่น ศรีเพ็ญ)

๑๐ สรรวมชีพังคมบาท
 ผ่านแผ่นภพมณฑล
 อวยรยาเกษมสุข
 ช่อนโอนเกศมาน้อม
 หลากหลายมากมอญมุล
 สู่สมภารบารมี
 เบื้องบาทไถ้วิราช
 องค์เอกอัครเฉลิมหล้า
 ต่างเคียมคัลชื้อช้อม
 ต่อเบื้องขมถมาลย์

โคลง ๑๐ อัญชลิตสารล้ำซึ้ง
 เบื้องบาททุกาถวัลย์
 คึงองค์กฤษณสรวิค
 แบ่งภาคจากเกษียรเบือง
 ๑ มาเถลิงถวัลย์ราชคั้ว
 มารหม่วิชาม
 ต่างถวายเครื่องบรรณาตาม
 ทุกทั่วหัวเมืองกล้า

จอมภูวนาถเลอลย
 วยสกลสีมา
 ท้าวไท้ทุกประเทศ
 ค้อมบรรณาการถวาย
 พลเพิ่มอภินิหาร
 มอญชื้อค้อไค้
 ยันภูวนาถรักรักษ์
 แซ่มชนหน้าไค้คัลย์
 โอนคิโรคม์นอยน้อม
 ท่านนา ฯ

เคียมคัล
 ราชเรือง
 สฤษฏ์รุ่ง เรืองนา
 สมุทรห้องมณีนันธุ์ ฯ
 แคนสยาม
 เชนล้ำ
 ขวพบอย แลนา
 เกล่อนเลียบนเลียวสยง ฯ

๑ พระองค์คือศรภาพัน
พระยศยิ่งสุริยัน

พระเดชจักรวรรค์
พระเกียรติเลิศแหล่งหล้า

๑ พระสฤษฏ์นาคเวศล้ำ
ปานพระวิฆณกรรมสวรรค์
แสนสนุกโตทัน
ทุกประเทศไท่น้าว

๑ มีพระบรมราชเขื่อน
จักยกพยุหทยหาญ
พร้อมพรังบริวาร
โดยเสด็จจอมจักร์ฝ่าย

๑ สุกข์เกษมสุขขัง
สืบคำเป็นสำคัญ
สังวรจรรยอสรค์
พระฤกษ์กำหนดไค้

๑ เสด็จทรงพระที่นั่งล้ำ
นาเวศใช้จักรพา
ตั้งองค์เทพยธาดา
ทรงทิพย์บุษบกท้าว

เพ็ญจันทร์
ส่องฟ้า

รอนราพณ์ แลแฮ
เพื่องพนมไทเกษม ฯ

เลอสุวรรณค์
เชกค้าว
ไทเทียบ ถึงฤ
นอบน้อมสกุติ ฯ

โองการ
บุรยาย
แห่นแห่
เขตค้าวกรุงเดิม ฯ

จวณวัน เสาร์แฮ
ไซค์ไซ้
จักร์ศก
เสด็จค้าวแดนชล ฯ

เลอชลา
ขบค้าว
เหิรเหาะ
เทพย์ไท้ทางสุวรรณค์ ฯ

๑ ถึงที่ประทับพร้อม
มวญหุมมาตยอกรักษ์
ลีนาศหอกดาบฝึก
ครบครองอาวุธห้อม

๑ กุยกวงดาเวศล้อม
ส่องสว่างกลางอัมพร
หนังกอกฤษณศร
พร้อมพรังพานรเกล้า

๑ เสกเจดถึงอาสน์ไท้
สงฆ์ลำพระราชา
แซ่สวทพระปริตอา
จบพระสูตรเสร็จจวัน

๑ พอพระสุริเยศไฉย
เรื่องประทับแสงโคม
การเล่นก็แห่โหม
ต่างประกวทเอาหน้า

๑ เพลงการสารคัพพัช้อง
มอญทะแบภาษา
ทุกสิ่งสรรพนา
ทวยราษฎรสำเอยน

เพ็ญพรัก
แวคล้อม
มาศปรัก แลนา
แห่ห้อมทักหาญ ฯ

จันทร์
ผ่องแผ้ว
ยกพยท รงค์แซ
กลั่นกล้ำคำแหง ฯ

พลับพลา
คณะถวัน
คมเวท แล้วยแซ
ลาสลิแห่งสงฆ์ ฯ

ลัขโพนม
แจ่มจ้า
โครมครึก ครืนแซ
เอิกออลเวง ฯ

สักระวา
แผกเพยน
เนืองแน่น สุ่มแซ
ท่องท่องเทียวบล ฯ

๑ มโหฬาร^๕กิเรก^๕อ

สมโภช^๕คลองขุ^๕จร

นามเปรม^๕ประชากร

เป็น^๕ประโยชน์^๕นรชน^๕ชั้น

๑ เพลิง^๕พยับ^๕รุ่ง^๕เวิ

เกณ^๕ฑ์^๕พระ^๕ทุก^๕อาราม

พระ^๕เนียง^๕ค้อ^๕พล^๕พล^๕ง^๕ตาม

ต่าง^๕ประ^๕กวั^๕ค้อ^๕อ้าง

๑ ไม่^๕กระ^๕ดา^๕ง^๕รุ่ง^๕เวิ

เล^๕ห^๕พ^๕เย^๕ย^๕น^๕ไ^๕ส

ช^๕ก^๕ัน^๕ก^๕ิง^๕แก^๕ม^๕ไ^๕ย

ค^๕ก^๕ค^๕ิน^๕ค^๕ุ^๕า^๕ย^๕แ^๕ล^๕ล^๕ม

๑ โค^๕ม^๕ล^๕อย^๕แ^๕ส^๕ง^๕ส^๕ว^๕าง^๕แ^๕ว

ส^๕ง^๕เย^๕ย^๕ม^๕น^๕า^๕ว^๕ค^๕จ^๕ร

ท^๕ัง^๕ก^๕า^๕ว^๕เ^๕น^๕ค^๕ว^๕ง^๕ส^๕ล^๕อ^๕น

แ^๕ล^๕เ^๕ล^๕ค^๕ล^๕้า^๕ห^๕ล^๕าก^๕แ^๕ส^๕ร^๕ัง

๑ เร^๕ือง^๕สุ^๕มา^๕ล^๕ย^๕มา^๕ค^๕ไ^๕ม

จ^๕ิ^๕ป^๕ก^๕ท^๕ร^๕เ^๕ย^๕ล^๕ง^๕ป^๕ล^๕ง^๕แ^๕ป^๕ล^๕ง

ท^๕ัง^๕ไ^๕ม^๕น^๕ช^๕น^๕ว^๕ล^๕แ^๕ต^๕ง

น^๕ิ^๕ก^๕อ^๕ย^๕เ^๕น^๕ห^๕ล^๕ง^๕ด^๕้า

อ^๕ว^๕ย^๕พ^๕ร

ไ^๕ห^๕ม^๕น^๕ั้น

พ^๕ระ^๕ร^๕า^๕ช^๕ ท^๕า^๕น^๕แ^๕ช

ส^๕ี^๕บ^๕ห^๕ล^๕้า^๕ย^๕่า^๕สุ^๕ณ^๕ ๑

เ^๕ว^๕เ^๕อง^๕ง^๕า^๕ม

ร^๕า^๕ช^๕ส^๕ร^๕้าง

ห^๕น^๕ึง^๕ค^๕อ^๕ก^๕ ต^๕ะ^๕ไ^๕ล^๕น^๕า

จ^๕ุด^๕แ^๕จ^๕ัง^๕แ^๕ส^๕ง^๕ส^๕ี ๑

เ^๕ว^๕เ^๕อง^๕ไฟ

ส^๕ก^๕แ^๕ย^๕ม

ผ^๕ล^๕ค^๕อ^๕ก^๕ แ^๕ล^๕น^๕า

เล^๕ห^๕ไ^๕ม^๕เ^๕เ^๕ม^๕อ^๕น^๕จ^๕ริง ๑

อ^๕ัม^๕พ^๕ร

แ^๕จ^๕ม^๕แ^๕จ^๕ัง

ส^๕ล^๕ิ^๕ย^๕ล^๕ี^๕ว^๕ ล^๕อ^๕ย^๕แ^๕ช

ห^๕า^๕ก^๕ไ^๕ห^๕ี^๕พิ^๕ศ^๕ว^๕ง ๑

ไฟ^๕แ^๕ส^๕ง

แ^๕ป^๕ล^๕ก^๕ห^๕น^๕้า

เ^๕ื^๕ม^๕อ^๕ว^๕ย^๕ อ^๕ัม^๕เ^๕ย^๕

ผ^๕ัก^๕ห^๕น^๕้า^๕ค^๕อ^๕ย^๕ด^๕ง ๑

๑ สาวสาวชาวราชบุรี^๑เมือ

นาเวศพายสัสน

บงพลางจิตต์คลึงกล

นักก็ชวนชมแก่

๑ เขียวชลหญิงปัดไ้

อีกหนึ่งหากเกรงคำ

ฝันพักตร์หักใจทำ

แต่จิตต์ยังเฝ้าร่อน

๑ ประจวบสุริโยคแจ้ง

สว่างอรุณเรืองรอง

ต่างคนตระเตรียมกอง

คอยบพิตรเจ้าหล้า

๑ ปางองค์อัครเจ้า

ทรงเครื่องนำเงินงาม

ทั้งอัครฤทธิราม

จับพระแสงคู่หล้า

๑ สงฆ์เสด็จกตกิจถวัน

ทรงประเคนสิ่งของ

ปฐินิตยทานปอง

ทรงพระเต้าอุทกตั้ง

มาชล

เลียบแล

การก่อ เหมนา

ที่ร่อนแรมสถาน ฯ

ทันสำ เหนียกเอย

ขอต้อน

เฉยชน เชนนา

รักร้างห่างสน ฯ

แสงทอง

รุ่งฟ้า

การแห่ แห่นแซ

ยาตรเมือกงศรี ฯ

จอมสยาม

เอี่ยมอ้า

เรืองเดช

ลาตลู่สงฆ์ ฯ

ทวยผอง

ทั่วทั้ง

ประโยชน์ พระนา

หลั่งน้ำอภัยฐาน ฯ

๑ อาลักษณ์อ่านประกาศแจ้ง

พินหนึ่งสองร้อยวัด

เจ็ดสิบเอ็ดแสนชัฏ

คลองขุดแล้วคลองไต่

๑ พระราชทานทรัพย์จ้าง

สองสหัสช้างจับ

ห้ำหอยสี่สิบกับ

อีกเศษแปดบาทให้

๑ แต่พระราชทรัพย์นี้

เงินพระคลังเดิมออก

ใช้เงินพระคลังนอก

หวังประโยชน์ภพฝ่าย

๑ เสรีพระอติเรกนั้น

แต่พระย่นบัณฑิต

ให้พระร่วงเรืองไธ

หมู่อรินราบลน

๑ ปางเสรีงานอติคนั้น

คอยพระฤกษ์เสรีลง

พอจวบพระสุริยงค์

เบิกพรณเบิกแผ้ว

ถวายเป็นทางแฮ

บอกไว้

สามเคษ วาเฮย

ลี้ล้าแลตรง ฯ

จีนรับ ขุดแฮ

จ่ายใช้

สี่ชั่ง แลนา

ค่าจ้างแรงเงิน ฯ

หมายบอก ประกาศนา

จ่ายจ้าง

ในแผ่นดิน ดินแฮ

แผ่นดินพินไธสยาม ฯ

ถวายเป็น

แผ่นดิน

ศรัยยิ่ง ยงนา

หลักกลั่นถอย ฯ

ในสงฆ์ แล้วแฮ

ที่นั่งแก้ว

เยียมสี่ โมงนา

ผ่องพินอัมพร ฯ

๑ ทรงที่นั่งทวยเทพยทา

ขอกอออกพระที่นั่งจร

คู่ชกียกพายถอน

กลองแขกตีปละห้อย

๑ นาวาสวรรณกึ่งแก้ว

ทรงพระชัยศรีสวัสดิ์

เครื่องส่งอิฐมณฑ

นำพระที่นั่งเอย

๑ สนั่นเสียงกริบแซ่ซ้อง

มโหรีกึกก้องกัง

ไพเราะเห่หวนวัง

พลเพียงเพียงแผ่นพน

๑ เรือกิ่งเสียงสนั่นล้ำ

เรือปลัดทูลฉลอง

เรือตำรวจปลัดสอง

หว่างระยระยัว

๑ เรือฝ่ายของครักษ์ไค

เคียงแข่งคู่ยศนาม

พลพันทหารตาม

ล้วนเหล่าของครักษ์ล้ำ

ถวายกร

เคลอนคล้อย

ยาวลั่น เสียงเซย

แหยให้โหยเสียง ฯ

กนกรัตน์

ยาตรเอย

พิศโยก โยยแฮ

พิศครุฑพายผยอง ฯ

แตรสังข์

ครั่นครั่น

เวงแว่ว หวานนา

พุงพันชลาไหล ฯ

ครนกลอง

คู่หน้า

น่านอก ในแซ

ไธเอยยาวนาน ฯ

แลหลาม หลงเอย

แน่นน้ำ

เวียงค่อ ค่อนา

เลิกแกลัวกลั่นสนาม ฯ

๑ แชนมหากเล็กลวัน

กมุสนาคกมัต
สองลำคเคียงคัก
แม่พระอรินพ้อง

๑ ถึงเรือดำรวหน้า

ลวันแต่ตัวเจ้ากรรม
นอกซ้ายนอกขวาระคม
เรือพระประทับทั้ง

๑ องค์พระประเทียบลำ

ขนคเนียงอนงค์นาง
โคมเฉกเอกเอี่ยมพาง
ลแหล่งพิมานฟ้า

๑ ฝ่ายในอเนกหน้า

แหนบาทบำเรอขง
ลวันเลิศครุณพงศ์
คลองโอรุโอรุโอรุ

๑ บำเรอภักคือนุรักษ์เมือ

พม่นจงปลั้ว
พระอินทรเทพรัง
หวั้งระวังเหตุร้าย

เกณท์หัก ทหารแฮ

แม่น้อง
พายแข่ง มานา
ไล่ล้างฤาถอย ฯ

นามสม ยศเฮย

แต่งตั้ง
เคียงค่นำนา
เหลาลวันสนมใน ฯ

เลอสุรางค์

หนุ่มหน้า
เทพธิดาแฮ
ลพินพิไลสถาน ฯ

นวลผจง

กชไต้

เผ่ามาตย์
แซมซ้อยโคมสวรรค์ ฯ

มาหล้ง ประเทียบแฮ

ยาตร์ยาย

รอเคว่า มานา

ย่านน้ำแนวทาง ฯ

๑ สุกกระบวรไต่เต้า
พระปลัดขันธ์สอง
กันนาเวศข้าลของ
ทอนต่อนอกประตูป้าย

๑ ถัดถึงนาเวศลำ
พระประยวงศาไคล
อิงอสนันเสนารใน
พวยแข่งเสียงเสียงเข้า

๑ หนึ่งเรือขายาทเบือง
นาเวศพวยตามชนอง
ออกญาพระหลวงผอง
เป็นเหล่าเป็นหลั่นล้วน

๑ เสียงพลอลเกริกอื้อ
กังฤทธิรามรอนยุทธ
ยามยกพยุหข้ามสมุทร
เค็กส่ลงกาฉ้าย

๑ หนึ่งคองพระนเรศวรเรือง
ยกพยุหเสนา
รอนรบทัพหงสา
จรรจากเขตกรุงไค้

ตามชนอง
คู่ฉ้าย
ธูลยาท แลนา
ยาตร์ไค้โดยฉวิล ฯ

ข้าไฟ

คลาศคั้

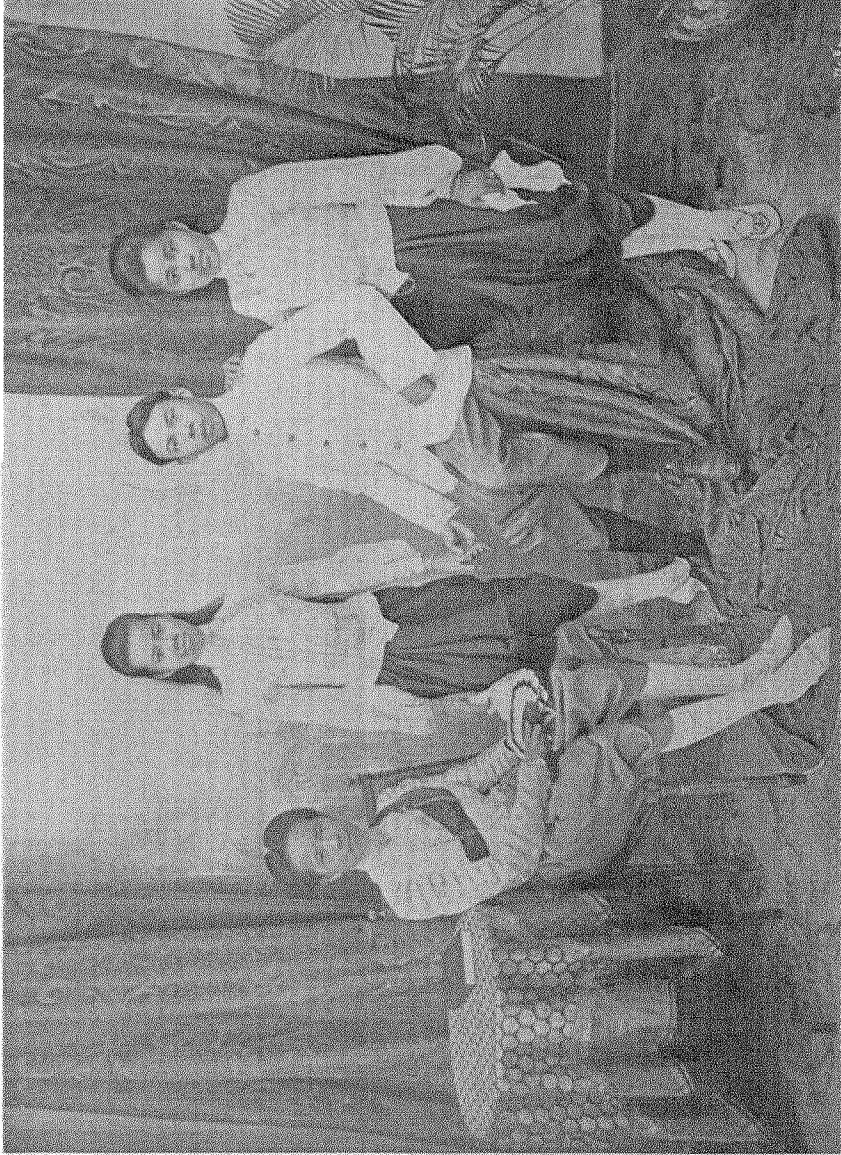
ชลมารค แลนา
เพื่องน่านองฟุม ฯ

ทลลของ
ชนัดถ้วน
ขุนหมื่น มหาคณา
ลาสคั้ตามไสว ฯ

อิงอ
ราพณราย
เฉกทั้ง นฤ
แยกพันพั้งหนี ฯ

ฤทธา
เพียบไค้

อุปราช แลฤ
เผด็จเสียนเค็กหนี ฯ

๑ มีจำลาคล้ายวันขึ้น
 ชอนชอกแฝงเพื่อยหัน
 คลาคล้าว่ายวนพล
 บ้างเลือกเกลือกตัวต้อง
 ๑ เสกตั้งหมอล้อมก้อง
 ร่ายเรี่ยเรียงแถวสกล
 ค่างเล่นค่างแต่งคน
 พรางทอทฤษฎ์ล้ำ
 ๑ เรือยเรือยเรือล่องน้ำ
 เสียงคัมพิทโงยจล
 ฉิวฉิวเฉื่อยฉ่ำพล
 ฤเขตประทุมทอง
 ๑ เขตแขวงกรุงเก่าสิ้น
 ชลประทุมทางยู
 เนืองมอญแผกเพยนค
 สมโภชคลองชุกเข้า
 ๑ เห็นสาวควาวหนุ่มหน้า
 รำทะแยทะยอยเพลง
 เสียงสนั่นเสนาะเลว
 ร่ำร่ายม่ายเมียงเข้า

เป็นควน
 หยห้อย
 วนวัง เวียนนา
 ตีค่างคลอของเงิน ฯ
 กาหล
 มารคน้ำ
 อ่าอาคม เอี่ยมเอ
 หลากล้นชวนยล ฯ
 แนวชล
 แซ่ซ้อง
 พายเรือ แรงนา
 ที่ควนแคนแดง ฯ
 แคนผล
 รยาครไต้
 หลากเล่ห์ หลายแซ
 เขตแคว้นแคนมอญ ฯ
 นวลเตลง
 ขลุ่ยเคล้า
 พิณพาทย์ แลนา
 ยั่วยิ้มยวไล ฯ

๑ พิศุภุมณฺญํหํหํ

สวมนํงฺกรอมชา
 เยียวลเมื่อยามคลา
 เลี้ยวฤๅทาลคล้าย

๑ มอญใหม่ไรถิ่นร้าง

พึงพระเคษยนบรม
 ยกเททศครวณม
 สวามิภักดิ์เป็นข้า

๑ เรือล่องลงเขตข้าว

ชนั้ระบํารเบงเนือง
 รวบพระสรีเบศ์เรือง
 พลพวกผพาย้อ

๑ ชาวบางขอกชาติเข็

รายเรียดแถวสลล
 เพียนพิศละกลกล
 กระตุกฤๅทาลข้า

๑ ครวไลเรือล่องน้ำ

บันลเขตกรงศรี
 การเอนเอนนท
 ตะคอนระบำเพลงร้อง

พิศุภุม

ยาตร์ย้าย

นิกโคร์ เซินแซ

แย่งยอเพลลาเผยอ ฯ

สู่สม ภารแซ

เลิศหล้า

ยังดิน ขยอัยไชย

เขตข้าวแดนสยาม ฯ

แดนเมือง นนทไธย

เรือยร้อง

แสงย้าย แลวันนา

รวบจ้วงถลอน ฯ

แต่งตน

ฝั่งน้ำ

ตรุณร่น แดนา

นกหน้าหนองหลัง ฯ

เลอติ

แซ่ซ้อง

ริมฝั่ง ชลนา

เรียกถ้ำทางหลวง ฯ

๑ จวนภานูมาคัสัน

จันทร์กระจ่างอำไพ

ชาวบ้านจุกโคมไฟ

ต่างแต่งบูชาถ้ำ

๑ ถึงที่ประทับท้าว

เรือเรือบเรียงรายลำ

ปางพระเสด็จจรคำ

ถวายสิ่งไทยทานล้วน

๑ พลพายต่างข้อจ้อง

เข้าห่อเกณฑ์จ่ายจับ

ต่างเสด็จอ้อมหน้าสรรพ

เหลือนช่อนชุกห่อม้วน

๑ แล้วเสด็จจรยาตรคล้อย

เรือแห่หน้าหลังคลา

เรียงเรือบวรดิษฐ์วรา

เสียงสนั่นกระทุ้งเส้า

๑ ดวงเคอนกาวเด่นด้วย

คังระฆวนภวไฉน

เอกเทพยค์ศิโย

โดยพระบารมีศรีเขือง

แสงไฉน

ผ่องฟ้า

เรืองโรจน์ แลแฮ

เลือกทองแถวทาง ฯ

แคนลำ นักเอย

จอกถ้วน

เนืวนาค ชันนา

ปัดคล้าเหล้าสงฆ์ ฯ

คอขรย

แจกถ้วน

ทุกทัว ลำนา

หมกเมียนมาเรือ ฯ

นาวา

เคลอนเต้า

คังแวก ขอกเอย

กักก้องกาหล ฯ

แสงใส

ยาตรเอย

แสงส่อง ถวายนา

บาทเจ้าจอมสยาม ฯ

๑ แนวคลองสองฝั่งน้ำ

มวนุญณ์กรยล

สาวแก่แซ่เลียบปน

ชมพระเกียรติเจ้าหล้า

๑ พระที่นั่งประทับถ้ำ

เรือกระบวรตามตึก

ปางพระเสด็จสถิต

สู่พระราชวังห้อม

๑ จบเสด็จสำเร็จเบือง

ในบทพนนิพนธ์

ใช้ปราชญ์อาชาณชน

สุภาพททโทษ้อง

๑ ไกรยลจงช่วยแต่มี

กลอนกล่าวสุภาพเฉลิม

ดั่งวงกระแจะเฌม

โดยซอสามมิกัดไ้

๑ นิพนธ์พินัยทย่อถ้อย

ใช้แต่งพิสดารตาม

พอควรแก่พยายาม

ถวายพระบาทอิศรนั้น

แถวชล

เบื้องหน้า

ชายปะ คละแซ

เสด็จเข้าคันทวัง ฯ

วรคิษฐ

จอกพร้อม

บุรยาตร์ ขันนา

แห่ล้วนแสงเพลิง ฯ

ยุบล

พราพร้อง

เชิงเขี้ยว เสดงแซ

ขัดแล้วอย่าฉิน ฯ

แต่งเติม

ยศไท้

ยุคลบาท พระนา

ต่อเบื้องบทศรี ฯ

ทางความ

เทศน์

วังเริ่ม เรือนนา

เกศเกล้าชาวสยาม ฯ

๑ ลิขิตวิจิตรสร้อย

แทนมหากษัตราคม

ทวิการเนิ่นนานนม

ชูพระเกียรติยศไท้

๑ ขอเจริญพระเกษล้า

เจริญซึ่งพระชนมา

ขอเจริญพระยศถา

เจริญราชไมตรีสร้อย

๑ พระราชวรินทร์ทเจ้า

เกลากล่าวลักษณะธรา

ถวายจอมพระพุท

ชูพระเกียรติยศขั้

๑ แม้นมาค้ำบาทม้วย

เสาวพจน์บทกลอนหวัง

แทนตัวต่างตนยัง

ทรายประลัยโลกใหม่

สารสม โภชแซ

จกไว้

ไยเลื่อม สุนพ้อ

อิราชเจ้าจอมกรุง ฯ

เหลือตรา

ยร้อย

วรสวัสดิ์ สุขแซ

สยบก้าวแกนสยาม ฯ

กรมขวา นอกแซ

พร้าพร้อง

อิราช แลเชย

ส่งสร้อยสรวเสริญ ฯ

มรณัง

กล่าวไว้

รองบาท พระนา

มอคม้วยอย่าสูญ ฯ

กิตติของพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพระอรุณนิภาคุณากร

๑๖ กล่าวตำนานพทธรินเวศ ท้าวรังสฤษฏ์วิ้งเวียง ก่ออาวาสอุทิศไว้ ที่เนินนฤปนาถ ที่สถิตสมบรม แห่งจอมจักรสยามินทร์ สมมติเทพยเกษัตริย์ ฐานาแทนบรรพจักร ประเสริฐสรรพสมบัติ เพิ่มพลพระเกียรติทั่วหล้า แผ่นพนอาวาส	จอมขัตติยศผดุงท้าว เคียงพระมนเทียรราช หวังให้เป็นวังพระ ผไทราชบรรพชิต เถลิงกุศลวิเศษ มหินทรมหามกุฏ ถวัลยรัตนปฎิมา อลงกรณ์ภักตย์นิจ พิพัฒน์สิ่งสมบรม ยืนยังอยู่คู่ฟ้า ตำนาน ฯ
--	---

โคลง ๔ ราชาธิราชไท ๑๗ สละราชธานี ทรงบรรพชาศีล หวังกุศลทอแสง ๑๘ คลวันจอมราชัน ประภาษกำหนด ชนเคอนสืบเชื้อจรรต สัทม์สามสิบห้า	ปรมินทร์ แลเฮย สืบสร้าง ภิกษุ สงฆ์ ชอกเออเฮาผล ฯ ทรงพรต ศกห้า พฤษศยศศี คำแล ฤกษ์นพรหมจรรย์ ฯ
---	---

๑ จอมสังฆวงศ์ราชเจ้า

อุปัชฌาย์
องค์กรรมวาจา

คณะปรกสองห้า

๑ บดินทรสุริยราชเจ้า

เบญจองค์ประณีต
เฉพาะพระพุทธรูป
นมัสการสังฆพร้อม

๑ บรมวงศ์บาราม (๓) ผู้

ไต่บาทวยาตรเยื้องจรค
ถวายองค์พระทรงยศ
ท้าวทองวังพร้อม

๑ รุณอมริราชเจ้า

คำรัสขบวรพชา
แต่พระอุปัชฌาย์
โดยเยี่ยงธรรมเนียม

วัง (๑) นั้น

ขึ้นหลัก

พระสาสน ไสภณ (๒) แล

เสด็จขึ้นบริวาร

กษัตริย์ สยามเอช

นบน์

ธรรมเลิศ แลนา

เสด็จแล้วอ้าง

ปรากฏ เกียรติยศ

นบน์

นฤนาถ

คลาศคัลลยฉายฉน์

นควา พ่อเชย

เชิดชน

วรราช ท่าน

เสด็จแล้วคุณ

(๑) สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์ เวลานั้นยัง
ดำรงพระยศเป็นกรมหมื่นบวรวิชัยสุนทร

(๒) สมเด็จพระสังฆราช (ปัสสเทว) วัดราชประดิษฐ เวลานั้นเป็นพระสาสน
โสภณ ที่พระธรรมวโรดม

(๓) สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้า กรมพระยานรินประสิทธิ์ เวลานั้น
ยังดำรงพระยศเป็น สมเด็จพระเจ้าฟ้า กรมขุน

๑ กรมวังขวาเจ้า
 อนุศาสน์กรรมฐานพลัน
 เปนเบื้องบาทแห่งบรร
 ท้าวบริวารวากย์ไว้

๑ พันทกกรรมพร้อมเสด็จ
 ฝ่ายภาษามาลา
 เชิญตรงซึ่งมูรธา
 เสด็จสถานท่านไท้

๑ ภาษาทรงสัพักผ้า
 ปกขีตเบื้องคำตรง
 โดยอย่างยติทรง
 ยห่อนเอนชนให้

๑ ทองสังฆาฏีพาดพร้อม
 รัยสิกขาบทพลัน
 แต่เถระผู้อัน
 ถวายแต่จอมราชล้น

๑ ขอนิสสัยต่อผู้
 ตามอย่างบทศึกษา
 ทั้งสองรับเป็นภา
 ตามวิธีที่เข้า

จอมธรรม
 แต่ไท้
 พชิตเวส ก่อนนา
 ท้าวถ้วนวาทา ฯ

ศึกษา
 เลิศใช้
 ภิชะก
 ผ่องแผ้วกมล ฯ

เพสสังฆ
 เข้าได้
 เองคล่อง ชัดหนา
 ช่วยแจ้งแห่งครอง ฯ

ครบครัน ละเซย
 ทศถัน
 สมนมค
 บทเบื้องมคธคำ ฯ

อุปัชฌาย์
 พระเจ้า
 ระแก้ กันแซ
 เสพชรั้งโดยประสงค์ ฯ

๑ สมมตองค์วิราชเจ้า

พระศาสนโสภณ

ถูกตามคตียล

เสด็จสั่งสงฆ์พร้อง

๑ จึงสอนวิราชเจ้า

อนาสันทั้งอรรณ

ภรทฤหรรษ์

สถับถ้อยประนตอ้ม

๑ เสด็จกิจจอมราชเจ้า

วัดพระศรีรัตนศาสดา

พร้อมพระประยูรคณา

ชมพรตพระเจ้าชั้น

๑ เชิญพระภูวนาททั้ง

เสด็จสู่มณฑลทรง

เหล่าเสวกาย

นำเสด็จพระบาทเยื้อง

ว่า ๕ ฝ่ายหม่มมนตรนิกร

๑ สืบหาสนับเบื้องบัน

มวงหมวกครอบงายาทา

ขัณฑ แลนา

พจนพร้อง

แบบอย่าง ยุติเศ

ออกเขื่อนถวายเป็นพร ๗

ทรงบรร พชาเฮย

พฤติพร้อม

ชยัน มโนแฮ

นาถไท่อภิวันท์ ๗

ปตา ปาฤ

แห่งนั้น

ชนคั่น สล่อนแฮ

ค้อยค้อยเนินเห็น ๗

สั่งสงฆ์

ย่างเยื้อง

พร้อมพร้อง แลเฮย

ราชเจ้าจรลี ๗

นำเสด็จจรยวยาตร

แต่งคนขยับอย่างยุบ

ปาทกาสวสอศเสด็จ

ขกทองเทคเสื่อสนอปปยค
 วิกกายาเข้มซัต
 ถักอ็คเคเวียงราย
 ไปตามแนวในฉนวน
 ภูวนาสงฆ์ครวไล
 แปะตงฆ์หมคพริกพร้อม
 ราชไท้ทรงธรรม์ แลนา ฯ

โถง ๔ ทัพพิกรรมสวคชา
 ๑ คณะสงฆ์ทั้งผอง
 ระบอบชอปปำนอง
 หัรปประจำลวัน
 ๑ ทรงคิลประกอบเกอ
 ไตรจิวิริกองค์
 ปฏิบัติโดยตรง
 วัณชังสาสน์ยอม
 ๑ ภรรวิราชเจ้า
 ประพฤติพรตพรหมจรรย์
 พระกมลเหตุหรรษ์
 หากนิเวศน์วงศ์แล้ว

คหคกคตวตา
 มีสายควกเียวกระบ
 ขวาซ้ายเป็นทิวแถว
 โดยขบวรบถบาท
 ขึ้นสู่ในอุโบสถ
 เข้าประชุมแนวกล่อม

เปนสอง แลฤา
 แปะถวัน
 เนาท นนแซ
 บ่เว้นอาจิณ ฯ
 ฤทงค์ ละฤา
 เอกพร้อม
 ปริยัติ ธรรมนา
 อย่างเหี้ยมขินวร ฯ
 ทรงธรรม์ ละเซย
 ผ่องแผ้ว
 เกษมสุข พ้อเซย
 เล่ห์เลียวลุ่มแล ฯ

๑ ครั้นเมื่อกาลล่วงแล้ว นัยแต่ณวชนา พระวงศ์และมาตยา ถวายอุปัชฌาย์คอกไม้	โททิวา ละเซย หกไซ้ สพรั่งหมก เมื่อยแซ เสร์สสันสัทิวา ฯ
โคลง ๒ มหัยยิกาเจ้า (๑) ๑ ภูมัยยิกาเจ้า (๑) บาทเบองอกิศร ฯ	นำพระวงศ์สู่เฝ้า ทวายกระแสน์เรอไซ้
๑ ภูมัยยิกาเจ้า (๑) คลาคล้อยตามประสงค์ ฯ	ให้ไปเป็นเพื่อนแล
๑ ชวนเจ้าพระ (๒) หนึ่งแท้ เพื่อไค้เป็นสอง ฯ	ถึงอุโบสถเช้า
๑ สองเชื้อคลาคลาศเต้า นั่งแล้วสังวร แลนา ฯ	พาพระวงศ์ราชกันยา วางพานรัตนแห่งนงคราญ ข้างชูเชิดกรักราย ของอมรเทเวศร์

(๑) สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาสุทธำตน์ราชประยูร เวลานั้นยังดำรงพระยศเป็นกรมพระ ฯ

(๒) คือพระองค์เจ้าพระอรุณนิภาคุณากร เวลานั้นยังเป็นหม่อมเจ้าพระกระง่างตำแหน่งพระราชาคณะ

ถวายมาเลิศเทียบอุปถลน
อภิมย์ทฤพรหม
ขอให้นั้นพรพรมา
จงกำจักรไกล
จงเจริญพระชนม์แล้ว

โคลง ๔ กองกฤษณ์ถวายเสร็จสิ้น
๐ สมเด็จพระจอมพล
สุราชอาสน์ไพชยนต์
ครั้นคำราตรีแล้ว
๐ สร้อยแสงทองฟ้า
อัยยิกาภม
คำรัสสั่งองค์
พ่อกราบทูลพระเฝ้า

โคลง ๒ พระอนุชาน้อยไท
๐ ยাত্রเยื้องขจร
๐ เฝ้าภูธรเสร็จแล้ว
ไปรคช้อยไทยทาน ฯ

อีกนิกรนักสนม
มนกระสลเรียงวัน
พระโรคาข้ายัต
สั่งสั่งยับยั้งแล้ว
สืบสร้างมไหศุรย์ ท่านนา ฯ

ยักคัล แลนา
คลาศแคล้ว
ทสธิต นั้นเอย
ท่านไท้เจริญธรรม ฯ
วังสี แลนา
ราชเจ้า
ยราชนัค ตา(๑)นา
ท่านให้รับนิพนธ์ ฯ

รับกระแสสั่งใช้
เชิญเสด็จคลาศแคล้ว

(๑) สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าฯ กรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช เวลา
นั้นดำรงพระยศเป็นสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภาณุรังษีสว่างวงศ์

โคลง ๔ ภูเขาสศกัณฐ์อภัย

ให้นิมนต์สงฆ์มา

ทรงครองชฎกาสา

การประคองบาตรล้วน

๑ สังฆมรรยาบทแล้ว

ประคองสันทิศ

ยุรยาตรเป็นชนัค

ถึงทสมเด็จไท

๒ พระประยูรบรรณ

ถ้วนทุกหน้าเป็นชนัค

กมลขึ้นปรีดิ์

จึงจักษุภาชนะสุวรรณ

มาโนชน้อมทรงบาตร

ทานถวายองค์ทรงพรต

เต็มสมกันบาตรราช

ให้ทรงพรตรับแล้ว

กลับเข้ายังสถาน

อนชา ทำนนา

สียถ้วน

วพัศตร์ พ้อเฮย

ไต่เท้ารวลี ฯ

โคยวักต์ แลเฮย

พรตไช้

ตามเนือง กันเฮย

ท่านแล้วทรงทาน ฯ

พรหมพระญาติพงศ์

โสมนัสเวียง

ชลภูมิคลาคลาศ

ตักโภชนอันเฒ่า

ต้นสังฆราชถ้วนทุกองค์

พญูชนจรทภาชนะสุวรรณ

อัญชลียาทของ

พระเสด็จคลาคลาศแล้ว

ท่านนา ฯ

โคลง ๔ นฤบาลอิราชเจ้า

๑. ดึงทรงกษมณฑล
 เสด็จเห็นอพระแท่นย่น
 เสวยภัตตาหารไซ้
 ๑ ครั้นสามโมงล่วงแล้ว
 พระยานุรักษ์มนตรี (๑)
 มโหรรค์เร่งคืบ
 พร้อมคัมภีร์สังขัตถ์ให้
 ๑ ภูบาลจอมราชทั้ว
 เสด็จขึ้นอภิวันท์
 องค์พุทธรัตนอิน
 ทำภิกษุพรักพร้อม
 ๑ สักการประทับแท่น
 องค์พระอุบาลี
 ถวายแต่พระศาสดา
 ยอหัตถ์ประนมแล้ว
 ๑ เหาวัตรวิทก
 ทรงท่อนพระธรรมศรี
 ปฏิบัติประพาศพิ
 ทรงศึกษาสาสน์ให้

จรด ละเขย
 พุ่มไม้
 ราชอาสน์ ฆานา
 ๑ นั้นโดยพลัน ฯ
 ทันทิ ละฤ
 นั้นไซ้
 อโณม ธรรมังเขย
 ๑ กกกองกิงวาล ฯ
 ทรงธรรม์ แลเฮย
 นยน์อัม
 เปนที่ รลิกเขย
 ๑ กอเบเกอกรรมฐาน ฯ
 ๑ ฐา พระนา
 กอนแท่น
 ทรงภาคย์ เจ้าเฮย
 ๑ คำเข้าเจริญคุณ ฯ
 ขาดิ แลเฮย
 สุกตไซ้
 ๑ รียชอบ เสมอชา
 ๑ ถูกฉนวนบริบูรณ์ ฯ

(๑) พระยานุรักษ์ราชมนตรี (เผือก เสวตนันท์)

๑ จุลจอมปิตรเจ้า เสด็จสถิตศึกษาพลัน สู่ราชอาสน์อัน ล่องมณีนิมยมน้อย	ทรงธรรม์ ท่านเอย คลาศคัลล้อย เป็นที่ สถิตินา จึงได้นิทรา ฯ
๑ ทิวอากาศแผ้ว แสงก่องทองโอไร ทู่เหว่วิหคเสียดไส เผยพระแกลจอมหล้า	รำไพ แลเชย เรือฟ้า เสนารโสด นระแซ เสร็จแล้วบักคด ฯ
โคลง ๒ จึงนสนธิ์สั่งใช้ ๑ วัชรอันตระเตรียม ฯ	นายบำรุง (๑) นั้นใช้
๑ อทกเขมณภาน์แปล เครื่องใช้พร้อมมุล ฯ	สีพันเกล็ดแล
๑ บดินทร์สรพยาตรเฝ้า เสร็จแล้วผายผัน ฯ	สอชญาะเจ้า
๑ จอมธรรม์ทำกิจแท้ ล่องไค้เจ็ดวัน ฯ	อชญาท่านแล
โคลง ๔ ถึงกาลกำหนดเข้า ๑ รลภพระชนกอัน ทั้งพระชนนีขวัญ ฉลองพระคุณจอมหล้า	ทรงธรรม์ พ่อเอย สีฟ้า วรรณาท ท่านเอย แย่งเบองกุศลถวาย ฯ

(๑) จะเป็นพระยาอาหารบริรักษ์ (ทิน) หรือผู้ส่งสงสยอยู่

๑ ตรัสสั่งขุนพวกเจ้า
อาราธน์ส่งฉนวนายทาน
สู่เนวคณีสถาน
อำมาตย์อินริบถ้อย

๑ เหล่าคนใช้หมู่ผู้
เร็วแรงจรดมา
เชิญส่งฉนวนักมหา
ยังพระมนเทียรเจ้า

๑ คนใช้ฟังสั่งถ้อย
พนักงารรีบลี้
ตัดทางหว่างวิถี
นิมนต์พระสงฆ์คณะเจ้า

โคลง ๒ พาทะสงฆ์กลด้าว
๑ ที่ไท่ทรงจา กระแล ฯ

๑ สงฆ์มาสู่เนวคณีสถานพร้อม
แต่ท้าวเตรียมการ ฯ

โคลง ๔ นฤบาลพิตรเจ้า
๑ ทานอภิศงฆ์สรพ
ส่งฉนวนโมทนาพลัน
แล้วเสด็จพระผ่านหล้า

พนักงาร ละเฮย
ยิ่งร้อย
คฤหาสน์ โพนแล
กลาศกล้อยครรไล ฯ

สังฆกา รินา
ไต่เต้า
ธาตุส แลนา
ที่ไท่ทรงทาน ฯ

วาที ท่านเฮย
ลาสเก้า
อาวาส บึงนา
เร่งให้จรพลัน ฯ

แคนสถานเนวคณีสถาน

ธรรมการนอยน้อม

นักธรรม ท่านเฮย
ท้าวหน้า

ตามบท แขนนา
กลับเมื่อสู่สถาน ฯ

๑ เจ็ดทิวาล่วงแล้ว
มหานิกายจรรลี

พระวันรัตน์(๑) องค์ดี
นำส่นนเทียรเฝ้า

๑ ไปรคบรรหารท่านไ้
ขอขจิตคคิกชักชวน
มีพจน์ทักทายมวณ
ตรัสเสร์จพระสงฆ์เอน

โคลง ๒ นับทิวาล่วงเก่า
ถ่ายให้ฉายา ฯ

๑ อิกเถราเจ็ดไ้
กลั้มเเื่ออวาส แลนา ฯ

โคลง ๓ พระจอมราชทรงรับ
เครื่องถ่ายฉายรูปทั้ง

โคลง ๔ ฉายาองค์นเรศวรไ้
ขนิศเพียรณมินทร์
ฉายจากพระกายิน
สมท่วทกลิ่งแล

โดยมี พ่อเอย
ยาตรไ้เ้า

เป็นประ ธานนา
ราชท้าวทรงธรรม ฯ

สมควร ละเอย
เยี่ยมเเื่อ
ที่สถิต สุขชา
โอยจุเเื่อพรวลา ฯ

สุนทรจิตร(๒) ก็เฝ้า

ยังยืนบ่ทอนไ้

ขุนค่านับแต่งตั้ง
สรวพลินตามประสงค ฯ

บดินทร์ ละฤฯ
แม่นแท
ยอดย้ง เลขเฮย
เลเห็นพิศวง ฯ

(๑) สมเด็จพระวันรัตน์ (สมบุรณ์) วัดพระเชตุพน

(๒) ขุนสุนทรสาทิศลักษณ์ (จิตร) ข่างดำบุตร

๑ รูปสงฆ์ทั้งแปดล้วน

รูปพิศตรวิศรา

ถวณนพคณา

พิภพนังอุทงให้

๑ ถ้ายองค์สงฆ์เสร็จสิ้น

สุนทรจิตรทรรค

จึงถ้ายผู้ภักดี

หอรรมังเข้าแซกซ้า

๑ แล้วแลสุนทรจิตร

ถ้ายองค์พระบมยรัตน์

เครื่องทรงเลิศแลสรวรรณ

เทียบสองข้างเหนือพนักร

โหมคเทศจีบประจำ

บงลักขณาคจกัน

เตรียมจรตแทนเทียบกัน

เผ่าพงศ์พทบมยเจ้า

ประนมนั่งเรียงสลอน

เรียงกันคานเชิงบัลลังก์

ทวนรายรียง

ค่อนนถกเครื่องบูชา

เชิงเทียบทองเรียงสลั

เถรา ละเอีย

หนึ่งใช้

นั่งเนื่อง กันแฮ

นั่งตั้งตำรง ฯ

ทันที แลนา

เสวยสุลา

บริรักษ์ บำรุงแฮ

รูปท้าวเยียมเกล ฯ

ช่างประคิษฐ์บวรจง

เบญจางค์ฉัตรทรงเทวitic

บมยบงกันท่นกระจิงวาง

เส้าจำหลักกอบเก็จ

อีกองค์นำเนาข้างหน้า

บัลลังก์ชั้นหลั่นลด

พญาวรรณเทียบมพระบมย

เทเวศร์เฝ้าชานบัลลังก์

อีกชั้นตอนพิณนราช

ยืนเหยียบหลังภางค์พา

แทนผจงเจดจิต

พุ่มบมยพานรอง

รอบแทนวับเวียวาง

อีกหว่างกลางรูปกระถาง
 แท่นเล็กทนต์พานพุ่มเรียง
 พานยุบผาสองข้างคู่
 ไคมกึ่งจำเทียนขาวข้าง
 รวมประชุมเครื่องบูชา
 ทั้งของเทศยุโรปไทย
 อีกคู่เชื่องไวลงบา
 โดยรยอบเบื้องบรรพชา
 ไคมสองตั้งริมแท่นทนต์
 เปนจันทระชัชวาลย์
 พรหมลาคศิลาลาย
 รจนาคำนานพวง
 จนนสนสุธรรโธ
 องค์เอกอิศรพิเศษ
 หน้าต่างมีลายมุกบวร
 เกื้อก้านต่อเติมติด
 ทิวสถานอุโบสถแล้ว
 ก่องฟ้าเพือนจันทร์ ฯ

แท่นทนต์ล่างรองรับกัน
 รูปเทียนเคียงชั้นหน้า
 ทั้งขวกหลายคำ
 แลสล้างฉัตรลุ่ม
 บรรจงมาลวันพิเศษ
 คู่เทียนใหญ่ลงมโหรี
 ยอดขอกตราเกี่ยวประกอบ
 อีกไม้บรรณาเงินทอง
 ขโกลกันเป็นระย
 พนสถานเอี่ยมสอาด
 ผนังระยาละขา
 คาวการองค์พระมณ
 มาแต่เมืองจำปาสัก
 ช่อพวงศุภพระมณ
 จงจิตสวรรค์ช้องช่อ
 ชวลิตโคมพิทาน
 ไชยระทัยกึ่งแก้ว

โคลง ๔ ทวารบานมุกกลั่นเกลี้ยง ฌฉาย นอกเขย
 ๐ ทงทั้งหน้าค่างหลาย ก้อนัก
 บัวผนังกระจิงราย เรืองมาศ รอยนา
 ประคยหินลายหมี่ นอกล้วนศิลา ฯ
 ๐ ชานรองลกล่าชัน กระจิง นั้นฤฯ
 ทกเทพรายนิ้วประนัง นบไหว
 ! ล้าเทพอเนกสัง สรรค์สด นัยแซ
 เรียงเรียงทกแถวไต้ สี่คานโตยตรา ฯ
 ๐ ชานเกลี้ยงหินลาดทั้ง หินเสา ละแซ
 หน้าพระบญฺชรเสลา สลักแจ้ง
 คือตราพระจอมเกล้า มกุฎเกศ เสียมนา
 โทเทพที่ทวยแฉ่ง ท่านไท้อภินันท์ ฯ
 ๐ หินเรียงลกลั่นล้วน ยันไค นะเฮย
 สิงห์คสองสัตว์ใน ปากแก้ว
 ท่าไลคทลงไฟ จิตรกฯ จริงแซ
 กลสัตว์นั้นล้วนแล้ว สลักทวยถมอ ฯ
 ๐ หอระฆังก็แต่งให้ ตระการ ละเฮย
 ประคยกระเขยงจาน สดก้า
 ไต้บังอวดสี่สถาน คีลสลัย สลอนแซ
 กระดางรูปตั้งอยู่หน้า คู่ทั้งเชิงไฟ ฯ

๑ ขานทวารใหญ่อยู่นั้น

มีเทพประชุมหลาย

ศาลาหกเสาภายใน

ปรากฏทำนองขึ้น

๑ สองจวียนตั้งท่า

สองหัตถ์โคมไฟมี

คาสองเหลือบแลค

ขยักขยักก้าว

๑ ทิ้งขมอยู่พักนั้น

สพระมนเทียรตรี

ขานจรวจรวิเศษ

เอกอาสน์จอมเจ้าหล้า

๑ ของสงฆ์อุปโลกถ้วน

ขทอนขาดสังไค

สรรพสิ่งไร้ไร

มหาดเล็กเฝ้าคอยค้อย

๑ สามนายฝ่ายกรมวัง

แลอีกทั้งฝ่ายสนม

อีกฝ่ายกรมทนายเลือก

ต้นเชือกมหาดเวร

ฝ่ายในเกณฑ์ยกส่ง

เครื่องเลียงส่งขมเข้ามาย

สลักลาย

หลั่นขึ้น

ซ้ายและ ขวานา

ช่องขมสองเพลิง ฯ

ทำที่ ท่วงเขย

ไข่ง้าว

คจโกจรธ เกรียวธา

ไบกงทางผลู ฯ

สามกฏ แลนา

มุขหน้า

ลายกนก เหมแซ

จกแต่มีราชพงศ์ ฯ

มวณไพ บูลย์นา

ล็กน้อย

ไต้ขัต ข้องนา

รับใช้ไต้ถาม ฯ

นะพ่อ

นะพ่อ

นะพ่อ

นะพ่อ

นะพ่อ

นะพ่อ

สถาปนายสังฆการี	นะพ่อ
คอบเรียมกับขุนช้าง	นะพ่อ
ชาวในร้องใจจ้อ	นะพ่อ
อัญฐานพอจวนคำ	นะพ่อ
นำชานำส่งเนื่องนิตย	นะพ่อ
กาแปดติดตามชอย	นะพ่อ
โคยระบอบกอบก่อเก้อ	ประจักษ์พระคุณแม่เฒ่า
ปักข้องสุขหลาย	แลว ๗

โคลง ๔ มีเขาถมอพุ่มไม้	จังหวัด นันนา
ทำประตูแหล่งพนัส	หนึ่งน้อย
ไม้คอกและไม้คัก	เชือกกิ่ง ผกาแข
ทักถั่งหลังไหลย้อย	คังคังเนนยรร ๗
๑ เกาะงาพฤษ์ลายมาค้แต่้ม	คังราย อย่นา
ต่างสิ่งต่างลีหลาย	หลากคั่น
ต่างคอกต่างกลืนฮาย	ฮวนอย ฌมแฮ
คนตรวจเมียงคอบคั่น	ห่อนให้ปัดปาล ๗
๑ พนกักรวบริรักษ์รู้	กรณีย์ ละเฮย
ทุกเหล่ายห่อนลี	ละเว้น
รักษาราชนฤยคั	การยั้ง ยวคเฮย
ล้ำเหล่าอรินวัน	กลั่นเกล้าบหาญ ๗

๑ ทวยหาญวัลลภล้วน

จ้านกัณฑ์เพลิงวายุ

คู่คู่ช่องทางฉาย

ทวารมูขที่จอมไท

๑ แพทย์ยาสมัพพาหัง

ทุกหม่นพนักงาร

ชนหม่นและหม่นทหาร

ฟังกิริยราชไท

๑ ขุนนางตำแหน่งทั้ง

ลำนักสถานอาวาส

บริโลกของราช

สนธิยาชนช้าง

๑ เพรายายโม่งสัถวัน

สมเด็จท่านเจ้าพระยา (๑)

เฝ้าบาทบชาตคลา

กลับแหวะที่สงฆ์เอน

๑ ปางกาลนราธิราช

โดยกำหนดสองครา

ไพร่นาย นะเซย

ๆไว้

นายจัท ประจำแฮ

อยู่เฝ้าเอนอนันต์ ฯ

ชนการ ละเซย

เรียกไ้

พักที่ เคยแฮ

สั่งแล้วเร็วถึง ฯ

มหาด เล็กฤา

บ่ร้าง

ตามที ฤทธิชัย

ที่เฝ้านฤบดี ฯ

โดยตรา นั้นฤา

เยยมเยอน

สิ้นเวศน์ เวียงแฮ

อ้อยแล้วอำลา ฯ

บุรยาตรยังอุโบสถ

วันทนายคันทวยเจ้า

(๑) สมเด็จพระบรมมหารัษฎ์ธิราช (ช่วง บุนนาค) เวลานั้นยังเป็นเจ้า
พระยาศรีสุริยวงศ์ ผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน

เพลาช้ายเคยชาค

ถึงยามเคอนชานระฌัง

อีกเจ้านายมากมี

เลื้อยทางลาดประจำ

อินทรวเทพ (๑) ที่องครักษ์

ตำแหน่งซึ่งโดยมี

หนึ่งชนนยามาลาเชิญ

อิกรังหลังท้าวแสงขรรค์

ลีลาเกียวก้อยยาตร

พานพระศรีเสด็จฉนวน

แห่งไต้บรรพชา

ไกล ๔ ครั้นสมัยจวนจวบใกล้

ยังคั่นปวารณา

ล้ำส่งขั้ววารถามา

แล้วพระจอมราชัน

คำคาลาคลายหอนเคลือน

ชนนางสะพรังแลหลาย

แสงอัคคีส่องสว่าง

ชนนางนำเทียบลิ

หลังทรงศักรักดวงหนึ่ง

แห่งชาวพิพิไลศุภย์ (๒)

กลิ้งกลดเคียวคยั้ง

เจ้าหมื่นสรรเพธ (๓) เชิญ

ล้ำหาดตามมามี

ทงเครื่องกระแลฉนวน

นั้นนา ฯ

วันลา ผนวชเชย

เกยวกัน

เนาที่ นั้นแซ

บอกเบญจสุทธภิภรณ์ ฯ

(๑) พระอินทรวเทพ (อ้า) ต่อมาเป็นพระขามหามนตรี แล้วเป็นพระยาพิชัย
สงคราม

(๒) เข้าใจว่าพระยาพิพิไลศุภย์ (เนตร) ราชินิกุล

(๓) เจ้าหมื่นสรรเพธภักดี (โต) ภายหลังเลื่อนเป็นพระยาและเจ้าพระยานรรัตน
ราชมานิต

๑ พันวันกาลแต่เนิ่น

ล่องลื่นลงลาคะ

वारประจวบศุกระ

ลุ่มมีเค็ญไช้

๑ ขอกเข็ญนฤนาถ

ณอุโบสถโคยมี่

อีกสงฆ์อันหัตถบาส

ลั่นเกรวาลียถวัน

จบแล้วเลยหำรูปไคล

มทเข็ญพร้อมอิจโย

แล้วทรงยศกล่าวลา

โดยบัญญัติพระเจ้าชั้น

ยาตรเข็ญสนานชล ๑

โคลง ๕ แทนสงฆ์เศวตฉัตรชั้น

พนังการไชชลปราย

ชัหลังทกสังข์ถวาย

เล็ญขวาวัง

วิสสะ ออกเขย

นวชไต้

เก็ญนที ถิ่นนา

ถูกเข็ญราชัญ ๑

คดยามราชลาพรท

พร้อมสงฆ์ที่เนานัน

เก็ญอวาสไทรตรา

ปริตควรตามเคย

ถึงถูกเข็ญวันทนอันม

ไวเณโรภพจน์

ขั้จักขาคำอรอด

ครบสรรพจอมราชัน

รบาย วจิตฤ

ร่วงฟุ้ง

ชัยสวัสดิ์

แหวกแว้ภาสาร ๑

๑๒๕ เลี้ยวตรงทางพิศตรพน

นิลพัศคราญ

สวมนอนอบกูกาล

ก่อนไซ้

สู่สังคมสมาทาน

♂ ♀
ប្រឡោះ ក្រណាម

พระอุปัชฌายาให้

๕ ๕
บทเพลงของบาลี ๗

๑๑ เสรีภิกขุวิราชเจ้า

๐
 ข้าฯ ละเซย

เสด็จสู่มนทิดรา

ก่อนโพน

ท้าวพระพระอุบลฉาย

พรพรา ฅวาชแซ

ถนอมวิทยุที่โน่น

หมอกเมืออาราม ๗

โคลง ๓ ชนตามเผด็จสงฆยาตร

สู่อาวาสรวงเช้า

จอมภพนาถเจ้า^๒

จัดให้แห่งทาน แลนา ฯ

ร่ำบ ครุฑทวารพุ่มแห่ง

ทิวสังคมแหล่งอาราม

โคจรตามกันคลา

ล่วนเถราถนทค

ตามกำหนดตรวจเฝ้า

เข้าสถิตในอุโบสถ

๑๑๑
ทรงสมพจน์พรพระ

จอมพลโทเสนาบดี

ทรงพระเคนกาชณ์โกชนา

พระอภัยมณี

สงฆ์มณฑลอุดร

๔๒๖
เสวรมงคลกิจจานุ

ราชท้าวอวยทาน นั้มนานา ฯ

โคลง ๔ นาฬิกาแปดกลิ่น

๑

ทำงรูปแปลกเรือนำ

ค่าสามซังหลายคำ

น้ำพุพรมดอกกลิ่น

๑ สิบสงฆ์คงรักเก้

ไว้ส่วนของราชทิน

จารสังเขปภุมินทร์

มีที่พระองค์ขึ้น

๑ อุบาสาย้อยนั้น

ห่อนไต่สัปดาห์กิจ

นิสสัยท่านต่อคิด

ครบสิบห้าวันเข้า

๑ เถรเนาโสมนสนั้น

คงอยู่จนสิบสอง

สัปดาห์กิจโดยคด

แล้วกลับมามีอีกเหล่า

หินคำ ละฤา

ทิศถ้วน

สิ่งเศษ

ท่านให้คุ้มกัน ฯ

โคยรบิน

สิ่งนั้น

ผนวชที่ ใสนา

พักด้วยราชา ฯ

เป็นนิตย

ไต่เต้า

เนืองเนือง แลนา

จึงเมืออาราม ฯ

พิมล ขรรณ(๑)นา

ทิวะเข้า

พักวัด ๆ เวนา

ครบถ้วนวันลา ฯ

(๑) พระพิมลธรรม (ทับ) ต่อมาเลื่อนเป็นสมเด็จพระวันรัตน์

๑ สาสนโสภณพระผู้	กรรมวา จาเขย
อยู่สี่ขลุทวา	ครบแท้
สัตตาทิกิจลดา	คนหนึ่ง ละแซ
เผื่อ (๑) เล่าคนนั้นแล	พักแล้วกลับคลา ฯ
๑ พรหมมุนี (๒) มาอยู่เก่า	วันคลา
พักที่วัดคงคา	สี่วัน
แล้วกลับอยู่ตามวา	รท เวรแล
ห้าครบประจำวัน	ตลอดไท้เสด็จลา ฯ
๑ วัดพระนามเถระนั้น	โคจร (๓) นามจันทร์
พระสุคณคณารักษ์ (๔)	อีกไซ้
อริยมุนี (๕) คณิศร	บรมนิวาส เนาเขย
เถระสามช่วยให้	เปลี่ยนผู้สัตตาทิ ฯ
๑ อีกฉายาท่านนั้น	พระราช ทานมี
เป็นแผ่นพระรูปภาค	กรอบทัง
ครบทั่วทิศดยาส	ไว้ที่ รุกกแซ
ส่งลงมาทางนตง	คือให้ภักดี ฯ

(๑) คือพระองค์เจ้าพระอรุณนิภาคุณากร

(๒) พระพรหมมุนี (ศรี) วัดปทุมคงคา ต่อมาเลื่อนเป็นสมเด็จพระพุทธาจารย์

(๓) พระจันทร์โคจร (ฮัม) วัดมณฑลภูษิตวิชัย

(๔) พระสุคณคณารักษ์ (นัม) วัดเครือวัลย์ ต่อมาเลื่อนเป็นพระเทพกวี

(๕) พระอริยมุนี (เหมือน) วัดบรมนิวาส ต่อมาเลื่อนเป็นพระเทพโมลี แล้ว
เป็นพระพรหมมุน

๑ หนักพระคุณเพียบพร้อม	ธรรมา
ปานแหล่งชนคีรี	แข่งฟ้า
พระก่อขอบความดี	ปรากฏ กิตติ
พจนประกาศพระจอมหล้า	ปราชญ์แท้ต่อเสวิม ฯ
๑ เกลิมพระเกียรติราชไท	จอมฟ้า
เสด็จออกบรรพชา	สืบสร้าง
ไต่จำหนคเวียงมา	รบินแบบ ขทแฮ
สถิตราชขบพิรอ้าง	เพื่อไว้ไปนแผน ฯ
๑ เสร์จสำเนากล่าวอ้าง	สมญา
นามขัตติย์นิคมมนปภา	กฎไว้
กาพย์กลอนพิรธวา	รเริ่ม รังแฮ
ไว้ที่ศึกษาให้	รอบรู้เชิงสาร ฯ
-

กลอนสุภาพสรรเสริญพระเกียรติ

แต่งเมื่อราว พ.ศ. ๒๔๒๐

๑ ข้ายาททำค่านับอภิวาท

เสวยสวัสดิศกสมบัคอันสมบูรณ์

แต่พระองค์ทรงเสวยสิริมีไ

ให้เย็นใจไพร่ฟ้าประชาชี

สถาปนาอวาสราชูปพิ

ทั้งอุปถัมภ์บำรุงซึ่งกรุงไกร

ก็ทรงสละพระราชทรัพย์หลาย

ให้ซ่อมแปลงแต่งใหม่วิไลงาม

โรงมูเซียมโรงทหารหักการยุทธ์

โรงกระษัตริย์ใหญ่ครมมัทมา

ลีมาล้อมซ่อมกำแพงซ่อมแปลงใหม่

ทุกภาษามายอยู่ในบุรี

หนึ่งลำนาคำยลสายชลเขียว

ก็ขุดคลองสองฝั่งให้ตรงไป

อนึ่งพระกรุณาทรงปรารภ

ทอดพระเนตรเขตแคว้นแดนคำยล

รวบรวมเนียมไไหนใคร่จะมีข้าง

ที่ยกถิธรรมอันอุดมเห็นสมควร

บรมบาทปรมินทรนรินทร์สุริย์

จอมประยูรอยุธยาเทพธานี

ตั้งพระไทยจะบำรุงซึ่งกรุงศรี

เป็นสัขีเสด็จชาคนิราสไทย

พระสงฆ์สถิตมิไคเลื่อมที่เลื่อมใส

ที่สิ่งไรไทรมทรคชำระความ

ไม่เสียคาบโดยผดุงกรุงสยาม

ล้วนดีกรามเรื่องจรัสวิทยา

พระสมมุติเทวราชสิงหาสนมหา

หอรัษฎากรพิพัฒน์สวัสดิ์

ถนนใหญ่ขยงศรวดี

ไคเป็นทีโสมนัสศักดิ์ในย

ที่คุ้มเคียวคเคเงินไม้เคียวไหว

ไคสุมไจรวมภูทิวทิว

ไคร่พานพต่างประเทศพึงเหตุผล

ที่ชุมนุมหญิงชายหลายกระบวร

ไคเยี่ยงอย่างผิชอบไคสอยสวน

ไคประมวณมาประกอบให้ชอบกล

อู่สำเภาเสด็จเสด็จกลางนาเวศ
 สู่ผาคลื่นผ่นลมมรทมน
 ทั้งไม่ข้ามคร้ามทมิฬอินราช
 คือเมืองมิ่งสิงคโปรมโหฬาร
 จนย่างกุ้งมุ่งหมายรียผายสิน
 ถึงเมืองกาลกตานนี้เข้านาน
 ชนนางนาถราชภูรค์คือนริย์
 ย่างมีมือถือเครื่องสักการา
 ไม่มีใครที่จะได้เป็นข้านัก
 เพราะมหาบุญญาธิการเกิน
 ต่างเคารพนบน้อมอยู่พร้อมเสด็จ
 กักขฬหลังยั้งศรีอยุธยา
 ก็ปรากฏยศยงตำรงเทศ
 บรรดาองค์วงศ์รัตนแผ่นดินไทย
 แล้วพระองค์ทรงมหาการุญภาพ
 เป็นคณอย่างตางนิมชมว่าคิ
 จึงทรงแสดงแปลงเปลี่ยนให้เรียนรีย
 ให้เคียวข้างต่างกลานพานสยาย
 ไม่คืบใจไพร่ฟ้าประชารชน
 สู้ฉันท่อนหย่อนพระยศให้ลดลง

แรมทูเรศทางชลเรทเหิน
 ที่พระสถนธกัษรกำไม่นำภา
 เส็จประพาสหลายประเทศเพสภาษา
 เมืองมลกคามอลหมั่งแก่งกันดาร
 ข้ามมหรณพใหญ่อันไพศาล
 ทุกสถานอันเฝ้าประวิศา
 ต่างคำนับนำสนทุกภาษา
 คึงขชาอวยไชยให้เจริญ
 เฝ้าว่าลภผกพันสรวเสริญ
 เขาเชื้อเชิญชมเสด็จเสด็จมา
 ส่งเสด็จโดยงามตามภาษา
 โดยผ่องผาสกสอาดนิราสไภย
 ทุกประเทศโถมนาระหาไหน
 ยังมีไต่เสด็จทางไกลอย่างนี้
 ที่หมอยคลานกรานกรายในกรุงศรี
 ล้วนข่มขืนคนยากลำยากกาย
 ยืนคำนับต่างหมอยกชอชหลาย
 ถึงมุลนายมีอำนาจไม่อาของ
 ใครไม่ขึ้นข่มได้ตั้งใจประสงค์
 ก็เพราะทรงเมตตาประชารชน

แล้วทรงจกหักทหารชำนาญยุทธ

ทั้งเงินตราอาหารบ้านาณพล

ในกำแพงแต่งทหารชำนาญหน

ให้ โปลิคนั้นสถิตหนทางจร

แล้วจกหักหมู่พลคนชยัน

ไว้สำหรับภัยเพลิงเถลิงการ

แล้วทรงพระกรุณาบรรดาเด็ก

จกชนนางอย่างคึกวิวร

พระราชทานเงินเดือนแลเลื่อนที่

แม้ใครที่มีวิชาปัญญาไว

ใครไม่คว้านพานจะเพียรคอยเรียนรู้

ทั้งดงามตามรอยเย็บที่เรียบเรียง

จึงเลือกผู้ประยูรตระกูลชาติ

ทั้งเป็นเหล่าเฝ้าสนชิลด้วยยินดี

หลายความคิดฝึกชอบไ้รอบรู้

ธรรมเนียมไหนในกำหนดขบถวราณ

ที่รกรรือเผื่อแผ่ให้แปลงเปลี่ยน

ทั้งตั้งใหม่ไหนคึกวิเฒิม

ยังภายหลังจะตั้งใหม่อีกหลายอย่าง

ใครชองชกหักคึกให้เสร็จไว

เพลงอาวุธล้ำกลลั่นผกฝน

คอยผจญกำจกคึกกร

รักษาคณเฑียรทางส้างสลอน

นอกนครระวังระไวคโยยพาล

ลั่นล้าสั่นสำรองเปนกองทหาร

ใหม่ โรงร้านคฤหาประชากร

ยังเล็กเล็กเขาวพายุญญาอ่อน

ให้ ผักสอนหัดปรีอหนังสือไทย

ตามแต่มีวิทยาวิชาไสย

ทั้งพระไทยจะท่านบไปรคชยเลียง

อยากไ้ช้ชอชอภางซึ่งชอเลียง

ยังไม่เพียงพอในพระไทยทวิ

ลั่นฉลาคแหลมหลักเป็นคึกคึกศรี

ไ้ไ้เป็นที่ปฤกษาหาหรือการ

สคแต่คุดพรอใจให้ ไสสานต์

ที่วิคถารเทียงตรงให้คังเคิม

ถ้าฝึกเพียรคึกแปลงชอมแซงเสริม

ให้เฉลิมโลกประเทียงซึ่งเมืองไทย

ค่อยเสาะส้างสือคสอซึ่งที่ผองใส

หวังมิให้ราษฎรเคือครออันเกิน

ซึ่งพระคุณกรุณานั้นยังหลาย
 เพราะพระองค์ทรงธรรมจึงพรอเชิญ
 บรรดาเหตุเภทพาลการทั้งหลาย
 ทั้งนาคเซษฐศวีเศวตสวัสดิ์
 ควรรักษาทำนบับรับสนอง
 ถวายพระพรให้ขจรวัฒนา
 คืออากาศอาทิพระพิณเนศวร์
 พระจักรกฤษณ์วิสุตกรรมอัมรินทร์
 หกสวรรค์ชั้นฟ้าแลอากาศ
 นทีแถวแนวน้ำแลธำธาร
 อีกอำนาจสาสนาสวรรักษ์
 พระเลื้อเมืองทองเมืองเรืองฤทธิ์
 รัชกาลจักรวาลนิเวศน์เศวตฉัตร
 จงถนอมจอมบดินทร์นรินทร์
 พระเคราะห์โคกโรคโกลยาอย่าได้ปะ
 ทั้งศัตรูหมู่กลีให้หันไกล
 พร้อมทั้งพระตระกูลประยูรญาติ
 ทั้งโหราพฤตมามาตย์ราชกวี
 สิ่งใดพระประสงค์จ้านงหวัง
 ทั้งไศศุขมูลมาเป็นอาภิน

จำบรรยายย่อพอสรรเสริญ
 ให้เจริญยศยิ่งทุกสิ่งทั่ว
 ก็เกลื่อนกลายกลับมาเป็นราศี
 คู่บารมีขวัญเมืองเนื่องเนื่องมา
 ขอพระองค์คุณใส่ในเกศา
 ขอสุราสุรแมนทั้งแดนดิน
 พระอิศเรศฤทธิรงค์ผู้ทรงศิลป์
 ทั้งเทวินทร์ยศโยคโลกบาล
 พินามาศกุมมาพฤกษาสาร
 ห้วยละหานเหวนพาพนาลี
 เทพนิกรจรรจักรราศี
 ทุกถิ่นที่เทพพิทักษ์หลั่นกันคร
 ทั้งปวงรัตนเรือนสุวรรณแท่นบรรจรวงศ์
 ให้ถาพรภิญโญเกไชไชย
 ให้ยืนพระชนมายุกว่าไชย
 เป็นสุขไสโสมนัสสวัสดิ์
 แลพระราชชนนีสุกใสศรี
 ประชาชนชนมนิมยนิ
 ให้สมตักนิภในพระไทยถวิล
 อย่ารู้สิ้นสุดลงเหมือนคองคา

ขอเกษะพระพายที่ชายพัก
 ให้ไคล่คล่องท่องขเลนน้ำเกตรา
 ขอพรณคณมหาพลาหก
 ทั้งผลพุ่มทุมมาลัยให้หวานมัน
 อนึ่งช่วยผู้สถิตวิจิตรชัย
 อภัยลยีนสินบลคนประยูร
 ขอบรรดาข้าฉลองลของบาท
 ให้สัจจทั้งม่นกตัญญู
 ใครนิคชอบลอบโลมค้อบโน้มน้าว
 หมั่นศึกษาหาชอຍประกอบการ
 พระเกียรติคุณมูลิกาชอปรากฏ
 ขอพระยศรนาสง่าพร้อม
 พระเดชกระเคื่องเมืองแมนทุกแดนค้ำว
 ถึงสุญทินสันฟ้าคงคาโดย
 ใต้คืบเข็ญเย็นอุราประชาชน
 ฟังแผ่นกนิญไญรมโพธิ์ทอง

อย่าชิงชังแข่งฤทธิ์ทกทิก้า
 สิ้นค้ำมาสู่เมืองเนองเนองกัน
 ให้ฝนตกตามรศอย่ารู้ฝัน
 อีกพืชพรรณสาธลับริบูรณ์
 อย่าหลงไหลโลกลาภจะสาบสูญ
 อนุกุลแก่ประชาเหมือนนคราช
 ร่วมพระราชาภมลกคนผู้
 ขออย่ารู้ร้างนิราศบาทมาลัย
 อย่ารู้ร้างวานรักสมัคศมาน
 ขอบันดาลภักดิ์ประนีประนอม
 เหมือนกลิ่นรสทิพย์ผกามณฑาทอม
 เหมือนเงินจอมจักรพรรดิสหัสไนยนต์
 พระยศไทชออย่าสิ้นกลิ่นลของ
 ทวีแผ่นดินภพพลไม่หม่นหมอง
 ถึงแสงส่องแสงไขขึ้นใจเอย ฯ

โคลงของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า

กรมพระยาปวเรศวริยาลงกรณ์

๑ จักแสดงพระเกียรติให้	โอรส ^(๑)
เถลิงถวัลย์สมมต	สืบตั้ง
เรืองพระเดชปรากฏ	แผ่ตลอด
เปรมกมลทั่วทั้ง	ปักษ์ใต้ฝ่ายเหนือ ฯ
๑ พระทัยเย็นยงน้ำ	ค้ำแข็ง
พระเมตตาทรงแสดง	ทั่วหน้า
ยกหย่อนราชทัณฑ์แรง	แบ่งลด
แก้สัตรูผู้ผิดกล้า	เลือนน้อยถอยเบา ฯ
๑ ปรีชาทรงรอบรู้	สังสรรค์
เลืยกทุกทั่วทุกอัน	ทุกอัน
วงล้อมเลียบชายชายัน	เห็นยาก
คนใจคิดตามค้น	ห่อนแจ้งจนตาย ฯ
๑ พระญาณใหญ่กว้างเช่น	สาคร
เป็นที่เทยวสัจจร	ไต่เต้า
ทั่วหม่สัจวินิกร	ใหญ่ย่อม เทียบนา
ได้พึงเป็นร่มเกล้า	ผ่องพันไพร่ ฯ

(๑) โคลงตอนก่อนนั้นขึ้นไป ทรงสรรเสริญพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้า
พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ว่าด้วยทรงทูลบำรุงวัดบวรนิเวศจนสรวรรคต

- ๑ พระเมตตาเปรียบ^{ขึ้น}พิน
ทวยราษฎร์^{ขึ้น}พิน
ประกอบกิจการ
ฝ่ายบกและฝ่ายน้ำ
- ๑ พระกรุณาเลิศล้ำ
เจริญพัสดุสมบัติ
ชบเลี้ยงหมู่ชน
ยศลาภคำคำ้อย
- ๑ ประโลมเลี้ยงทวยราษฎร์^{ขึ้น}
ผู้ชอบราชการบำ
ตราทองมงกุฎประจำ
เครื่องผูกหูก้อย
- ๑ แจกเงินกลางขบวน
ทศราชธรรมประจักษ์
ทำกิจกิจงรัก
โลกสยได้^{ขึ้น}รู้
- ๑ ชุบทกลงจ้าง^{ขึ้น}ก่อพน
ทางใหญ่ให้ฝูงชน
สพานเหล็กกว้างคน
ม้ารดคชหาญเหี้ย
- ธรม
สุขล้ำ
เป็นสุข
สุขพร้อมสมบูรณ์ ๗
ในสัตว์
ใช้น้อย
ข้าราช การนา
ทั่วหน้าอำเภอ ๗
โดยธรรม
เห็นพร้อม
รูปคช เศวตนา
โอบให้ใจเกษม ๗
ชอยนักร
แต่ผู้
ความชอย เขานา
ช่วยอ้างสรรพเสริญ ๗
ถมถนน
ไต่เท้า
เติร์ง่าย
ไขว่กลุ่มกลุ่มเคียว ๗

๑ วิมณนทำตักให้	ชนมา เจ้าเฮย
คนไม่มีพาสนา	พวกน้อย
เรียกมูลหย่อนราคา	เขาย่อม
พอมนุษย์คำตอย	ฟังคำหาเกิน ฯ
๑ โรงเรียนทรงแต่งตั้ง	สั่งสอน
บุตรธิดาด้วยราชูร	ทั่วหน้า
ศึกษาภาคินท์กลอน	ไทเอก
เขียนอ่านชาญเขี้ยวกล้า	รอบรู้ครุแสงตง ฯ
๑ สมเเคราะห์ทวยราชูรทั้ง	เขตชั้นที่
ด้วยพระทัยเที่ยงธรรม	ทั่วหน้า
การจำแนกแจกชั้น	บริจาค
สมณพราหมณ์ไพร่ฟ้า	ทั่วทั้งมณฑล ฯ
๑ กรมทหารแจกให้	เงินเคื่อน เขาแฮ
ตามสมัคไม่เหมือน	ก่อนเขื่อง
ชบเลี้ยงไม่พ้นเพื่อน	เหมือนเก่า
บุตรสกุลยาดรเยือง	สมัคเข้าเป็นทหาร ฯ
๑ พระบารมีมากพัน	คณนา
พระสติปัญญา	เลิศล้ำ
ควรเป็นขึ้นประชา	หายาก
เจริญพระเกียรติแผ่พัน	โลกคร้ามเกรงเขื่อง ฯ

๑ บำรุงนครเขตแคว้น

โคยรชบรชดีมา

เจริญสวัสดิ์ทั่วทิศา

เกษมสุขทุกคำเช่า

๑ วัฒนาทรงก่อสร้าง

จตุบัจจัยเกอหนน

ประกอบกิจการบุญ

จนพระญวนเรียบร้อย

๑ พระบารมีเลิศล้ำ

กระทั่งสวัสดิลา

ครึ่งเมื่อแยกคลองนา

วันกิมงคลไช้

๑ เมรุพระโอรสไท้

ครึ่งแรกฝนตกพว้า

ถึงจวเงียบจนล้ำ

เชิญพระอัฐิเที่ยงคล้อย

๑ ราชานิเษกนั้น

นักจตุไฟสนุก

ถึงวันจตุเปนสุข

จนเลิกเสร็จการไช้

นครา

ร่มเกล้า

สุขทรัพย์

ไพร่ฟ้าสมบุรณ์ ฯ

การบุญ

ใช้น้อย

สมณะ พราหมณ์นา

ฉลาดแล้วอุปถัมภ์ ฯ

เหลือตรา

หกได้

ฝนชุก

ห่อนไค้มีฝน ฯ

ที่ท่า

ใช้น้อย

เร็วเลิก ไยนา

ย้ายแล้วตกหลาย ฯ

ฝนชุก

หยุดไค้

ขตก

น้แท้ศัจรวัย ฯ

๑ เทพธำมรงค์ผู้
 ย่อมพิทักษ์ด้วยจิตต์
 ไม่ตรีผูกเป็นมิตร
 ความสวัสดิ์จักได้
 ๑ อโศกยพิตรเจ้า
 เป็นที่รักเจริญใจ
 พระนามท่านปราชนัย
 เทวณัฏฐิศักดิ์
 ๑ ธำมรงค์ผู้เทพท้าว
 ทรงมเหศวรศักดิ์
 ไม่ตรีจิตต์กรุณา
 อานุภาพไพศาลพัน
 ๑ ขอทวยเทพท้าวช่วย
 สมเด็จพระศรีนคริน
 ให้ทรงพระชนมา
 เป็นสุขสำราญไร
 ๑ อนึ่งช่วยพิทักษ์ของ
 ชนบททณภายใน
 ราชภูมิตกเมืองไป
 สมบัติสมบัติมั่นคง

ศกคัสสิ
 ชอยไท
 นัยเนอง กันนา
 แก่ไท้ โดยเสมอ ๑
 ฉนโค
 เทพท้าว
 อีกว่า
 จักรนัยจุลณอง ๑
 เทวา
 ไหญ่ลัน
 แก่เหล่า มนุษย์แฮ
 ช่วยข้องกันภัย ๑
 วิชา
 หน่อไท้
 ยูง เจริญแฮ
 ไรคร้างหลักหนึ ๑
 กันภัย
 แวนแคว้น
 เป็นสุข เกษมแฮ
 เทพเจ้าเมืองสวรรค์ ๑

คัดลอก (ส) ให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ม.ค. ๕๒

๘๔๕-๙๑๐๘๒
ม.๖/๙ ๓๗
ณ. ๒

๕๗

๑ บรมบพิตรเจ้า
เรื่องพระเดชแผ่ไป
เกษมสุขนิราศไกล
ปรีณายกเลิศฟ้า
๑ พระวงศ์จึงสืบเชื้อ
พระนครไพศาล
พระบรมมถาวรนิพพาน
หมู่พระสงฆ์ทั่วทั้ง
๑ กล่าวมายังไม่สิ้น
ชลจักษ์โสทรศก
พระเดชพระคุณนับ
เวียงบพพานถ้อย
๑ พระคุณพระเดชเจ้า
ในวัดพระชินสีห์
แรกพานพิภพมี
สองศอกเศษสูงอ้าง
๑ ในวัดทรงก่อเกื้อ
ตกหมู่หนึ่งให้ทำ
สืบหลังพระประจำ
หลังเล็กครวสองข้าง

จอมไทย
ทั่วหล้า
ปรียักษ์
สืบสร้างถวัลยวงศ์ ฯ
ย่นนาน
มันตั้ง
จงส่ง สว่างแฮ
หมกพร้อมคำรังคิล ฯ
ทั่วสรรพ
เล็กน้อย
ไม่สุด สิ้นนา
ยักช้าเวลาเปลื้อง ฯ
ขรณี
เพิ่มสร้าง
ผ้าตาด ถวายเยย
คอกไม้เงินทอง ฯ
อุปถัมภ์
ก่อสร้าง
สืบหก รูปแฮ
ที่ไว้ของฉัน ฯ

๗

เลขที่ ๓๒๙๐๗

๓๒๙๐๗

๑ ศุภรณสามคำแท้
เกื้อหนุนแปดมะเมี่ยงสอง
ไผ่ยาสน์คาสดาถนอง
ชุ่มพิหารทั่วทั้ง

๑ วิหารเขียนภาพทั้ง
พระราชทรัพย์ประทาน
ทองแผ่นยี่สิบเจ็ด
ของเหล่านั้ส่วนข้าง

๑ ทองคำทำเนตรไท
ช่างแผ่ประยักษยา
ยังแต่จะนำมา
พลกพล่านช่างเขียนล้อม

๑ สิ่งใดที่ท่านไท
บุญเลิศจงชักนำ
ชนมาเย็นสำ
นึกสิ่งใดจงไท

๑ จงเจริญชนมัยคชา
จงชนะไพร
จงสุขทุกข้ออย่า
จงประเสริฐเลิศผู้

บัดทอง
 คักตัง
 แล้วเสี^๕ร ๑ สองเฮย
 เสี^๕รฉ้วนทองหลวง ๗
 สองสถาน
 จำจำ
 ลายภาพ
 ๗ ๕ ๔ ๖ ๗
 ผายเบองบจ^๕ยน ๗
 คาสดา
 เสี^๕รพร้อม
 ทายคิก
 ยากคองสังขร ๗
 ทรงทำ
 ส่งให้
 เวี^๕ยค ยาวแซ
 เสี^๕รพร้อมสมหวัง ๗
 นานบ
 เค็กสั^๕
 ทาทั^๕
 มากควบ^๕บญหลัง ๗

๑ จงไฟขลุ่ยเลิศกว่า	ศฤงคาร
จงชนะหมู่मार	หมวกห้า
จงมีเศษมเหพาฬาร	ภาตลอบ
จงคักกลัทธิฤทธิกล่า	แผ่นฟ้าดินไหว ฯ

คาถาของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า

กรมพระยาวชิรญาณวโรรส

(๑) สวาคคนฺเต มหาราช	อโถ เต ทูรมาคตํ
โสตุณินา กตฺถิเจเน	ตตฺถ ตตฺถ ยถารหํ
ยุโรปายยา มหาเทสา	นิวตฺติตฺวา สกํ ปุริ
อภินนฺทาม ตนฺทานิ	จิรปฺปวาสิมากตํ ฯ
(๒) ตุณฺหิ โช มหาราช	รชฺชํ อมฺเมน การยํ
วฺจฺจํ ฐาณํ อากํขํ	ปชานํ หิตกามโก
อปฺเปเนโต อนตฺถเก จ	อตฺถเก โยปนยํ สทา
เตสํ เตสํ วิเทสํ	ปเวณฺฑิตฺตํ ฐาณํ
กสิริ อคฺเชตฺวาน	ปฺรภวฺชิตฺวาน ยํ หิตํ
ราชินฺยา สห มนฺคํ	นินฺยยาเทตฺวา สกํ ปุริ
อภินนฺทาม มหาปคํ	ตริตฺวาน มโหทธิ
ยุโรปายยํ มหาเทสํ	คณฺตฺวา อตฺถคเวสโก
ตสฺมํ ตสฺมํ ปุเร รมฺเม	สพฺพญฺเปหิ สกฺกโต
มิตฺตธมฺมํ วิวชฺเชนฺโต	อณฺณมณฺเฒสมนฺตเว
คยฺหุปคานิ กิจฺจานิ	อตุคฺเคตฺวาน สพฺพธา
กเวณฺณยานิ คิเรตฺวา	สฺนินฺนํ นมโนโรโก
กิตฺตํ ปกาสยิตฺวาน	โยโรปเกหิ มานิตो

ฉาโต เจว ยสสุลี ฯ

พุทธมามกภาเวน

สมพุทธศาสนสุสาขี

กตกิจุโ นีวตติควา

สมนตา วสเกเหว

สุโขพายปโยเคน

เตส มชฺเฌ ปโมทนโต

(๓) ยทคุเคน มหาราช

สาสนํ พุทธเสฏฺฐสุต

ยทคุเคน ฯ อุตฺตานํ

ทีปนโต ปจฺฉิเม เทเส

(๔) ตสุมาทานิ มยํ สพฺเพ

มหามกุฏราชธา-

ปณฺณาย วิวิเณนยํ

อภิปโมทมานาว

วิสุตโต ชนมณฑเล

โกสฺสเลน สเกน ฯ

วณฺณํ สณฺโฆตยํ สุภํ

โสตุณินา ปุรมาคโต

โสปชีวํหิ โตสโต

อุมิกาย ฯ คุตฺติยา

โตเสยฺยาสีธ เน ตถา ฯ

รฏฺเฐ จีวรญฺเจเต สทา

ปชฺโชเตติ นีรพฺพุทํ

สนฺตาราเรหิ สํยุทํ

โฆเตสิ สาสนํ ตถา ฯ

อุมมยฺคุตฺติกวาทิน

ราชสุตฺต อนุสิสฺสกา

กลฺยาณํ เต ตทา กตํ

ภณาม เต ชยํ สุภํ ฯ

(๕) พุทฺโธ อนนตกรุณาสยฺยตฺติโต

อจฺจนตคฺคิขรรณานพโลปฺปนโน

สพฺพาสนาสวสฺมทฺยทานการิ

สุทฺโธ วิสุทฺถคุณธมฺมวิภชฺชวาที

- เอเตน สจฺจวสา ภาณิเตน สมฺมา
 เขมิ นินฺทิตฺตํ ปรมินฺทราชา
 เตชานุกาวยสฺวทฺธิเพลนเปโต
 ธมฺเมเน สฺสจฺจ ชยตฺตปฺพทนต์ราโย ฯ
- (๖) ธมฺโม กิเลสฺสเมเน สฺสวสนฺโต
 เสฏฺโฐ วิมคฺคปตฺนา สกขาริการิ
 สงฺกุปฺปภาวหิโต อวินามธมฺโม
 ทกฺกการกสฺส ปฏฺธิปคฺคิณฺสปฺพทายิ
 เอเตน สจฺจวสา ภาณิเตน สมฺมา
 สฺยามินฺทราชอภิราชวโร อโรคิ
 ภทฺวิ สเมเน สตคํ อภิปสฺสमानิ
 ทิฆมายุ จาคฺค สฺสจฺจ สฺสวราชชฺเช ฯ
- (๗) สโม ปทินมลลามาปายธมฺโม
 สีสาทิสานุปฏฺธิปคฺคิณฺสเปหิ ยุตฺโต
 ปุณฺณสฺส สาทิสยเชตฺตมฺพาคทานิ
 โลกานุกมฺปมนฺसानุกโต มุนินฺท
 เอเตน สจฺจวสา ภาณิเตน สมฺมา
 สมฺปาปฺณํ สหสา สมิตํ สมิตฺติ
 ปจฺจตฺตติเกหิ วิคฺโข ปรมาณิราชา
 ธมฺเมเน รกฺขตฺต ปชาย คณํ สฺสจฺจ ฯ

คำแปล

ขอถวายพระพร เจริญพระราชสิริสวัสดิ์พิพัฒน์มงคล พระชนมสุข
ทุกประการ จงมีแต่สมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภาร พระองค์
สมเด็จพระปรมินทรมหาวชิราวุธราชเจ้า ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ

(๑) กาลนี้ สมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า ทรงประกอบ
ราชกิจในประเทศสถานนั้น ๆ ตามควร ให้เสร็จได้ โดยสวัสดิ์แล้ว
เสด็จกลับจากมหาประเทศยุโรปคืนยังพระมหานครนี้ ชื่อว่าเสด็จมาถึง
คี่แล้ว แลเสด็จมาถึงแต่ไกลแล้ว ชาติมหาพิภพทั้งหลายมีความยินดี
พร้อมใจกันรับเสด็จ สมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้าผู้เสด็จประพาส
อยู่ห่างจากพระมหานครช้านาน พึงเสด็จกลับมาถึงเมืองช้านาน

(๒) เมื่อยกพระคุณความดีในพระองค์ขึ้นพรรณนาโดยพิสดาร
สมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภารเจ้า ทรงดำรงราชสมบัติโดยยุติธรรม
งานความเจริญแห่งรัฐมณฑล หวังค้ำชูโดยผลอันจะเป็นที่탄หิต
ประโยชน์แก่ประชาราษฎร์ข้าขอบขัณฑสีมา การอันหาประโยชน์มิได้
ทรงเลิกถอนแก้ไขเปลี่ยนแปลงไปตามควร ส่วนการอันเป็นประโยชน์
ทรงชักนำให้จัดขึ้นเป็นนิตยมาตามกาลนิยม ทรงพระปวรมลจะทอด
พระเนตรเห็นชนยรรยงเนืองแน่นในเมืองต่างประเทศทั้งหลายนั้น ๆ มิได้
ทรงนับความเหน็ดเหนื่อยยากพระสรีรกายเป็นประมาณ เห็นแก่การ
อันจะเป็นประโยชน์เป็นของหน้า ทรงมอญพระราชอาณาจักรแก่สมเด็จ
พระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระบรมราชินีนาถ ให้ทรงสำเร็จราชการ
แผ่นดินต่างพระองค์ พร้อมด้วยมุขมนตรีที่ปฤกษา ทรงเรือพระที่นั่งมหา

จักร์ลำใหญ่ข้ามสมุทรลุมหาประเทศยุโรปโดยสวัสดิ์ ทรงแสวงการ
ที่จะสำเร็จผลเป็นประโยชน์คุณแก่พระราชอาณาจักรสยาม เสด็จประพาส
ตามเมืองน้อยใหญ่ พระเจ้าแผ่นดินแลมหาปณานิยติ เจ้าประเทศ
ราชในยุโรรมยสถานนั้น ๆ ทรงต้อนรับโดยเอื้อเฟื้อเป็นอันดี ทรงผูก
พระราชไมตรีในระหว่างกันแลกันให้สนิทยิ่งขึ้นกว่าเก่า ทรงสังเกต
การที่ควรจำเอามาเป็นแบบอย่างครบทุกประการ ทรงวิจารณ์ราชกิจ
เสร็จสำเร็จสมพระบรมราชประสงค์ ทรงเผยแพร่เกียรติยศให้เลื่องกา
ชาวยุโรปนับถือเคารพรักทั่วไพบ มีพระเกียรติยศปรากฏในประชุม
ประชาชนนั้น ๆ ทรงส่งคุณอันงาม แม้แห่งพระพุทธศาสนาให้ชัชวาลย์
เพราะการที่ทรงนับถือพระพุทธศาสนา กับพระปรีชาญาณของพระองค์
ทรงกระทำราชกิจเสร็จ เสด็จกลับถึงพระมหานครโดยสวัสดิ์ ประชาชน
ผู้อยู่ภายใต้พระบารมีแลผู้ฟังพระบรมโพิธิสมภาร จัดการรับเสด็จให้
เป็นที่ทรงยินดี สำราญพระราชหฤทัยอยู่รอต้าน เมื่อทรงพระปราโมทย์
เบิกบานพระกมลอยู่ในท่ามกลางประชาชนหมู่ใหญ่ คงจะทรงกระทำ
ให้เขารื่นเรีงบรรเทิงฉนั้นบ้าง ด้วยประกอบราชกิจอันเป็นทางมาแห่ง
ความสุขแลปกครองโดยยุติธรรม

(๓) เหตุใด เมื่อพระราชอาณาจักรดำรงมั่นแล้วทุกเมื่อ พระ
ศาสดาคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ประเสริฐสุด ก็ย่อมรุ่งเรือง
ปรากฏจากศัตรูผู้เป็นภัยนั้นหนาม อนึ่งเมื่อสมเด็จพระบรมพิตรพระราชสม
ภารเจ้า ทรงเสด็จพระองค์อันประกอบด้วยพระมารยาทเรียบร้อยใน

ประเทศเข็ญบ่คิมทิด ก็ชื้อว่าทรงส่งพระสาสนาให้เป็นที่สรรเสริญ
ในที่นั้นเหมือนกัน

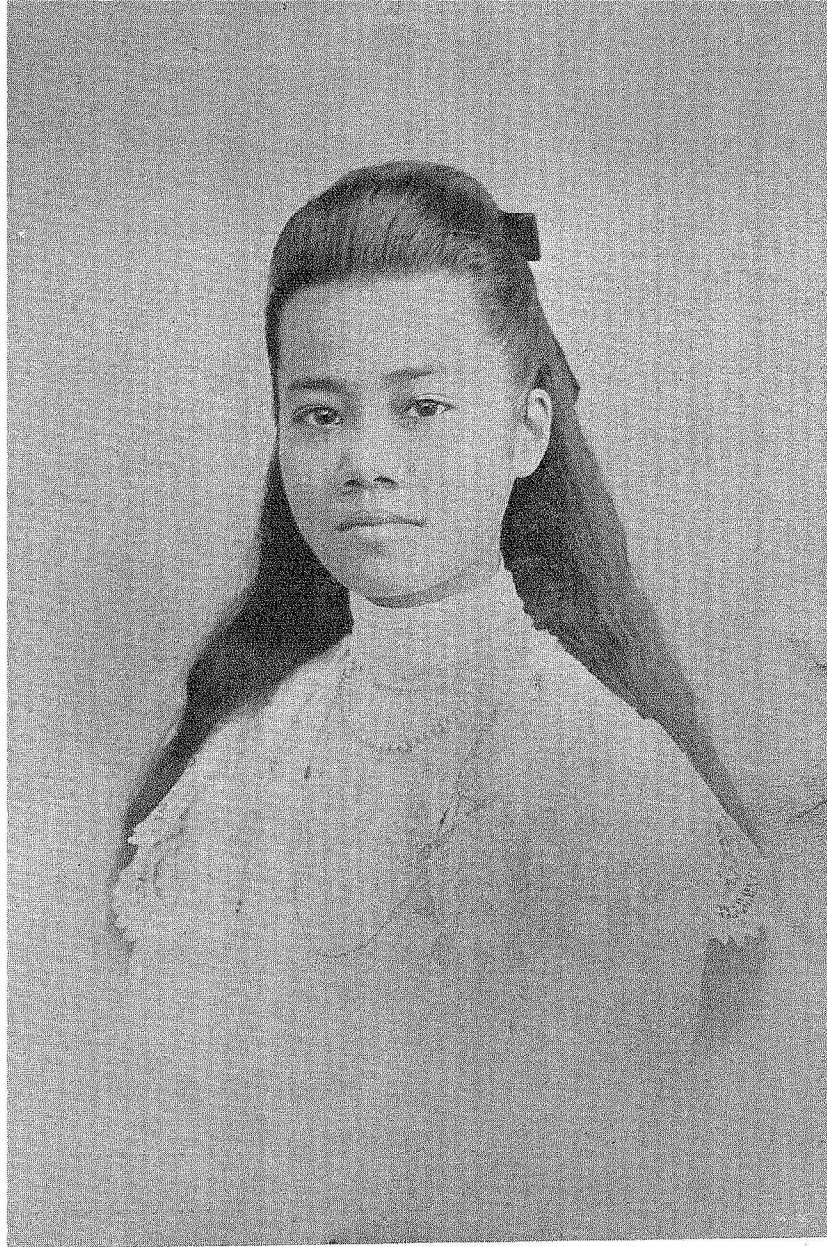
(๔) เหตุนี้อาคมภาพทั้งปวง ผู้ได้นามว่าธรรมยุติกนิกาย
อนคิยพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล บรมราชาธิราชเจ้า
มีความปราโมทย์ต่อพระคุณความดี ที่สมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภาร
เจ้าทรงกระทำโดยพระปรีชาญาณ แลพระพริยภาพในกาลนั้น ๆ ขอ
กล่าวถวายชัยอันเป็นศุภมงคล แก่สมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภาร
เจ้าณบัดนี้

อาคมภาพทั้งหลาย ขอรับพระราชทานกล่าวอ้างคุณพระไทรวิคิต์
ทั้งเป็นสัตยาธิฐานว่า

(๕) พระพุทธเจ้ามีพระหฤทัยเป็นที่อาศรัยแห่งพระกรุณาใน
หมู่สัตว์ไม่มีที่สิ้นสุด พระองค์ประกอบด้วยกำลังพระญาณปรีชาคมกล้า
ล่องส่วนสามัญมณียะ ทรงทำการละกองอาสวะโทษไม่บริสุทธิ์ที่ซึ่ง
กองในสันดาน กับทั้งพาสณา คืออาการที่กิเลสอบรมมาจนเคยตัว
เป็นผู้บริสุทธิ์ไม่พัวพันด้วยลามกกรรม ทรงจำแนกแจกคุณธรรมอัน
บริสุทธิ์ตรัสสั่งสอนเวเนนนิกร ด้วยอำนาจจิตต์ที่กล่าวอ้างพระคุณ
สมบัตแห่งพระพุทธเจ้าโดยชอบนี้ ขอสมเด็จพระปรเมนทรมหามกุฏ
ราชาธิราชเจ้า ทรงพระเกษมสุขเป็นนิตย์ ประกอบด้วยกำลังพระราช
วรฤทธิ์อันสำเร็จมาแต่พระบรมเดชานุภาพแลราชอิศริยยศ คลาดแคล้ว
จากอันตรายในทิศน้อยใหญ่ มีชัยชนะด้วยดีโดยชอบธรรม

(๖) พระธรรมเป็นคุณสงบรังษี ท้ายการสงบรังษีให้
 ระบายเป็นสภาพประเสริฐสุด ชุ่มฉ่ำผู้ทรงของท่านไว้ ไม่ให้ตกลง
 ในทางผิด มีความไม่พิพิดแปรผันเป็นธรรม ปราศจากความกำเริบ
 ด้วยสามารถเปลี่ยนแปลงไม่คงทน ให้ผลแก่ผู้กระทำตามควรแก่
 ความปฏิบัติ ด้วยอำนาจวิสัยก็กล่าวอ้างคุณพระธรรมโดยชอบนี้ ขอ
 สมเด็จพระมหารัชมงคลมณเฑียรธรรมเจ้า พระองค์ผู้เป็นบรมราชาธิราชเจ้า
 แห่งสยามราชอาณาจักร นีราสสรพรโศภาพาทยวิมล ทอดพระเนตร
 เห็นผลอันเจริญโดยอาการอันสมควร ไม่มีความหวั่นเป็นนิตย์ ยืน
 พระชนมายุเสด็จสถิตในราชสมบัติอันไพโรจน์ตลอดกาลนาน

(๗) พระสงฆ์มีบาปกรรมอันลามกเป็นมลทินใจละเสียได้ขาดแล้ว
 ทรงคุณธรรมคือความปฏิบัติ มีศีลคุณเป็นต้น เป็นเขตที่เจริญบุญกุศล
 ของผู้เข้าไปสมาคมเลิกล่วงปรกตวิสัย มีใจเอนกแก่สัตว์โลก โดย
 เสด็จสมเด็จพระมหาสมณเจ้า ด้วยอำนาจวิสัยก็กล่าวอ้างคุณสมณะแห่ง
 พระอริยสงฆ์โดยชอบนี้ ขอสมเด็จพระมหารัชมงคลมณเฑียรธรรมเจ้า
 พระองค์ผู้เป็นบรมราชาธิราชเจ้า ทรงบัลลังก์วิบูลย์ผลสำเร็จพร้อมบริบูรณ์
 สมพระบรมราชประสงค์โดยฉัยพลัน คลาดแคล้วจากสรรพศัตรูหมู่
 บัณฑิตอันคิปปองร้ายมุ่งหมายเป็นปฏิปักษ์ ทรงพิทักษ์ประชาชน
 ข้าขอบขัณฑสีมา กับทั้งภูมิณฑลแผ่นดินสยามโดยชอบธรรม เพื่อ
 ทำเนิรทุกข์ความเจริญถาวรทุกเมื่อ ขอถวายพระพร

สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมขุนศรีสัชนาลัยสุรกัญญา
ฉายเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๔

คาถาของสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (แสง)
วัดราชบูรณะ

<p>(๑) อิทานิ ไช ภิกขุสฺสโม
กตญญู กตเวทึ จ
อิธ สันนิปตฺตวาน
ปรมินฺทาวชิราวุธสฺส</p>	<p>นानาวีหารวาสโก
เอกฉนฺทสฺมาคโต
หตุถคฺคฺกุโจ ปโมทิตโต
สาเวทึ ชยมงฺกลํ ฯ</p>
<p>(๒) มหาราชาธิราชสฺส
นानาเทสคมนาหิ</p>	<p>ยุโรปอิติ วิสฺสํ
วณฺณยิสฺส สมาสโต ฯ</p>
<p>(๓) สยามินุโท จ มหาราชา
อิทฺธิยา ยสฺสา เจว
สมฺมา มนสิกาเรน
สุชทุกฺขํ อคฺเฉตฺวา</p>	<p>ปฺปญฺณวาว สิริวิโร
ชโล ไหติ ชฺชิตฺตโนโร
อโถ มหุสฺสเสน จ
มหาสฺมทุทฺทปาคมิ ฯ</p>
<p>(๔) มหาปฺปญฺณปฺปภาเวน
สตีมา ปญฺณวา อโถ
เมตฺถํ มิตฺเตสฺส พนฺธกฺคํ
ชนฺตฺติมมํ ปฺรภุชิตฺวา</p>	<p>นิพฺภโย นิรุตฺตทโว
ชนฺตฺติโสรวรฺรตฺตจฺจิโต
นानาเทสมฺปาคมิ
ปจฺจามิตฺถํ น ภายติ ฯ</p>
<p>(๕) นานาเวรชฺชตา เทเต
ปรมินฺทํ มหาราชํ</p>	<p>มานาติมานมณฺณวินโน
ปสฺสณฺตา คฺคฺกุจฺจมานสา</p>

- ไสมนัสสา ปโมเทนตา
 มหนเคน สกกาเรน
 นานาวิจิตรสณฺเฑ
 อคฺคาหาเรน ไทเสสฺ
 (๖) สยามินฺโท อนฺยนฺตา ฯ
 นานาชาติปเทสฺ
 ยาว กิจํ นิฏฺเฐจํ
 (๗) ปรมา ราชนิ เสฏฺฐา
 มหาราชาธิราชสฺ
 ยถาปี วิมโล จนฺโท
 เหวํ สุโภ มหาราชา
 (๘) ราชาณฺชา ฯ กณฺเฒา ฯ
 ราชปฺกฺโต ราชธิดา
 เสนาปตี อมฺหา ฯ
 ราชนาถา ปติฏฺฐา ฯ
 สพฺเพ คฺกุฏา ปโมเทนตา
 ปรมินฺทํ มหาราชํ
 (๙) ทิฆาณฺโก มหาราชา
 ชยํ ชยตามิถํ
 อาย วณฺโณ สุขณฺเฑ
 ยียวาคีว มานิตา
 โยเชน จาภิมานิตา
 วราคารา อวาสี
 อโถ อคฺคานุกมฺปกา ฯ
 ไสมนสฺเสน พฺรหฺมิตา
 วิหริสฺส ยถิยํ
 สยามมฺวฺจํ ปจาคมิ ฯ
 ราชเทวี ยโสธรา
 ไสยํ อธิณฺติ เปมโต
 อพฺภเมฆรชาหโต
 ภาเตว ปุณฺณมา อิติ ฯ
 รมฺเฒา ภคฺติกรรา สทา
 ราชสฺสหา ยียํ ททา
 สพฺเพ สมณพฺราหฺมณา
 สยามมฺวฺจิกมานสา
 ไสมนสฺสา สมากตา
 ททนต์ ชยมฺจลํ ฯ
 อชโย ทุชฺชโย ภว
 ชโย ภวคฺ สพฺพทา ฯ
 พลํ กิตฺติ ยโสธี ฯ

- เอเต อมมา ปวทุมนนุ
 จิร รัชเช ปกฺกชาตุ
 รัชเช ปกฺกชฺชนโต โส
 (๑๐) สฬไพ จายิ ภิกฺขุสฺสโม
 มหาราชาธิราชสฺส
 (๑๑) อติเรกวลฺลสฺสคํ
 สฬเพ อปฺพุทฺถวาเนกา
 (๑๒) สฬเพยิ ราชกุเล ฉาติ
 มหาราชาธิราชสฺส
 (๑๓) วทุมคํ วทุมคํ ราชา
 เป อนฺนิจฺจา อกนฺตา ฯ
 (๑๔) สฬเพยิ ราชปฺริสา
 มหาราชาธิราชสฺส
 (๑๕) ทิฌายโก มหาราชา
 สฬเป อนฺตรายา เต
 (๑๖) สฬเพยิ วจฺจิกา สนฺตา
 อธิจฺจานนภาโวยิ
 มหาราชาธิราชสฺส
 ยทิจฺจิตํ มงฺคณนํ
 อนฺนิจฺฉนฺ อกนฺตํ ยํ
 สฬเพยิ อปฺสคฺคา เต

สฺยามาธิปติโน สทา
 สฺยามมวฺจสฺส วทุมมียา
 ภาเควว สฺริโยติปิ ฯ
 โสมนสฺเสน พฺรหฺมิโต
 วรํ ททาติ อมฺมโต ฯ
 มหาราชา จิโว ภเว
 มา โหนฺตุ ทสฺส เตชสา ฯ
 หตฺถตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 วรํ ททฺนฺติ เปมโต ฯ
 จิร รัชเช ปกฺกชาตุ
 มา โหนฺตุ ทสฺส เตชสา ฯ
 หตฺถตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 วรํ ททฺนฺติ ปายโต ฯ
 วสฺสสคํ จิโว ภเว
 มา โหนฺตุ ทสฺส เตชสา ฯ
 วรํ ททฺนฺติ โสตุณฺยา
 สฬพสฺสมปฺตฺติสฺสธิยา
 สมฺปาตุ มม เจตสา
 สมิชฺฌเควว เจตสา
 มา ทํ ไหตุ กทาจิยิ
 มา โหนฺตุ ทสฺส เตชสา ฯ

(๑๗) ปฐาคโต จ ภูปาโล
 มหาโกลาหลั ชาคิ
 สยามรฏฐิกา สพะเพย
 มาลาคนธ อุตสาเปนติ
 มหุสสว ปวตเตนติ
 นคริ เอกสัณฐิ
 วนโณ ปุณณปฐาเวน
 ตสฺมา เอตํ ปัสสนติ

(๑๘) ปรมา ราชนิ อยยา
 เตชวณติ มหาปุณณา
 วิรุคฺฐิ กลุยาณิ
 กุเล เชฏฐาปายินิ
 ราชกิจํ ปสาสนติ
 จานารหิ อกุปยว
 มหาราชาธิราชสฺส

(๑๙) ปรมา ราชนิ เสา
 จกฺกวตฺติราชสฺสา
 ปรมินุทาธิราชสฺส
 อนุปวาทาปฏฐา

สมปคฺโต อคฺตโน ปุริ
 ปจฺวิจณํ วย
 สมานนุทมานสา
 ที่ปณจ อชฺชสนฺติย
 เอกนินนาทสทฺทริ
 คาฬิ คาฬิโฆสิคํ
 ชลิตํ ไหติ ไชติคํ
 สยามินุโท ปุณณวาวิติ ฯ

โสภา สุตฺตสิริมติ
 นานาเทเสสฺส ปากฺก
 วรรณวิภูสิตา
 ขนฺติเมตฺตสมาหิตา
 ตนฺตํ กโรติ สาธุกํ
 สุขสมปคฺติยวหํ
 สมนฺมา สุขานุกมฺปิกา ฯ

เอวํ คุณสมาคตา
 นาวีรตนสนฺทิลิ
 ยคฺคกฺคาภิธารินิ
 ยสฺสสิณิ สิริมติ ฯ

(๒๐) สพุเพ เถรานเถรา ฯ วรํ ททนต์ วุฑฒิยา
 ที่มายุกา อโรรคา สุกิศา ไทศุ สพุพทา
 ยุกคคเค ทิฏฐันตา ส่า ภาเตวว ปุณณมา อิติ
 สพุเพยฺย อนุตตรายา เท มา โหนตุ ตสฺส เตชสา ฯ

(๒๑) สมพุทฺธเสฏฺโฐ กรณาสีโต
 รมฺโม อวิชาตทิลเสสมาโณ
 สํโฆ สุตฺตโธ วรเชตฺตญฺโต
 วตฺตคฺคตเยตํ สรณํ เสฏฺฐํ
 เอเตน สํเจน สวคฺคิ นิจํ
 โหเตว วณฺโณยฺยํ ฯ ราชินียา ฯ

(๒๒) วตฺตคฺคตยานภาโวยํ ประมินํ ชนตฺตมํ
 ประมํ ราชินียา สมมา รกฺขตุ วุฑฒิยา ฯ

คำแปล

ขอถวายพระพร

(๑) บัดนี้ พระภิกษุสงฆ์ไปนมทาสมาคมสงฆ์สันนิบาตอยู่ใน
 อาวาสวิหารต่าง ๆ มีกตัญญูรักใคร่ปรองดองกิจ ซึ่งสมเด็จบรมบพิตร
 มหาราชาราชเจ้าได้ทรงทำแล้ว แลปรารถนาจะประกาศพระคุณให้
 ประชมชนรู้แจ้งประจักษ์พระคุณสมบัติราชวโรปการ ซึ่งได้ทรงทำมา
 แล้วนั้น จึงได้มาพร้อมโดยเอกฉันท์ประชุมกันในที่นี้ ชนสมณิก
 บรรเทืองจิตต์ สวดคาถาถวายชัยมงคลแด่สมเด็จบรมบพิตรมหา
 ราชาราชเจ้า

(๒) อาตมภาพได้รับพระราชทานพรรณนาภิเษกเสด็จพระราช
ดำเนินยังนานาประเทศ ซึ่งมีนามปรากฏว่ายุโรปไทยย่อ

(๓) สมเด็จพระบรมพิตรมหาราชาธิราชเจ้าสยามินทาทิเบต มีบุญ
แท้งจริงเปนมหัศจรรย์ ทรงพระสิริรุ่งเรืองด้วยพระราชวรฤทธิแลพระ
เกียรติยศ ทรงพระวิเศษปรากฏช่วงโชติ คือพระเศษานุภาพ เสด็จพระ
ราชดำเนินถึงมหาสมุทร ด้วยทรงทำในพระราชหฤทัยโดยชอบ

(๔) อนึ่งด้วยความออกทนต์อันใหญ่ ด้วยพระอานุภาพบุญบารมี
อันใหญ่ยิ่งล้นพ้น พระองค์ก็ปราศจากภัยอันตรายในมรรคา ทรงพระ
สติพระปัญญารอบรู้ ทรงสถิตในชั้นที่ตั่งพระราชหฤทัยออกทนต์ไม่ทอดย
แลทรงยืนถือนิธรรมอันงาม เสด็จถึงนานาประเทศเพื่อพระราชประสงค์
จะทรงผูกพันประสานมตตาคิดในหมู่มิตรมิให้ร้าวราน ทรงกระทำ
ขันติธรรมในเบื้องหน้า มิได้ครั่นคร้ามเกรงขามต่อข้าพเจ้ามิตร

(๕) หมู่ชนนานาเวรชชาติชาวประเทศต่าง ๆ เหล่านั้น มีความ
สำคัญตนด้วยมานะแลมานะยิ่งนัก เมื่อได้เห็นสมเด็จพระบรมพิตร พระ
ปรมมิตมหาราชาธิราชเจ้า ก็มีจิตอันรักชื่นชมโสมนัสยิ่งเหมือน
หนึ่งญาติที่รัก พร้อมหน้าคำนับสักการอันใหญ่ แลด้วยโยธาทหาร
หมู่ใหญ่ เชิญเสด็จให้ประทับในวราคารควรเป็นพระที่นั่งลาคด้วยวิจิตร
บรรจงรูปร่างต่าง ๆ ถวายพระกระยาเสวยล้วนเลิศทุกสิ่ง อนึ่งอนุเคราะห์
ในประโยชน์ตามพระราชประสงค์

(๖) สมเด็จพระเจ้าสยามินทร์แลอนันต์พระเจ้าอนงขาเธอ แลราชบุรุษผู้ตามเสด็จพระราชดำเนินก็เจริญด้วยโสมนัส เสด็จประทับแรมราตรีในประเทศของชนชาติต่าง ๆ พอพระราชประสงค์แลราชกิจถึงความสำเร็จแล้วเพียงใด ก็เสด็จกลับยังสยามราชูปถัมภ์พระเจ้าอนงขาเธอ

(๗) สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ แลสมเด็จพระบรมราชเทวีเจ้าทรงปรารถนาโสดาภิสิริสวัสดิ์ มีความงามปราศจากมลทินแก่สมเด็จพระบรมชนินทรมหाराชาธิราชเจ้าโดยเปรมพระกมล ดวงจันทร์ปราศจากมลทินมีหมอกแลเมฆแลธุลีอันล้นมากระทบกระทำให้ห่างไกลงามฉันใด สมเด็จพระบรมราชธาธิราชเจ้า จงปราศจากมลทินทุกประการฉันนั้น อนึ่งสมเด็จพระเจ้าแผ่นดินปรมินทรมหาราชาธิราชเจ้า จงงามสว่าง ดัง พระจันทร์เต็มดวงงามสว่างทั้งนั้นเทอญ ฯ

(๘) แลพระราชอนุชาเจ้าทั้งหลาย ทั้งพระกัญญาคุณานางผู้ทำ ความรักดี ในสมเด็จพระบรมพิตรพระราชเจ้าอยู่ทุกเมื่อ ทั้งพระราชบุตรพระราชธิดา แลพระกัญญาศรีสโรภีหลวง ถวายความรักรักดีอยู่ ทั้งสมณพราหมณ์ทั้งปวงบรรดามีพระราชเป็นทพ ทั้งคณาจารย์พระราชาณาพ ทั้งมนุษย์ชาวราษฎร์ทั้งปวงพร้อมหน้ายินดีชมบวรเทิงใจโสมนัส มาพร้อมรับเสด็จถวายชัยมงคลแก่สมเด็จพระปรมินทรมหาราชาธิราชเจ้าว่า

(๙) ขอให้พระเจ้าปดพิฆานสันทรปรมินทรมหาราชาราช งามี
พระชนมายุยืนยาว งามีไม่มีใครชนะได้ ยากที่ผู้อื่นจะพองชนะ ขอพระ
ราชาเจ้าจงชนะ ๆ อมิตถชน ความชนะงามีทุกเมื่อเทอญ ธรรม
ทั้งหลาย คือพระชนมายุ แลพรรณ แลความสุขแลกำลังทั้งกิติคุณ
แลอิศริยยศของสมเด็จพระเจ้าสยามมภิธิ งามีเจริญมากทุกเมื่อเทอญ
ขอให้สมเด็จพระเจ้าแผ่นดินสยามมภิธิราช งามีประภัสฐานมั่นคง
ในราชสมบัติสืบกาลนาน เพื่อความเจริญของสยามราช สมเด็จพระ
ราชาเจ้านั้น เมื่อทรงประภัสฐานอยู่ในความเป็นพระราชเจ้าพิภพ
สว่างรุ่งเรือง ปานประหนึ่งว่าอาทิตย์อันสว่างรุ่งเรืองนั้น

(๑๐) อนึ่งพระภิกษุสงฆ์ทั้งปวงนี้เจริญด้วยโสมนัส ถวายพระพร
อวยชัยแด่สมเด็จพระบรมพิตรมหาราชาราชเจ้า โดยธรรมว่า

(๑๑) ขอให้สมเด็จพระบรมนาถมหาราชาราชเจ้า งามีดำรงพระ
ชนม์ตลอดร้อยปีเกินเทอญ อุปัทวทั้งหลายทั้งปวงนั้นงามีอย่ามี ด้วยเดช
อำนาจพรของพระภิกษุสงฆ์จำนงค์จิตต์ประสิทธิ์ถวายนั้น

(๑๒) อนึ่งพระบรมวงศานุวงศ์ทั้งหลายทั้งปวงในราชตระกูล
ชนชั้นมียศบริวารเทิงใจถวายพรพลสวัสดิ์ แลมงคลความถึงสุขโสมนัส
แด่สมเด็จพระบรมพิตรมหาราชาราชเจ้าโดยความรักภักดี

(๑๓) ขอให้พระราชเจ้าปดพิภพเจริญ ๆ งามีประภัสฐานในความ
เป็นพระราชสันกาลนาน อารมณ์สิ่งใดไม่ต้องพระราชประสงค์ แล

ไม่พึงพระราชหฤทัย อารมณ์สิ่งนั้นจงอย่าได้มี ด้วยเดชอำนาจของ
พระบรมวงศานุวงศ์ทั้งหลายทูลถวายนั้น

(๑๔) เหล่าราชบุรุษก็ชื่นชมยินดีถวาย พระพรแก่สมเด็จพระบรม
พิตรมหาราชาธิราชโดยมาก ว่า

(๑๕) ขอให้สมเด็จพระปรมินทรมหาราชาธิราชเจ้า พึงมีพระ
ชนม์ยืนยาวไคร่ชยชัย อันตรายอุบาทว์โทษพิบัติแม้ทั้งปวง จงอย่ามี
แก่สมเด็จพระเจ้าปดพิศรมิกราช ด้วยเดชอำนาจพรซึ่งราชบุรุษข้าเฝ้า
เฝ้าของธิดีพระบาทตั้งจิตต์ประสิทธิถวายนั้น

(๑๖) ฝ่ายชาวราษฎรทั้งปวงที่เป็นสัปรุษสันตทานรังษยาปอกศล
ก็ถวายพรมงคลอวยชัยเพื่อโสภณสิริสวัสดิ์ ให้มีความงามที่อยู่ทุกเมื่อ
ทุกเวลา อานุภาพแห่งความอธิฐานจิตต์นั้นเพื่อให้ถึงพร้อมบริบูรณ์
แห่งประโยชน์คุณทั้งปวง จงรักษาซึ่งสมเด็จพระบรมพิตรมหาราชาธิราชเจ้า
ด้วยอานุภาพอธิฐานจิตต์ประสิทธิถวายดังนี้ กิจการเป็นมงคลสิ่งใด
ที่สมเด็จพระบรมพิตรมหาราชาธิราชเจ้าต้องพระราชประสงค์ กิจการ
เป็นมงคลนั้นจงสำเร็จดังพระราชหฤทัย อนึ่งอารมณ์ใดไม่ต้องพระราช
ประสงค์ ไม่ชอบพระหฤทัย อารมณ์นั้นจงอย่ามีแท้จริงแม้ในกาลบางที่
ความขัดข้องทั้งปวงเป็นอันมากจงอย่ามี ด้วยเดชอำนาจแห่งความ
อธิฐานนั้น

(๓๗) สมเด็จพระบรมราชาธิราชยกพลเจ้าเสด็จกลับถึงด้วยคำสั่ง
พระราชทานของพระองค์แล้ว มหาโกลาหลก่เกิดขึ้น ประหนึ่งว่าแผ่นดิน
จะสะเทือน ประชุมชนชาวสยามรัฐทั้งปวง มีใจประกอบด้วยฉันท
เสมอกัน ยกระเบียบคอกไม้ของหอมขึ้น แลตามประทีปรุ่งเรืองให้
มหรศพเนไป พระนครมีสำเนียงนฤนาทเป็นอันหนึ่งอันเดียวแลกกก้อง
ด้วยสำเนียงคนตรีที่เข้า ชวลิตช่วงโชติด้วยรัศมีประทีป ด้วยอานุภาพ
บุญบารมีของพระเจ้าปดพิธรรมีกมหาราชาธิราช อันพระบุญญาภาพ
ให้โชติช่วง เพราะเหตุนั้น ประชุมชนจึงได้สรรเสริญพระเจ้าปดพิ
ธยามีทมนั้น ว่ามีบุญแท้จริงเป็นมหัศจรรย์

(๓๘) อนึ่งสมเด็จพระนางเจ้าเสาวภาผ่องศรี พระบรมราชินีนาถ
ซึ่งสำเร็จราชการแผ่นดินต่างพระองค์ ทรงพระคุณอันประเสริฐ ทรง
พระคุณสมการใหญ่ยิ่งนัก มีพระเดชานุภาพเพียบพูล ปรากฏไป
ในสากลนานาประเทศภายนอกพระราชอาณาเขตสยามรัฐ มีพระรูป
ทรงองอาจทรงพระคุณนามที่ไม่มีโทษ ประคองด้วยพระญาณอันประเสริฐ
สามารถในราชการ ทรงประสิทธิ์ฐานในกุเลเชษฐาธิราชย่นธรรม ทั้ง
เสมอในพระชนนีแลพระเมตตาคิติก์ ทรงสั่งสอนราชกิจทำให้ราชการ
นั้น ๆ สำเร็จได้ทั้งพระราชหฤทัยประสงค์ มีให้กำเริบร้าวราน ควรแก่
สถานที่ตั้งแห่งคุณสิริสวัสดิ์ สามารถนำมาซึ่งสุขสมบัติทุกประการ
ทรงอนุเคราะห์ในความสุขโดยชอบ แก่สมเด็จบรมบพิตรพระราชสมภาร
มหาราชาธิราชเจ้า

(๑๙) สมเด็จพระบรมราชินีนาถเจ้ามาพร้อมแล้วด้วยอนเณรคุณ
ทั้งกล่าวมานี้ คล้ายกับนารีรัตน์ของพระเจ้าจักรพรรดิมหัพพล คำร้องยิ่ง
ในความเป็นอัครมยุคลของสมเด็จพระบรมพิตรบรมินทราธิราชเจ้า ไม่มี
ใครกล่าวติเตียนแก่กันได้ ทรงพระยศแลทรงพระสิริอยู่ในกาลทุกเมื่อ

(๒๐) พระเถรานุเถรทั้งหลายถวายพระพรเพื่อความเจริญดังนี้
ขอให้สมเด็จพระบรมราชินีนาถเจ้า จงมีพระชนม์ยืนยาวปราศจากพระโรค
ถึงซึ่งความสุขทุกพระอิริยาบถปรากฏอยู่ในสุขสมบัติสันกาลนาน เมื่อ
เสด็จดำรงอยู่ในสถานอัครมยุคลจงสว่างทั้งมณฑลพระจันทร์เต็ม สรรพ
อันตรายทุกประการจงอย่ามีแก่พระองค์ ด้วยเดชพระที่พระภิกษุสงฆ์
ตั้งเมตตาคิณต์ประสิทธิธิถวายณบัดนี้

(๒๑) พระสัมมาสัมพุทธเจ้าผู้ประเสริฐด้วยพระอรหัต แลสัมมา
สัมโพธิญาณ มีพระสันดานเย็นยิ่งด้วยพระกรุณา พระธรรมเจ้ามาเสีย
ซึ่งกิเลสชาติมีวิชชาเป็นต้น พระอริยสงฆ์บริสุทธิแล้วดี สันทุจริตใน
ไตรทวาร ยังเกิดเป็นบุญเขตของชนในโลกจริงแท้ ด้วยวาจาคำสัตย์ที่
กล่าวคุณสมบัติของพระรัตนตรัยนี้ ขอความสวัสดิ์คืนอุดมพันพิชิตทุก
ประการ จงมีแก่สมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภารเจ้าทั้งสองพระองค์ผู้
ทรงพระคุณอันประเสริฐ

(๒๒) อนึ่งขออานุภาพแห่งวัตถุทั้งสาม คือพระรัตนตรัยนี้ จง
รักษาซึ่งสมเด็จพระบรมพิตรพระราชสมภารเจ้า ผู้อุดมสูงสุดในหมู่ชน

ทั้งสมเด็จพระบรมราชินีนาถเจ้าทั้งสองพระองค์ เพื่อให้ทรงพระเจริญ
 ด้วยกิจในสิริราชสมบัติสืบกษัตริย์มหาสมมตวงศ์ ดำรงพิภพสยามราช
 สืบกาลนาน เป็นอเนกนิมิตต์สาธุการทุกเมื่อเทอญ ขอถวายพระพร

ว่าวต้น ของกรมหลวงพิชิตปรีชากร

๑ สรวมชีพสรวมบังคมบาท สรวมสุโอกาสไล่เกล้า ข้าบทรซ์
เจ้าทรงธรรม ผู้รับฉันทยานุวัติ ในพระขัติยพงศา อัครราชสภา
เสนาบดี คณะมนตรีอุภัยสภา เทศาภิบาลประเทศราช สองฝ่าย
มาตยเสนา เจ้าพระยาพระยาพระ ประธานกระทรวงหลวงขุน ทั้ง
หมื่นมุลนายอนันต์ ลีบริยพันพลโทเอก อนนธอาณาพยายาล
กรมการศาลสูงต่ำ ลำคณาประชา สยสีมาอาณาเขต สยาม
ประเทศรัฐมณฑล มานกมลเปรมปรีดิ์ สวามิภักดิ์ปักษิพัทล แต่
บรมรัชชบทเรศ พร้อมน้อมเฝ้านอบกาย ถวายบังคมยุคลบาท บรม
นาถบรมพิตร เจ้าดวงจิตต์เจ้าชีวาคม จอมบิศราชสยามประชา
ชนานิยมบรมมหาคุณาราช บรมนาถพระเป็นเจ้า อยู่เหนือเกล้า
กลางใจ ฝูงทวยไทยทั้งหลาย หมายจิตต์พร้อมกันป้อง ฉลอง
พระคุณอันเลิศ เชิดชูพระเกียรติยศ ให้ปรากฏเกริกกล้า ก้อง
กลางฟ้าจำใจติน อยู่จำใจน้อมรำจิต ยึดอยู่ยังยืนนาน ป่านชอ
ไทยยังมี ในธรณิเมื่อนั้น ว่าพระเจ้าทรงคุณ มีการบุญแก่ข้า
ไทยไพร่ฟ้าฝ่ายสยาม เมื่อมีความมั่งคั่ง ชุกเขื่องเป็นอันตราย
สุมมือหลายจักช่วย บัวยการผู้เคยแก่ แพ้ผู้หาญคว้านสู้ ไร้ผู้
เปล่งรัง ทั้งแรงทรพัยแรงกาย หมกตักหมายแก่กัน ปางท่าน
พลันมาโปรด เพื่อผ่อนโทษทุกข์ร้าย ย้ายความยากเป็นเย็น เกล็ดอน

ความเขื่องเป็นเขา เหาพระองค์ออกหน้า กล้าสละสิ่งสูง ทุก
 แขนทุกขั้ทั้งหลาย หมายถึงแต่เกมมาก ยากเท่ายากยิ่งหัก หนัก
 เท่าหนักยิ่งสู้ ก็เมืองก็ปลงพิ หวังบารมีเป็นหลัก ความรักรอย
 เป็นแรง ทรงพระแสงญาณวรารุณ สุริยตราขพาหนะ พระพิริย
 แขนโยธา สละพระราชูปโลก พิโยคพระยอศัปยารมณ ละขม
 สุขทุกประการ ทรมานพระกายกรำกราก ทนทุกข์ยากอันขเคย
 เสวยความค้ำแค้นชาคชิต ในทูลสถกัณการ ฝ่าภัยพาลพันคนเนก
 ข้ามทะเลลึกเหลือหยั่ง ฝ่าจากผ่งแสนไกล ไปพื้นถิ่นหลายประเทศ
 ทนทุกข์ทเวษข้ามทวีป รับจรกลหนไกล พันพิไสยสุภษัตริย์
 ปวงปางขัตติยประเพณี ขมิคุเคียงคง ตั้งแต่องค์รามราช ก็เคย
 ประพาสเพียงดังกา แต่ได้ฝ่าลของขลิพระบาท สามารถไต่เสด็จ
 ประเวศ ทุกประเทศทั่วขั้จิมทิส โดยสินะหิตต์มิตรไมตรี ทุก
 ธานียอมค้ำนั้ รับเสด็จโดยยศยิ่ง ทั่วถวายสิ่งสุขสมขัตติ อันเอก
 กษัตริย์พึงอภิมย์ สมพระราชประสงค์ทุกสิ่ง ยิ่งกษัตริย์อื่น
 อันประเสริฐ เกิดได้คั้วยบารมี มีสาเกษเป็นหลัก ประจักษ์แก่ใจ
 ปรากฏ หมดทั่วโลกเล็งเห็น เป็นอัครรรยยิ่งอย่าง ปางเสด็จ
 อยู่ยุบ ใต้ทรงประสขสากล ขุทคลต่างยศทรพย สรรพสาสนา
 นานาทฤษฎี อาทิตานผู้แต่ง แห่งหนังสือสรรพเหตุ นานาประเภท
 ภาษา ต่างเจรจาแต่ดี เบ็ดปรานีน้ำจิตต์ คิถช่วยค้ำนำหนุน
 จกแต่คุณจารีกรัก ประจักษ์แก่ตาแก่ใจ ขมิใครฤษยา ฤาเรา

ของไทย โฆษณาน้ำคำเท้า หรืออื่นเผือกภาษา เช่นธรรมดากังเคย
 ซล่ำเฉลยเล่นหลายอย่าง ตามแก้ต่างตาเห็น เป็นชั่วก็ตามใจ ใคร
 ยกคิดหลักละ จำเป็นปะเป็นธรรมดา กลับมามีเป็น เห็นมหัศจรรย์
 ประจักษ์ ความรักเป็นสากล แก่ยุคลวรวาฬ ตั้งแต่สาสนวราชา
 สังคปาปาเป็นปฐม ตลอดจนบรมมหาภคิวิย์ จุลจักรพรรดิจุลราช
 แลอิศรชาติประชาบดี อัครมหาษัตินาถ นานาวิชทายาทรัฐบาล
 มหาวัฒนิตชาตินิติอาจารย์จินตกวี นานาศาสตรสวามีศิลปปาโมกข์
 แลเอกชนมหาชนในโลกอันเคย วัชรสพจนเฉลยแลเห็นพระองค์ ย่อม
 ปองปลงจงจิตต์ภักดิ์ โดยสื่อนั้นนักทุกคน พาเป็นผลพิเศษยิ่ง เสรี
 สมสิ่งพระประสงค์ ควรพิศวงแลยินดี ในพระบารมีอันล้ำเลิศ ประเสริฐ
 จริงยิ่งใหญ่อลวง ฝ่ายทั้งปวงราชบริพาร ทั่วทุกสถานทุกแห่ง
 แห่งสยามมหามณฑล ทั่วทุกคนทุกหน้า นับแต่ข้าจนนาย ทุก
 ชั้นชายแลหญิง ไต่ประจักษ์จริงกับใจ ในความปลงจงรัก สด
 สวามีภักดิ์ต่อเบื้องบาท แด่วันราชจรดล ทั่วทุกคนทุกจิตต์ คิกรู้สึก
 ใจว่าง เหตุเหิรห่างจากพระคุณ อันเคยบุญอันเกล้า ทุกคำเข้า
 เปล่าใจ เห็นอันใดเป็นสุข ชกคิดพระคุณเคยเกอ เอื้ออาลัย
 ใจถึง แม้คำนึงความซัด ผัดใจคอยท่านแก้ แม้มีทุกข์อันใด
 นึกน้อยใจท่านจาก หากกระหายหาใด ว่องหวังใจคอยกลับ ปอง
 ใ้รับคุณคืน ฝันจิตต์คอยไ้ใจหา แทบทุกทีพาราตรีกาล ปานนิทา

ไปจาก หากพระคุณผู้เฒ่า เอื้ออาลัวยอบคอย มอบพระอัครราช
 มเหสี สมเด็จพระบรมราชินีนาถ ให้ทรงราชย์ต่างพระองค์ ท่าน
 รัทรวงสรรพการ ทั้งมหาดาลสุรภษัตริย์ บำบัดสรรพอันตราย
 เลี้ยงทั้งหลายอยู่สุข ทุกถ้วนหน้าอารี มีพระเดชพระยศ ปรากฏ
 เกียรติอังกาบ ราชภูริสุกกมลวิภักดิ์ ประจักษ์ทั่วหัวใจ ในน้อย
 สมัยอันมีประกอบ โดยกิจชอบจริงทำ ผู้จริงจำจริงรักษ์ ประจักษ์
 พระคุณอันเกล้า ทุกคำเข้าอยู่เย็น เป็นสุขเสมอหน้าเนื่องนิจ ขแมง
 ผิดปางบรรพ์ ราชกรณียรักษา หมกสืมาหมดเกษตร มณฑล
 ประเทศไกลใกล้ ออกตกใต้ตอเหนือ หนนบกเรือรอบรักษา สยลิม
 เสมอสุข ทุกพระราชกิจการระทรง พวงมหาเสนา ที่ปฤกษาสฤษฏีการ
 เเกื้อเอารวมตุงกิจ รอบคอบคิตรีองคอง สมองพระกรรมพระเนตร
 เเกื้อการเกษตรเสมอสมัย โดยน้ำใจจริงบริสุทธิ์ ยุติกรรมเที่ยง
 สุจริต รั้งราชกิจกึกกัน สรรพพลยันตราयरังษี ประคัมประคอง
 ผองไพร่ฟ้า หนุนนำข้าราชกิจ ประสิทธิสรรพการดังก่อน ขห่อน
 ให้เสียหาย ไทโยไพร่นายเนาเกษม เปรมใจคอยจอกเจ้า พระอยู่เกล้า
 ทรงคุณ ผู้ไวยุญเลี้ยงหลัง ภายหน้าหวังเอาพระองค์ ลงเป็นแรง
 รั้งดิน ขหมั่นแก่การล้ำแก่ รั้งยากแท้ยังทำ สำเร็จได้ดังประสงค์
 โดยพระองค์เองอาฯ สามารถใช้ความดี อันมียิ่งในพระกาย ให้
 ทั้งหลายเห็นจริงประจักษ์ ในความรักอารี พระปรานีโอบอ้อม พร้อม
 พระมหากรุณา แลพระปรีชาชอบใจ ให้เป็นคุณความดี ได้มาก

มีทั้งประสงค์ แลแสดงพระองค์ขอโลก ยกยศโยคเกษตรสยาม
 งามพระองค์งานนามประเทศ พระเดชพระยศสั่งเสมอ ผ่องอำเภ
 อิศรชาติ แลมหาประเทศราชทั้งหลาย ขยายพระคุณอันเลิศ เชิด
 พระเกียรติไว้นานาวาร พงศาวดารขณะหน้า ว่าพระผู้ทรงญาณ รู้
 ถึงการล่องแท้อย่างใดอันผู้อื่นฝ่าย กลับเหตุร้ายเป็นดี โดยพระ
 ปรีชาฉลาด อาจเอาไชยได้ชอบ ประกอบกิจอันเป็นคุณ หนุน
 แรงเมืองจนหมั่น ก็นักไถ่ไถ่ร้อย มอบสุขประโยชน์ไปทั่ว
 ทั่วทุกหน้าทุกคน ได้รับผลทั้งงาม ความเจริญความรื้อร้อย ประกอบ
 กิจอันเกิดผล เป็นคุณแก่คนทั่วหน้า ตลอดจนข้าแควเมือง เมือง
 อเนกภาษา ต่างสาสนานานาเพศ อันจากประเทศมาสู่ อยู่อาศัย
 พระบารมี ให้ความดีความสุข ทุกคนเท่าพลเมือง ยบแค้นเคือง
 ข้องขัด ค้ำขาล้ำชาธรรม สุขเสมอกันทั่วผู้ รู้พระคุณทุกคน
 ต่างทนต่างยินดี ในรัชกาลของบท โดยปรากฏเห็นประจักษ์ แก่
 ความรักความนิยม ชอบชื่นชมสโมสรดี โดยมหัศจรรย์เป็น เห็น
 ปรากฏแก้ไข ยเลื้อยใครครั้งนั้น ปราชญ์ผู้ชี้ผู้พา พร้อมกันมา
 ร่วมจิตต์ คิดพระคุณสุดใจ ปลื้มปลงในความรัก สวามิภักดิ์ยินดี
 ในรัชสมัยราช เต็มมานัสเต็มแรง แข่งขันแข่งกันคิด กิจอันจะประกอบ
 เพื่อเป็นชอบเป็นดี มีประโยชน์มีคุณ สอดส่งบุญส่งยศ ให้ปรากฏ
 ไปไกล ว่าจอมพลไทยประเทศ พิเศษประเสริฐเลิศนัก ใน
 ความรักนรากร แก่ภูธรทั่วหน้า ยเว้นว่าผู้ใด ย่อมมีใจรัก

สมัคสมรไมตรี เต็มยินคึกอวยชัย ความเสด็จกลับแต่ไกล ชาว
 ไทยทุกคน ต่างคนต่างตกแต่ง แห้งที่ตกเรือนเรือ รงทิว
 เครือไข่มุก คอกไม้ไฟตามประทีป บ้างเร่งรีบจัดหา เครื่องโภชนา
 อาหาร การกินเลี้ยงการเล่น เครื่องรำเต้นต่างประการ มากมี
 งามแหล่งหลาย บ้างชวนชววยตกแต่ง แห้งสรีรกายหลายหลาก
 บ้างพวกรวมกัน ขึ้นเป็นคณะเป็นถนน ตามชั้นชนชั้นทรัพย์
 สุกคเนย์จำพวกหมด หลากเหลือจกจำเรียงการ หลายหลายวาร
 วันท่า มากเกินกำหนดแห่ง ในการแต่งการทำ สำหรับรื่นเริงใจ
 ในการมหามหกรรม ทำด้วยยั้งยั้ง เพื่ออัญชลีแลฉลอง รุติ
 ลอองวรบาท บัลลพระราชาธานี แสดคงปรีดิ์ปราโมทย์ สมโภช
 พลุกริมย์ โดยนิยมอย่างล้ำเลิศ พร้อมกันเกิดในใจ ฝูงทวย
 ไทยทั้งประเทศ คอพระเดชพระเจ้า ผู้อยู่เกล้าทั้งสองพระองค์
 ส่วนพระบรมวงศา นวงศ์คณานานามาตย์ ราชบริพารการผอง
 อิกอเนกของอาณาประชา อันได้มาประชุม ชุมนุมพร้อมกัน
 เพื่ออภิวินิจฉัยพระบาท บรมนาถเป็นเจ้า ด้วยเกศเกล้ากายใจ
 อันเต็มในความรัก สุกสวามิภักดียังยั้ง อนึ่งมากมีความหมาย
 ถวายปฏิญาณความจริงจิตต์ อันร่วมคิดพร้อมกัน รู้พระคุณอันใหญ่
 หลวง แก่ทั้งปวงเป็นล้าล้น พันภาษากว่าความรู้ อนึ่งผู้มาทั้งผอง
 หวังผลของพระบรมคุณ ตามแต่บุญแต่หน้า แห้งผู้ข้าทั้งหลาย สด
 ใจหมายความคิด จะกอบกิจกระทำไ้ เพื่อหวังไว้ทั่วทุก รู้ลึก
 เสมอเมื่อน้ำ อนึ่งหวังว่าวิงวอน ขอพรพรเสด็จ อธิษฐาน

การสุจริต เพื่อประสิทธิผลสิ่งปรารถนา สักยมหามงคลพร แก่ภุม
ธรรมาธิราช ขรมนาอยู่เกล้า เพื่อเจริญประเทศเจ้า แผ่นหล้า
ทั้งสอง ท่านแล ฯ

๑ ประมุขของคณะไครรัตน์ อันโปรดสัตว์สากล กับทั้งผล
พระกรุณา พระเมตตาปกคลุม โปรคผู้ล่วงราชทัณฑ์ อันจักต้อง
ถึงตาย แลหลากหลายชีวิต อันจักปลื้มจ้ำว้ย ไ้ร่อกด้วย
พระบารมี ท่านปรานีปล่อยช่วย หายเจ็บป่วยคงชีวิตรอด แลความ
ปรารถนาผล สัตว์สิ้นคนทั้งหลาย หมายมาดพระศุภผล เพื่อ
พระชนม์ยืนนาน อยู่ยาวกาลอยู่เกล้า เอกอัครเจ้าผไทสยาม ยิ่ง
ด้วยความสุขสวัสดิ์ มากพรพิพัฒน์มงคล พระชนมสุขทุกประการ

๑ ทศยาริฐานผลบุญ พระคุณอันโปรดเกล้า ปวงสร้างเคร้า
เสพย์สุข คราวมีทุกข์เจ็บไข้ ได้พำนักเรือนพยาบาล แพทย์เฝ้า
ถว้ให้ยา แก้วรักษาสรรพโรค ให้บริโภคนโภชนาหาร สุขสำราญ
การกินนอน แก่นรากหญ้าหน้า ทั่วไทยข้าทุกคน อีกทั้งผล
พระกรุณา ยกอาณาเขตนชัย เร่งให้รับด้วยอาญา แลบรรดา
การกรำกราก ยากแก่ไพร่ไพร่ประโยชน์ โปรดคนพ้นทุกข์ยาก
มากมายเหลือคณานับ กับแรงสัจยาริฐาน ผลบุญทานทั้งหลาย
หมายเป็นผลมหาพร แก่เมธีศรัทธอยู่เกล้า ขอพระเจ้าจงสำราญ นิรภัย
พาลโรคาพาช นิรโศกพยาธิอย่าย่ำยี สรรพทุกข์พิบัติขจัดหนีอย่า
ใกล้กราย สารพรพรณยานัตถ์นิราสไกล สุขพระวรกายสยาย
พระฤทัยทั่วกาล

๑ ตติยาริษฐานถึงบุญ คุณพระมหากรุณา แลเมตตาพรหม
 วิหาร โดยนิเภาลท่านเื้ออ เกื้อกูลพงศ์ของพรหม อ้อมโอบเื้ออ
 อารี มีพระราชหฤทัยเทียงทักัน ยุติธรรมลัทธิวิริต ขอบพิตรจง
 สุขเกษม เปรมปรีดิ์พัชรพระรพง คำนวณศทรวงสวามิภักดิ์ บริรักษ์
 บรมบาท เสนอชั้ววคมีบาทบริจา วิถนรราชบริพาร เศวยสวัสดิ์
 ภิรมย์สำราญพระราชหฤทัย ทรงพระบรมสุขเสมือสมย์นิเภาล

๑ จตุตถาริษฐานคือวิคต อิกผลดีทานอามัง พระประสงค
 สิ่งสวัสดิ์ เพื่อกันมีแก่หลาย หมายความว่าเจริญแก่ราษฎร เกื้อ
 พุทธศาสน์อามัง ทรงบำรุงการศึกษา นานาคิลปคาสตร นำคณา
 มาตย์มากคุณคุณ อุดหนุนคุณรื้อรอย ประกอบการเจริญเรื่องรุ่ง มุ่ง
 จงเมืองเพื่องคุณ มากการบุญการดี มีผลประโยชน์อย่างประเสริฐ
 เกิดแก่คนทั่วหน้า ขอพระเจ้าข้าจงประสิทธิ์ สรรพราชกิจดังประสงค
 จงใจจงสมสฤษฏ์ คึกคากโตกั้งนั้น มันหมายไคอย่าคลาศ ปราณา
 สวรรพิคพ้อง ค้องพระราชประสงคทุกสิ่ง ยิ่งด้วยความสำเร็จ เสร็จ
 สมพระประสงคทุกประการ

๑ ปัญญาริษฐานอาทิคุณ ผลการบุญท่านสร้าง อามังผลบุญ
 ชอบ นอบนบสรวงมเทคักซ์ อารักขเทพประสิทธิพร อิกมหาชน
 สโมสรวประสงคสฤษฏ์ สามัคคีธรรมอิทธิอำนาจ คุณชัคตียมหาธรรม
 ราชพลการ สมณะพราหมณพฤคมิพรประสิทธิ์ ขอจงสรวพกรรมกิจ

ราชการณั้ จงเจริญเกียรติศวกคลพระประสงค้ การกระทรวงทั้งยวง
 จงสวัสดิภาพ เทศกรณั้ยเรียบรายศวกค้ พาณั้ชยกรรมทำท่ว้ผล
 ภณั้โยญ์ กรรมกาสิกสโมสรสำราญ์ พฤษชาติตฤณธณั้ญาหาร
 ขยั้วรรณั้ สรรพการประมวณั้ประมุลมา นานาภณั้ลปพทยั้งจรต้เจริญ
 หักถกรรมกระทำเกณั้แต่ก่อนกาล รัฐรักษาสุขาภณั้ยาลสำราญ์ราชวร
 พระราชกั้ประสัทธิประสาทกั้พระประสงค้

๑ ฉนั้จรวรพรจงพะพะคน มหาทานการณั้บริจาค โดยพัสการ
 มากประการณั้ อิกสังคหะการั้ราชนั้ นานากศลปกาสั้ตสรวพาคะ
 อิกคณั้สุขะพะละทานขารณั้ อนะกพรรค้อนั้ตวรั้ราชทาน จงเปณ
 ขั้จยั้สมภารพัฒนพร เจริญราชทรรพยการณั้กาล อิกคณั้คณั้การ
 คณั้สมยั้คั โลหหิรัณั้สุวรรณรตนากร นานาเทศนคอรอนะกขรรณา
 สั้วิสวัสดิคั้พัฒนโกคายั้ยณั้ยง เจริญรัชลาภแลองควรลาภ มาก
 มไหศวรรยานภาพขารณั้

๑ เจ้ตจกั้วิธั้ขณั้ คุณพระรัตนปณั้มากร อิกอมรรฐั้อารั้กษ
 อาทอัครสยามเทวารั้ราช ทั้งอานาจอคั้ตมหากษั้ตริย สยามรัฐ
 ขรมนาถ อิกขรรพราชกั้ศล ผลคณั้พทสสาสน์ แลนครวราชวร
 อารั้กษ สั้จริตธรรมอัครวรคณั้ อคณั้ยเคชาภณั้นิหาร อิกสมภาร
 พระกรณั้ อาวรั้กษาคั้มนุชย โดยบริสั้ทตสยสากค จงเปณผลพร
 พิเศษ เพ้มขรมเคชขรมคณั้ ขรมขณั้ญญาภาพ เอกองคั้ปราย
 ขบไ นั้อมสั้เนหไนยทรรช จงกลั้ยคั้ตรุ้หาย กลายมาเปณมิตรขอย

๘๐

มอญใจตามพระประสงค์ ดำรงจิตผู้ใจรักดี เพิ่มจิตรักผู้รักดี โดย
อารีราชฤทธิ ชัยยศทศนิจนินทร

๑ ขอประสิทธิสิริพรพรเกษ อัครมหาประเทศอิศราธิบดี ยิ่ง
ศักดิ์ศรีทรงพระยศ ปราบกฎพระเกียรติคุณ เจ้าจอมจุลจักรพรรดิ
สยามมหารัฐูปุทัย ดำรงบรมมไหศวรยศสุสวัสดิ์ พรพิพัฒน์
มงคล สกลศัทรุภณีย อภัยไทยบรมนาถ คุณหมายมาตปราวณา
สยามประชาทั่วทั้งมวญ ควรมีควรขอพระเจ้า ทรงพระกรุณาโปรด
เกล้า กระหม่อมข้าทั้งหลายนี้เทอญ ขอเดชะ ฯ

พระรูปหม่อมม่ายเมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๖

นับแต่ย้ายไปจวน

- ๑ พระอรรคชายาเธอ พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ กรมขุนสุทธาสินีนาฏ
- ๒ สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมขุนศรีศรัทธาธรรมาธิบดี (สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก)
- ๓ สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมขุนลพบุรีราเมศวร์ (สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี)
- ๔ สมเด็จพระเจ้าฟ้ามงกุฎ (สมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖)

ฉันทและภาพหอไคลง
ของหม่อมเจ้าเพิ่ม
แต่งสำหรับโรงเรียนเด็กของพระอรรคชายาเธอ ฯ

๑๕ สรรวมชีพชลิกรประนต	ยทริชราชิน
สมเด็จพะราชทปรมิน	ทรมิงมกุฎสยาม
๑ เอกอัครราชธิปไตย	ณประเทศลาวนาม
เคียงกาวมเลียบกลสลาม	และเกรียงกันอันเคียร
๑ เป็นที่พำนักนันทน	นฤภัยพิบัติเขียน
เพ็ญเพียบพระกฤตวิรเกียรติ	อิศรราชธานี
๑ นานาประเทศศรีเจริญ	สิริราชไมตรี
โดยมิตรภาพสวัสดิ	ภียะยังบูรพากาล
๑ เนื่องนงคณานิกรพา	นิชสพระสมภาร
พึงโพธิ์ประโยชน์นนิยสาร	รัฐโลกกัพลทวี
๑ จำเริญพระเถลิงถวัลยวรา	ชภิเษกเฉลิมศรี
เป็นจอมจุฑาหารวิษตรี	ยติลกสยามา
๑ ทรงหวังพระราชหฤทัย	จะผดุงพระอาณา
เขตทั้งวิสุทธิวรสา	สนรรัตนไฟ
๑ เป็นอัครราชนปถัม	ภักพทรวไณย
สัถว์ไสมอบคินทรบรมไท	ขอโคกราช
๑ พระราชกฤตคุณธรร	มิกราชศรีทรา
อามรุงพระรัตนตยา	คกเลื่องขจรชยา

๑ อุโฆษตลอดกาลโลก	คฤพณบวรยาย
หมายเหตุประเทืองประทีกขยาย	“มหาโพธิสภา”
๑ สรรเสริญประสาทวรุณ	อติเรกวิวิธปรา
กฎอ้างพยานพระยศสถา	พรเพิ่มพิพัฒน์ผล
๑ ฝ่ายอนาเกษตรอุระกัทรอง	ทรนุกขำรุงกล
เฉกเช่นชลอพิภพมณ	ทลศิวไลซ์ลาน
๑ มารังสฤษฎีวเปน	ภวภาคสยามสถาน
เยกสรรคเกษมสุขอุฟาร	อติเรกเลอปาง
๑ สิ่งไทยก็ไปรตนิกเปลือง	คฤทาสเกษียณวาง
เปี่ยนเปี่ยนมีกรุดทาง	ทนุรัฐธักถอน
๑ หมอยคลานบรรณคิระขอบ	พิรุณภาพดินันตร
อาณามหิตจิวิตรนคร	ประละปลิดประทานทัศน์ท์
๑ สิ่งถาวรานวรวัค	ถุกทานพระรังสรรค์
เคหาสน์พยาธิทุขพรวณ	ขรโรคพยาบาล
๑ ลำห้วยนรานุทพล	ทรวาพนิติตสถาน
อุกฤษฐสาธวณทาน	นุปลัมภขารมี
๑ อันหนึ่งกรณทริกา	กุลชาติทาสี
กำพร้าชนกชนนี	อนปราศอุปถัมภ์
๑ ฆทรฆมหากรณไปรต	วรภาคแนะนำ
เปนวาชนูปรสักมภ์	ณพระอรรคชายา

๑ ให้รั้งนิวาสนครไฉ	ยอนาถอนาถา
อาศรัยเกษมสุขภยา	ลยให้อัณาทร
๑ พระทรงประสิทธิ์ชนประเสริฐ	สปีศาตร์พิเศษสอน
บาลีสยามวกรณ	มกุฎวิฑาลย์
๑ นามนเสนอพระปรมา	ภิชราชชนกไท
เอกอัครบุรุษสุทพิสัย	สุตพุทธปริชา
๑ แลทรงประคิยสุวรรณ	ธรรมยุตติกาคณา
สอยสวนปฏฐูปธรรมสา	สนรวิสเจริณยน
๑ แต่ปางนเจียรจระจก	ฉมกตมตียังคน
แปลงสังฆกรรมกิจณ	กษณนนี้ถาวร
๑ อนึ่งสนันทวิทยา	ลยทรงอนสุร
วังวัณสนองพระวรอร	อครราชมเหษ
๑ ซึ่งสู่สุวรรณคตศา	ลยลับกัหลาขบ
พระกฤติคุณทวิ	เพราะพระราชภรรตา
๑ การอนกอกคณอนก	พระมกตสยามา
ฉาจักรเจริณนิสจะสา	ระเรขเสนอนอง ๗

๑ ส่วนจิตเขารณล่ายอง เปนประเวณครอง
ในชาติยวงค่านา

๑ เกินคราวก้าวพ้นเพลา
ขเข็ญชชวณประสงค์	ลลขคขมา
๑ แม้นไฉนไฉล้าดำรง
พลผลพิพัฒน์สวัสดิ์	ประโยชน์บรรยงก์
๑ ทรงเลือกแสงสิ่งศรี
คักแปลงประกายอรุณสร	ราชประเวณี
๑ ส่วนทราวมลคสสคคักทอน
ก็เพิ่มกัพลพินทวิ	สิ่งไคยว
๑ อย่างเช่นเฉลิมราชอิศวร
ในชัตติยพงศาพนธ์	ขยศพระทนิย์
๑ มกุฎราชกุมารสืบสัน
เป็นหลักในจักรีวงศ์	คตพิงค์เอกอรรค์
๑ เพอจรรีวัชร่างมลายปลง
จะแข่งจะคิพิจิตต์ปอง	ไต้มีผู้จง
๑ ระวังยุคชุกชุมทั้งผอง
ประเทืองประเทืองอภิมัย	ท้าวราษฎรเรืองรอง
๑ กันถอนรอนเสี้ยนแข่งคม
ฤทธิเรี่ยบนิราศวาคี	อาณาเกษตรสม
๑ หนึ่งพระเฉลิมล้ำภูรี
ดำรงพิณิจสาทร	ทรงราชสมฤดี

๑ ท้าวสกุลกิจพระนคร
บไวย่างหฤทัย	เริ่มราชอนุสร
๑ แต่โดยลำพังภวนัย
พิพิพิพิตรอนเอนนันท	ทรงกิจวินิจัย
๑ เกวงพร้อยพ่องเี่ยงทางธรรม
ซึ่งพระวงศ์ชาวลี	จึงทรงเลือกสรรค
๑ ผดุงเผติมประภิชฐราชมนตร
ในราชกิจวินิจัย	ก่อเกิดสมัคคิ
๑ องคมนตรีผู้ตราไทร
พระองค์ดำรงพัสสา	ราชการส่วนใน
๑ รัฐมนตรีตรรกปรักษา
กำหนดแคลยทอัยการ	ราชกฤติกา
๑ โดยทางยุติธรรมบริหาร
บำรุงผดุงผไทไทย	ชอยราชกิจการ
๑ ขจกโทษมลทินทรภัย
ประโยชน์อเนกเนืองนนต์	เกอกลกอบใน
๑ หนึ่งพระญาณพระยั้งยล
ระกลประภิชฐไทยไค	สิ่งสิริพัฒผล
๑ ควณณผอนตักวอนกษัย
บุลย์เบิกสรบงพิจารณ	ควรเพิ่มเติมไพ

- ๑ เช่นอย่างตำแหน่งอัครฐาน นายกราชการ
เสนาบดีฐานันดร
- ๑ เขายางบรรพบุรุษบรรพบุรุษ เพียงสะพรั่งประพันธ์
ขเพียงบพอกิจการ
- ๑ พระจึงรังสิตประคิษฐาน เพิ่มตำแหน่งงาร
เสนาบดีข้าราชการ
- ๑ อีกหลายกระทรวงโดยจง ล้วนแต่ผู้ทรง
อนันต์เนกปรีชา
- ๑ เดกสถิตยติธรรมเสนา ยดัสภา
ตำแหน่งคตพิณิจัย
- ๑ ทรงพระปรีชาเกรียงไกร ทราบบทกวีใน
ยุโรปสยามสากล
- ๑ ทรงจัดทักคตโดยคต ทวยราษฎรร่วมยกมล
ด้วยเดชพระปรีชาชาญ
- ๑ ยากจักหาเทียบเปรียบปาน พระคุณโอฬาร
ในเชิงพระปรีชาชาญ
- ๑ ประคิษฐานสนนัญหมาย สอนลักษณะบรรยาย
เปิดเผยอำมรนครวิน
- ๑ มานพเนืองแน่นคึกคักศิลป์ รื้อรื้อขระบิล
ระบอบพินัยฐานัน

- ๑ เมืองประโยชน์พลพัฒน์สวัสดิ์ รุ่งเรืองบุรี
ทั่วทิศเกษมธมณฑล
- ๑ บันทอนรื้อนราชภูธรพล ให้เขากมล
เยือกเย็นอัมเฒ่าเปรมปรา
- ๑ ราชการณคเณศพัฒนา ไบ้มเพลา
จะเลื่อมจระทราภวาคี ะ

- ๒๘ พระเคศพระคุณ เวสสารทอศุลย์ เฟื่องฟ้าธাত্রี
ปกปักรักษาเรศ เกษตรเกษมศรี วิศวรางษี
มีสุขสนกสนาน
- ๑ จักรการป้องกัน รอบคอบเขตชั้นท์ เนกนันท์หลายประการ
ทวยแก้วเกลื่อนรณ พหลเทยมหาญ ประลองฤทธิราญ
เริ่มเร้าไฟริน
- ๑ หมู่หนึ่งสามารถ เข้มแข็งองอาจ กากกล้ากาอิน
บทพรพาชี พริบแสงศิลป์ ลัษฏ์วราวุธินท์
อรินแหลกลาญ
- ๑ รวมกรมหนึ่งกล้า สมญายุทธนา ธิการกองหาญ
ฝ่ายสถลธรรงค์ หมู่หนึ่งชำนาญ นาวารำยาญ
ในสินธูล

๑ คอกรมทหารเรือ ผู้คุมเงินรัก แก้วนกล้ำสาทร	สามารถอาจเหลือ สันทิศเพลิงวรรณ	ไฉ่เผื่อการกล เพียบพรวรค์พณทพล
๑ อนึ่งผู้คุมปรากการ หม่แก้วประจำ ชัยชัยอันเรียงราย	วังสวรรค์ระหง่าน สำหรับยืนนร	เลิกชั้นสิงขร ครเพลิงฤทธิขร
๑ ข้าวน้ำล้ำเวียง ละผู้คุมพันลึก ยศเทศเหตุการณ	หลั่นหลากมากเคียง อิทธิกพันลาย	เรียงเรียงคแหล่งหลาย สมญาตามหมาย
๑ ผู้คุมจุลจอมเกล้า โดยอรรดชัศตรวง เฉลิมเลิศธานี	นามนี้เป็นเค้า พระทรงประคิษฐาน	ชี้เช่นเป็นประธาน มิ่งมเหพาฬาร
๑ อนึ่งนาวาศึก เอกล้านาเวศ มหมพองทองชล	เจนจรในทก สมญาศรีเรืองศรี	ทั่วท้องชลธิ มหาจักรี
๑ ครบเครื่องยุทธการ พ่างเพียงพลพรรค แสงย้อยสยคสยของ	พร้อมหมู่ทวยหาญ พระจักรีถวิล	เรียร่านฤทธิรณ แสนเค็กพิงยล
๑ ยิ่งอันอนันต์ อาณพวงเพอง สนองเดชเสอมรณ	สุทธะราพรณ รุ่งเรืองล้ำยของ	พระเดชปกครอง ขจรกนกปอง

๑ หนึ่งพระกรุณา
ครอยเกล้าร่วมเย็น
กมลเบิกบาน	ในหมู่ประชา
ชาติเชื่องพลงผล	ราษฎรล้ำอำพน
ทั่วหล้าสาธุ
๑ ให้ตั้งกองพล
ปกป้องรักษา
พันพาลโจรเข็ญ	ตระเวนโดยหน
ประชาชื่นบาน	ถนนทุกสถาน
ทวียศสันติสุขการ
๑ พระเดชพระคุณ
ทวยราษฎรชาติทุก
ชนชมสมภาร ฯ	อุปถัมภ์ค้ำจุน
ผาสุกเสถียร	ไยเกียงอาเกียรณ์
ทุกคืนวันเวียน

๑ พระบาทนฤนาถจอมปราณ
ส่องสอศทลอบกิจบุรี	ทรงพระปรีชาชาญ
๑ ทนุรธาณอมราชธานี
พลเพิ่มเจริญเนืองนิตย์	เกษมสุขสวัสดิ์
๑ ตั้งแต่พระเสด็จเสด็จถวัลย์
คัมภีร์สามสิบสิบเศษ	ประมาณกาลอัน
๑ เสถียรสถิตในราชธานี
เปลี่ยนแปลงแปรปรวน	ชาติตียประเวณี
๑ ตั้งพระราชหฤทัยมูลมวญ
ทศพิณกิจราชจรรยา	ผดุงเกษมศรโดยควร

๑ บังราชอาณาจักรสยา	เมคัมพัฒนา
เจริญทวีตย์โดยพลัน	
๑ ถึงกระนั้นบรมนาถจอมรวร	มิกราชเอกอรรค์
ขคินขคลาขาวรรณ	
๑ ในพระราชดำริห่อนสร	จะทนพระนคร
จังหวัดวิสัยมณฑล	
๑ ทั้งหมดไพร่ฟ้าประชาชน	ให้เจริญเพื่องผล
พิพัฒน์สวัสดิ์เปรมปรา	
๑ จึงเสด็จประพาสนานา	ประเทศภารา
ปัจฉิมภาคทิศานต์	
๑ ซึ่งเป็นคิ้วไฉ่โอฬาร	ในกิจการวร
พิทักษ์ทนฐาน	
๑ ทรงนิราศจากราชอิศรี	ยรัชเกษมศรี
ประเทาประเทืองสำราญ	
๑ ละราชนิเวศน์วังสถาน	มวณมายุราชการ
บรมราชพงศัพันธุ์	
๑ ดำรงพระวรองค์ทรงฉัญ	ลักษณะประเสริฐสรรพ
สถิตสถานชลธิ	
๑ ฝากฝนฝนลมมากมี	ภัยอเนกพันทวี
ทุกชนทนพันทรมาน	

๑ ลงชลชนสถลกันการ	ควรคิกสงสาร
พระบาทนฤนาถนาถา	
๑ นัยกาลนานลวงเพลา	แต่บุราณอยุธยา
สถิตเสถียรธานินทร์	
๑ จนลกรุรรัตนโกสินทร์	อยุธยาวัน
เจริญฉำรงมณฑล	
๑ หำร้อยหำสียชดกล	ในปรตยบันดล
ยคนกัมประมาณ	
๑ แม้จะนัยชัตติยราชภูมิบาล	ทรงราชศฤงการ
สับริชแลชัตติยาพงศ์	
๑ กัสามลียเกำพระองค์	ครองพิภพอำรง
อาณาเกษตรไพศาล	
๑ ไปมีชัตติเยศภูคาธาร	องค์หนึ่งโตกาล
เสร์จจะละราชไศศวรย์	
๑ เสร์จแคนชดमारคเนองอรร	ณเวศระหว่างกัน
การร่ายพิลกราวี	
๑ ประพาสทวีปัสตงค์ศรี	ยุโรปธานี
ประศุพระเกษนฤบาล	
๑ อำนาจพระกรุณาสาธารณ	ทั่วธาณภูกาล
มาทลพระราชหฤทัย	

๑ จำเสด็จประพาสแรมไกล
ทรมานพระองค์ศิคร

เสวยทุกข์ผาภัย

๑ ควรวัดพระคุณบวร
ทั่วฝั่งไค้กลเกษม ฯ

ปกเกล้าประชากร

กาพย์ห่อโคลง

๑ ข้าพระคุณมิ่ง
หนักกว่าหนักเหลือตรา
อำนาจพระมหา
ปองโปรดประโยชน์เข้า

พรรณา
เกลี้ยเกล้า
กรุณาพ ยิงแซ
คำคุ้มภูมิสยาม ฯ

๑ ข้าพระคุณหลาย
กอบโกยประโยชน์ความ

ชวนชวยพยายาม
เจริญกรุงผดุงชน ฯ

๑ ข้าพระกรุณาพียง
เลียบอัครเศียรศิคร
เสด็จสถิเนษกรมกิจ
พระพิริยโปรดสัตว์เปลือง

พิชิต มารฤ
ราชเรือง
เสร็จโพธิ ญาณเขย
ปลุกพันสังสาร ฯ

๑ ข้าพระกรุณา
เสด็จโดยทนต์สถาน

มละราชสำราญ
กษณนี้ทุกุเตยว ฯ

๑ อ้าพระสุผ้าห้วง
ประพาสถิ่นทุราทวา
เพื่อแสวงประเสริฐสุธา
ชนบศิวไลซ์ไนน์

๑ อ้าพระฉผ้าห้อง
โดยพระอนุสร

๑ อ้าพระสละราชลา
มไหศุรยสถาน
คณานาฏราชบริวาร
มวณูมาตย์ราชภูรเพยน

๑ อ้าพระสละรัช
เสด็จเคี้ยววธอาตุร

๑ อ้าพระแต่ปางไท้
ละมไหศุรยเสวย
ละสุขละสิ่งเสวย
โดยแต่เคี้ยวเจ้าหล้า

๑ อ้าพระแต่ปางก่อน
สละราชภิรมย์กมล

มหาชลา ลัยเฮย
ยุโรปโพ้น
รประสิทธิ์ เลี่ยมแล
สู่ข้าประชากร ฯ

มหาทังชโลธร
ค่านึงหล้าสถาผล ฯ

สำราญ
สถิตเทียบ
ขัตติย พงศ์เฮย
แผกหน้าคณาทร ฯ

จักรพรรดิไศศุรย์
ทวิสถ์นิราชกันดาร ฯ

ฤาเคย
เทวษว้า
เคยชั้น ภีรมย์ฤา
อนาถเอื้อระเหหน ฯ

ภยห่อนระจรคณ
ทเคยชนนหินหรรษ์ ฯ

๑ อ้าพระเพร่าห้วงข้า
จะเปลี่ยวอระทวี่
ขมิ้นราชธิปไตย
ระงับทุกขร้าวร้าว

๑ อ้าพระกมลมี
อาลัยนิกรแสน

๑ อ้าพระกษณนั้นก็
เวนเควตรัตนราเชนทร์
สมเด็จบรมนเรนทร์
สำเร็จราชกิจไว้

๑ อ้าพระกษณนั้น
นาถราชินีดำรง

๑๑ พระกรุณาไ้วาย
ก่อโกยประโยชน์สาร

๑ จำยาตรนิราสแรม
ละราชถวัลยา

๑ ละทิ้งบรมรา
พนังการบำเรอวร

๑ แต่ปางพระจอมราช
เสนางคนองนนต์

ประชาชาติ

เทวธวัช

ปกเกล้า

สุขค้ำหวานแดน ฯ

พระปรานีขาคเคลน

สู่ส่วนพระสำราญ ฯ

จำเริญ

ภิเษกไท้

ราชินีเสย

ปกเกล้าฉลององค์ ฯ

หมอบรับภักดีระหง

ถวัลยราชฉลองเฉลิม ฯ

วิตกหมายประสงค์การ

สุขเพิ่มสยามา

นุประเทศยุโรปกลา

จรข้ามชโลธร

ชินนาถองค์อร

บทรชโคยคณ

เสด็จยาตรทุกแห่งหน

พิทักษ์ราชอาณ

๑ พันธ์ประเวศไกล
แม่บรมราชินย์	วิเวกในชลาลัย
เสด็จด้วยพระอินยล
๑ ไค้ทอศกฤษฎ์
จักเวยพระทุกขทน	สถิตที่ทุกแห่งหน
มนะราชกำศรวญ
๑ ข้าไ้ขั้รมนาน
ข้าบาททั้งปวงพล	ชนราษฎรก็วิญจวน
มนะครานุข้าวจร
๑ จอมจักรเสด็จงาน
กษัตริย์ทุกพระนคร	ณชลธารสถาพร
ธสนิธิวิศสมาน
๑ เพราะเศษพระไมตรี
ทรงคุณพิศาลสาร	กรเอยประกอบการ
ระบิลทั่วธรรกาล
๑ พระหวังพระทัยปวง
ตลอดทั่วมณฑล	ทรงอุประชาชน
จิรสุขสวัสดิ์
๑ พิโยคพยายาม
หวังเอยประชาชี	ทรมานพระอินทรีย์
มุขมายุ์แลราชพงศ์
๑ สมเสด็จประโชน์ชอบ
สมราชฤทัยประสงค์	นระบอบขจ้านง
ประสิทธิด้วยพระปรีชา ฯ

กาพย์ห่อโคลง

๑ ปางพระอัศวเจ้า
เกลิงเควตราชาดัตร	จอมกษัตริย์ฤา
ต่างเทียบ
สมเด็จบรมขัตติ
ทรงทศพิชญาเพน	บราช สวามิศร์แซ
พฤติเฝ้าจักรี ฯ

๑ ปางพระอัศวินเจ้า

ทรงพระกตเวที

๑ โดยพระปรมาภิธยอ้าง

รับพระราชบรรหาร

สิ่งใดซึ่งพระราชทาน

รthonเลมิกหมิ่นแม่

๑ โดยพระกตัญญู

คลองสัตย์สวัศศิริ

๑ เย็นอกสมณทั้ง

ทั่วประยูรพงศ์

มวณมายุราชกุมารประจำ

โอรสโรศิริเกล้า

๑ เย็นพระขรรค์เมศ

ปกครองประชาชี

๑ พระเกียรติปรากฏก้อง

ทั่วทิศทั่วเทศา

ผู้ครองรัฐเสมา

สั่งสั่งบรรณานัว

๑ พระเกียรติขจร

ตลอดสากลโลกย์

จอมภพเจ้าราชินี

สนองราชวรตา ฯ

โองการ

เสร็จแล้ว

วโรวาท ไว้นอ

มาครนชัยไม่มี ฯ

ต่อพระภุชเวศตรี

นุวัตโดยพระบัณฑูร ฯ

พราหมณา จารยเฮย

อิราชเจ้า

ชมชื่น

มโนชนน้อมมุขี ฯ

วรเทศราชินี

ชนรักตลอดแดน ฯ

กฤษดา การเซย

สุดท้าว

เมืองมิ่ง มิตรฤา

มนัสด้วยปรีดี ฯ

พระขรรค์เทว

กระเลื่องระฤา ฯ

๑๒ กษณนั้นพระเสด็จประพาส
พระราชวังอัคร

๑ กระนั้นยังพยายาม

อุล้า^๔หณฤทัยดำรง

๑ มนะชิตยราชกษัตริย์

พิจารณาถึงพระบรม

๑ พระปรารภกุมาร

เทวษทรงดำรงกาย

๑ ธรรมมหาพระการณ

ประโยชน์คุณวิมลสาร

๑ พระโปรตเอนพระเสาว

ธนาภิษล่านักเรียน

๑ พระเมตตากุมาร

พระคุณเลิศประเสริฐญาณ

๑ พนตรายพหนัน

ชกัมันทการกร

๑ พระขาวเมศบรม

เผยอเกียรติราชพลาง

๑ พระเทศองค์พระสุริโย

จะปานบวรเกียรติคือ

นิราสร้างมให้ศรย์
กำสรคโคกวิโยคทรง

ฤหน่ายความจำนง

บำรุงราชธานี

ฤคิตาลฤวายถวิล

นิรปราศภัยอันตราย

บมที่จะพึงหมาย

จะเลี้ยงชีพชนมาน

จะก่อกลประกอบ

ประสิทธิ์สอนศิลปาเกียรติ

ประทานที่สถิตเสถียร

วิชาหญิงทุกสิ่งประมาณ

วิเศษธรรมสาธนา

ประสาธล้าพระบำรุง

ล้าคัยความเจริญรุ่ง

อยุธเยศกัยปาง

ชินนาถอมสร่างค์

พิภพนั้นบวรลือ

ทัยอัคเรศราชฤ

บรมไท้ราชินี ฯ

ภาพยี่ห่อ โคลง

๑ ป่านี้พระภูษาเฝ้า	จักรี พงศ์ไชย
เสด็จนิวัตพระนครศรี	อวยชัยแล้ว
เชิญพระเสวยสวสัศคีปรี	คามิ รมย์ไชย
สมเด็จพระนุชเฝ้า	พิภพลาโลธรรค ๗
๑ ป่านี้พระจักรภูษา	ฉกัณอัยเยศพลัน
เชิญเสวยมโหศวรชัย	พระนุชเจ้าผดุงสนอง ๗
๑ เชิญพระตำรงรัตนไว้	อรินโรม รอดูเทอด
เชิญพระเกษมสุขไสม	มนัสแล้ว
เชิญพระธรรวโลม	เลียงโลก เข่นแซ
เชิญพระผดุงศาสน์แพรว	แพรวหล้ากว่าปาง ๗
๑ เชิญพระเสวยสวสัศคี	คำรงรัชสรวรรยางค์
บำรุงโลกเจริญปาง	จักรพรรดิไศศุรย์ ๗
๑ เชิญพระณอนนาถไท	ธราชินย์
จอมสุรางคนารินทร์	เลิศล้วน
พระวงศาอย่าราคิน	แคลนราช ภิรมย์เลย
มวณมาตย์ราษฎร์วัน	ทั่วแคว้นแดนเกษม ๗
๑ เชิญพระณอนนาถ	ราชินีราชกมลเปรม
ข้าบาทลี้เกษม	สุขยิ่งพิศาลสาร ๗

๑๑ ปางนี้บรมบาท

เสด็จกิจกรรโลกลา

๑๒ พร้อมราชฎีแลมาตยา

บรรจงประเจิดเทือง

๑๓ ครั้นลัททคนตรี

ถวายเป็นผไทถวัล

๑๔ โดยความนบวรเทิง

รักต่อพระผู้ทรง

๑๕ แสขงจิตตภักดิ์

ถ้วนทั่วพระอาณา

๑๖ แยกซังถวายเป็นไชย

ฤทธิโดยพระบรม

๑๗ ขอองค์อมรมแมน

ปานทิพวสันต์กระเซ็น

๑๘ เลือเมืองและทรงเมือง

ทวยเทพยรักษา

๑๙ เชิญช่วยอำนวยพร

แก่องค์บรมไท

๒๐ ให้ทรงเสวยสวัส

เกษมสุขพิศาลตาม

สุทธราชภิรมยา

จวกลัษมรเมือง

พระวงศ์คณาเณง

ธวัชคคยานันต์

เสนารักษ์ฤทธิกรวัน

ยเฉลิมฉลององค์

แลเถลิงพระเกียรติจง

ธรรณิศมพิศรา

มนะปัตติหรรษา

กัระวณะเริงรมย์

สวัสทิไพภิสิตสม

มนะราชชยาทเชิญ ฯ

พิทักษ์แดนสยามเย็น

ชลระโสมพธารา

สวัสเรืองพระเตศา

วรเศวตฉัตรชัย

พระขรรค์ไพ

จุลจอมมกุฎสยาม

ภิขัยภักย์นันทราม

บรมราชจักรีวงศ์ ฯ

กาพย์ห่อโคลง

๑ ข้าทวยเทวราชเริง	สุรา ฤทธิชัย
ทรงมเหศวรคักดา	นภาพล้า
ซึ่งสิ่งสถิตสยามา	ฉาจักร น้แซ
เชิญภิบาลสยามคำ	คู่ฟ้าดินคง ฯ
๑ ข้าไทเทวฤทธิ	สิ่งสถิตสยามจง
เชิญพิทักษ์ราชตำรง	รัชยิ่งและยืนนาน ฯ
๑ อ้างค้อมาแม่เจ้า	จอมสรวงศ์ ศลิไชย
เชิญบริรักษ์พระนาง	อุยชัยผู้
ครองราชปราชญ์นันทพาง	พิภพล่ม แล้วฤ
ไทธิราชอย่ารู้	นิราสร้างกมลปรีดิ์ ฯ
๑ อ้างมาอิจฉเวศ	ธชาเยศพระตรีศลิ
เชิญผดุงพระวรศรี	อุภัยราชเสวยรมย์ ฯ
๑ อ้างพระลักษมีกริยาท้าว	สังกร
เชิญช่วยถนอมพระบวร	บาทเจ้า
สมเด็จอิศราราชบงอร	อุยไชยศ ท้วยรา
ให้พระเสวยสวัสดิไกร	สิ่งอันรอนฤกษย์ ฯ
๑ อ้างพระลักษมี	มหิษีสราลย์
เชิญช่วยถนอมไท	วิสุทธิราชกษัตริย์ ฯ

๑ อ้าอมรแม่แม่	เมขลา
เชิญหลีกอสุรมา	อยู่เฝ้า
สมเด็จบรมมา	ชินนาค เทอญแม่
ถนอมพระองค์ปกเกล้า	หม่ข้าประชากร ฯ
๑ อ้าพระอมรวงศ์	อนงค์เมขลาอัยสว
เชิญละอสุราร	พิทักษ์บาทราชินย์ ฯ
๑ อ้าพินเนศหน่อท้าว	พฤษภาไกร ลาสเอย
เชิญเสด็จเทพครวไล	ยุโรปแล
บริรักษ์ราชทนต์	สยามมกุฏ เทอญนา
ให้พระเสวยสวัสดิ์แม่	พิทยลำคินเวียง ฯ
๑ อ้าพินเนศย์โยรส	สวยมภูวศรฤกษ์เสียง
เชิญช่วยประคองเคียง	พระยวราชเกษมเอย ฯ

โคลงกะตุ้

๑ แต่ง	พระเกียรติสองราชไว้	หวังเฉลิม
ฉันท	จิตต์ประคิษฐุ์เทิม	สดีผู้
รำ	ลักพระคุณเสริม	สวามิภักดิ์ เทอญพ่อ
พรรณ	สุขพลฤฎ์	นิราสร้างท่าสกันธ์ ฯ

๑	พระ	กรณฉกฉัตรกัน	เกศา เลี่ยมแล
	เทศ	พระบรมมา	ร่วมเกล้า
	พระ	ประยุรมขมาคยา	ทวยราษฎร์ ทัวเฮย
	คุณ	พระจอมภพเฝ้า	หนักกล้าเหลือประมาณ ฯ
๑	ไว้	นักรวาทไ้	อามร สยามฤ
	เป็น	หลักจรวโลงสรวง	บ่งเค้าร้า
	ที่	พำนักแกผู้ทรง	สุจริต นานา
	ระลึก	พระคุณคำเจ้า	ชั่วร้ายไปมี ฯ
๑	ใน	ราชทัณฑ์ยัดต้อง	บางชน ฤาเวย
	การ	สุจริตละกล	ทุแท้
	เสด็จ	ดำรงรัชมล	ธรรมทศ พิณนา
	กลับ	โทษโปรตคี่แม่	มาตรนัยฤามี ฯ
๑	จาก	สิริราชเพอ	อันใด เล่าเฮย
	ประ	โยชนพระประสงค์ใน	กิจเกอ
	เทศ	ชาติสาสนพึงไฟ	บุลยยิ่ง บรรพแล
	ยุโรป	บุรพกษัตริย์เมอ	แต่ก็มีฤา ฯ
๑	จบ	สรวเสริญคุณคัมเจ้า	จอมสกล
	บ	เช่นนักรัพนธ	เพราะไ้
	วิ	ฉลองพระบาทยุคล	โดยรัก คี่แฮ
	บรรณ	พระเดชพระคุณไว้	สืบล้ำสถาพร ฯ

แหล่งเทศน์มหาชาติ
ของพระกว้าง วัดประยุรวงศ์

๑ รูปจะริเริ่มเพิ่มนิพนธ์	สาธุชนจงวิจารณ์
โดยข้อคำรำชาน	ในพงศาวดารฝ่ายอุดร
๑ แต่ครั้งกรุงไทยยังอยู่ไกลเหลือ	แรกเมืองเหนือคงนคร
กษัตริย์ลำดับมาชัชชอน	ผลัดเปลี่ยนนครมามากมี
๑ จนถึงเชิงแสนแป้นแวนแคว้นใหญ่	อำนาจแผ่ไปทุกธานี
กษัตริย์คำวังทรงบุรี	ทรงนามพระศรีธรรมไตร
๑ บัญชาอำนาจพระผ่านสมบัต	เป็นจอมกษัตริย์อันยิ่งใหญ่
ให้เจ้าทั้งสองที่ของพระไทย	ไปสร้างเมืองใหม่อีกธานี
๑ เสด็จสถิตอยู่พิณโลก	อีกนามหนึ่งโสมบุรี
ทรงสร้างพระธาตุเจดีย์	วิหารสูงามสูงทรง
๑ จะทรงหล่อพระประติมาฐาน	ไว้ในวิหารอีกสามองค์
ให้หาช่างทออย่างย้งยง	ได้เสร็จประสงคทั้งห้าพราหมณ์
๑ ท้าวทรงสร้างเป็นอย่างกันไป	สุดแต่พระไทยที่เห็นงาม
๕ ขนรูปเข้ากินสิ้นทั้งสาม	แล้วเริ่มพระนามตามพระไทย
๑ แต่พระชินราชขนาดที่อ้าง	หน้าตักกว้างโดยกล่าวไว้
ห้าศอกคืบยังสี่ไซ	ห้านิ้วในมีเคยนา
๑ แต่พระชินศรีนท้านขอก	ว่ากว้างห้าศอกสี่นิ้วหนา
กำหนดขนาดพระศาสดา	ว่ากว้างหนึ่งวาหกนิ้วตรง

๑ ให้หาสำรวงถ้วนทองสำริด
คว้นหล่อเสด็จสำเร็จลง

๑ พระทั้งสองทองแผ่นกั
แต่พระชินราชประหลาตหนักหนา

๑ ทรงหล่อสามควาคน่าอนา
จอมกษัตริย์ชิตติยพงศ์

๑ ทรงตั้งสัจจาก้วยบารมี
อำนาจพระองค์ที่ทรงเลื่อมใส

๑ มีประชาชนนั้นเข้ามาช่วย
ไม่หย่อนหยศศคชยัน

๑ วันเมื่อหล่อพระชินราช
วันพฤหัสบดีเป็นสวัสดิ์

๑ พุทธกาลล่วงนานไม่นาน
ส่วนประชาชนก็ก้าวไคลคลา

๑ ที่ประชาชนหายจึงได้เรียกขาน
ฝ่ายพระองค์ทรงธรรม

๑ รวมทองชนวนล้วนเค็ชเชอ
ปลุกไฟสามเส้าบอกเค้าตรง

๑ กล่าวย่อย่อพอเป็นสมาธิ
พอรู้เรื่องเริ่มองค์เกิมา

ใต้เสด็จภิสมประสงค์

ให้ต่อยองค์พระปฐมมา

คือพระชินศรีกับพระศาสดา

พอต่อยออกมาไม่เป็นองค์

ไม่สมพระราชประสงค์

ท้าวเธอทรงโทมสนัสใน

กับพระราชเทวีร่วมพระไทย

เห็นผลได้ ในปัจจุบัน

ทำการด้วยช่างทั้งนั้น

จนแล้วทันไม่ช้าที่

วิสาขมาสขึ้นอุจมี

นพศกปีมะเสงนา

ได้พันห้าร้อยพระวัสสา

ไปทางอุดรแล้วหายพลัน

คิดช้อย่านมาจนทุกวัน

รับสั่งช่างนั้นโดยจำนง

แล้วหล่อพระเหลือชิ้นอีกองค์

ที่หล่อองค์พระปฐมมา

พระชินราชองค์อุดร

ช่างงามหนักหนาหาไม่มี

- ๑ กษัตริย์องค์สร้างเป็นอย่างปรากฏ พระเกียรติยศรุ่งเรืองศรี
พระชนม์ไม่น้อยวัยหทัยวัย พระบารมีมากสามารถ
- ๑ กษัตริย์พระองค์ไคมีพระไทยปราโมทย์ เสด็จไปสมโภชพระชินราช
ทรงพระอุส่าห์เป็นสามารถ ย่อมเรื่องพระอำนาจทุกพระองค์มา
ในรัชกาลที่ห้า
- ๑ พระเจ้าอยู่หัวเราทั่วทุกท่าน ปกสยามมาทั่วมณฑล
รัตนโกสินทร์มหินทรา
- ๑ ทรงสร้างอารามนามเบญจมะ ทรงหาพระประธานโสภณ
ทั่วรอยอารามสยามมณฑล ไม่พอพระกมลราชฤทัย
- ๑ ทรงเห็นแต่พระชินราช พระสิริวิลาสเลิศวิไล
ต้องพทอดกษณ์พระพักตร์ประไพ ควรจำลองไว้เป็นพระประธาน
- ๑ ให้หลวงประสิทธิไปประดิษฐานถ่าย ให้เหมือนละม้ายทุกประการ
แล้วค้ำยแจ้งรายงาน ตามข้อการเนื่องเนื่องมา
- ๑ จะเสด็จจรดทางชลมารค เวลานั้นลากเมื่อในพรรษา
ให้พระราชมนัสนัพนัสนา ขึ้นไปจำพรรษาบวรราชการ
- ๑ วันจะเสด็จเตรียมเสร็จพร้อมพร้อม เอาเรือพระที่นั่งเข้ามาขนาน
พระวงศ์ข้าราชการ พร้อมกรมทหารทั้งขกทั้งเรือ
- ๑ ที่นั่งกลไฟพอไต่เวลา ก็เคลื่อนจากท่าขึ้นทางเหนือ
บ้างนำบ้างตามออกหลามเหลอ บ้างลากเรือแล่นคั่นแน่นเนื่อง
- ๑ พอถึงตำบลมณฑลมหาไทย ก็ตกแต่งไว้รับทกเมือง
กุสอาศสอันเป็นการรุ่งเรือง เป็นที่ประเทืองยกประเทศไทย

๑ พระเจ้าน้องยาเสนาบดี
มิให้เรียวยรกรสปรกขึ้นไค้

๑ พอเสด็จถึงที่บุรีโสม
ทวันช่ายบ่ายเวลา

๑ ทรงปีกทองผดผ่องโลภณ
พร้อมอามิสบุชิตพระชินราช

๑ เวียนเทียนสมโภชอุโฆษประทัง
พิธีที่หล่อเตรียมมรดกขั้วว

๑ ไค้ฤกษ์เททองทุกกองเตรียมเสร็จ
วันวิเป็นสิริล้ำ

๑ พทธกาลล่วงน่านไม่นาน
ถ้าใช้วันปัจจุบนัน

๑ โกสินทร์ศกตกวัชยียลีย
เคษทองหล่อพระให้ร่วมสระสม

๑ ให้หล่อพระเหลือตามเชือก่อนเก่า
ปลูกโพธิ์สามเฒ่าอย่างเค้าโบราณ

๑ จำลองเสร็จสิ้นพระชินราช
ล่องกรงเทพพลันมีทันชา

๑ เชิญขึ้นคิกแต่่งมากแรงเร่งรัด
แล้วทรงปีกทองเอี่ยมอ่องลอลอ

ท่านทรงถ้วนถั่งพระไทยไส้
มีก้านันผู้ใหญ่คอยให้ตรวจตรา

พิษณโลกประทัยทอดท่า
เสด็จขึ้นวันทาพระชินราช

พระราชกมลยิ่งใสประสาท

พระภูษาทรงคาคือกสายสังวาลย์

มีละคอนแลหนึ่งข้าราชการ
ตั้งตามโบราณที่ท่านก่อนทำ

เป็นเคือนลียเอ็ดขึ้นแปดคำ

ฉลุประจำตกในศกตรี

สองพนัสร้อยสี่สิบสี่

ยี่สิบที่เคือนตุลาคม

ต้องยกหยิบตามอย่างนิยม

โดยพระบรมราชโองการ

เก็บอิฐที่เตามาก่อเป็นฐาน

คูก่อนกาลที่ท่านทำมา

แล้วเชิญเคลอนคลาคลงนาวา

ประทัยทอดท่าหน้าโรงหล่อ

ข้างดูข้างชคมิไค้ รือ

ตั้งเทพหล่อเหมื่อนองค์น

- ๑ เชิญลงนามมหาหมณฑป เครื่องสูงครันครบรอบมณฑล
 สมโภชหนึ่งคืนครันครันในชล ตระเตรียมเกลื่อนกล่นขนนางต่างกรม
- ๑ ยำรุ่งเริ่มแห่เรือแลออกหลาม วันที่สิบสามธันวาคม
 พอเช้าโมงกังเลียงอิงขรม แตรสังข์ระงมในชลธาร
- ๑ หน้ากระบวนล้วนเป็นคัก มีเรือประตแลเรือทหาร
 เรือเสือเรือสหัสประภทยาน เลียงเส้าประสานกับเลียงคน
- ๑ เต็มอย่างแบบหมดยศแห่พระ เหมื่อนอย่างพยุหะทรงเครื่องต้น
 นำเรือพระพุทธุติโสภณ สถิตในมณฑลมหาพทอง
- ๑ งามเศวตฉัตรอย่างขัตติยะ งามสักการะรุ่งเรืองรอง
 งามเครื่องประดับจับสีทอง ต่างแซ่ซ้องสาธุการ
- ๑ ทั้งชายหญิงบนคลังแลเรือ แลลั่นเหลลคออกกลาน
 ทั้งหน้าแพแลหน้าบ้าน ตั้งเครื่องสักการพทบูชา
- ๑ ต่างพร้อมจิตต์คิประสาท ในพระชินราชทกถวันหน้า
 พงไต้ประสพพวันทา เปนบุญตาไ้เห็นพระองค์
- ๑ ช่างงามจริงจริงเป็นยิ่งยอขงาม มีเรือแต่งตามลั่นจอมสงฆ์
 คุประคจพระพุทธุองค์ เมอพระยังทรงพระชนมาน
- ๑ จะเสด็จแห่งใดก็คึกคายนัน มีสงฆ์สองหมื่นเป็นบริวาร
 เพื่อประโยชน์มาโปรดเราท่าน ให้พันกันตารสันตงสีทอง
- ๑ เหมื่อนพระองค์สถิตอยู่พิณโลก ลงมาคยโคกเราสันตงสีทอง
 ไ้ยินพระนามแต่เป็นความขัตข้อง สุกที่จะปองชนไปวันทา

- ๑ พระเดชพระคุณเราบุญถ้วนทั่ว
จำลองเหมือนองค์แล้วเชิญลงมา
- ๑ กระบวรหลังพร่งพร้อมพรัก
ล้วนพลพายแลลายลาน
- ๑ บ้างแต่งเรือคูเหลือหลาย
เป็นสัตว์ว้ายในวารี
- ๑ บ้างทำเป็นรูปพระสถิตต์
ประทักประหารมารทั้งห้า
- ๑ บ้างทำเป็นรูปมารประณ
ขึ้นทรงคชาดาประดัง
- ๑ บ้างทำเป็นนางพสนธรี
เป็นชลธารมารลุ่มจม
- ๑ โขนโรงใหญ่เรือไฟงลาง
บ้างทำบัลลังก์นั่งเทศนา
- ๑ ตั้งสับตั้งเตาขอกเค้กรรม
ต้องรวบรัดคักแต่ข้อ
- ๑ กระบวรหน้านาวาเบน
เข้าแคบค้ำคั่งเรือทั้งเขี้ยวขว
- ๑ สิ่งใดเกาะเกาะที่ระระรกราน
กระบวรหน้าไม่ซ้ำที่

พระเจ้าอยู่หัวท่านทรงพระอุสาห์
ให้เราถ้วนหน้าไค้นมัสการ

คึกคึกแย่งชิงยกคิวถาวร
คั่นแน่นขนานในที่

ทำสั่นคนพายคุเข้าที่
ยังเป็นพาชีแลคชา

ขึ้นทรงกัณฐีควั่นพระพิมพา
เห็นสังขารเป็นอนิจจัง

ยกมารพลมากับคั้ง
จะแย่งบัลลังก์ให้ลุ่มจม

มาบิคโมลิ้มวยผม
ต้องน้อมประนมกรวันทา

คูลายหลากที่ในชล
บ้างทำทำเป็นที่โรงหล่อ

คึกคึกให้สั้มตามยี่ห้อ
เนื้อความย่อย่อมิให้ขัดยาว

เข้าคลองสามเสนเสียดอชว
กลองแตรเกรียวกราวมากมาย

ต้องรอสพานกิมแข่งหล่
พอดึงทีเป็นสันทาง

- ๑๑ ต้องแย่งกระบวรไม่ถ่วงเต็ม
นำเรือพระพทิสต์ลำอาว
๑๒ พอทำไม่งก่งแล้วจึงเชิญพระ
ควรรชนชมประนมประนาม
๑๓ เป็นที่ลึงเกศว่าพระเศษพระคุณ
พระชนมย์นบทรงพระบารมี
๑๔ แล้วทรงถวายสาธยายพรคณ
เป็นพุทธบูชาเล่าเลื่อมใส
๑๕ ทรงโปรดโอกาสให้ราษฎร
ผู้ใดไพร่มีได้ว่า
๑๖ แล้วทรงโปรดสมโภชสี่คน
ไม้หกโมงครุ่มมือกุมกระบอง
๑๗ พระวงศ์ข้าราชการ
เครื่องแก้วชิตชิตเจียรใน
๑๘ ออกร้านขายของเป็นท้องเป็นแถว
ราชาทกวัจจของคัตติ
๑๙ เต็มจิตต์เลื่อมใสมิได้ย่อหย่อน
พระชินราชประสาธทรรษา
๒๐ ทรงพระประสาธราชคำเนวเทียบ
ทั้งชินบุตรสุทธอมสงฆ์
๒๑ ถานอันคัยคณียหลายร้อย
เป็นการเคารพครบคดียาว
ได้ยวล่วงคลองเปรมมาข้างล่าง
ประทัยทอตรงหน้าอาวาม
๒๒ ชนวิคเขญจนะสถิตแท่นงาม
มิได้มีความขัดราศี
จะแผ่ไพบลย์รุ่งเรืองศรี
เหมือนสมเด็จพระศรีธรรมไตร
เอกทรงพระหัตถ์คางามวิสัย
ด้วยพระราชหฤทัยที่ทรงศรัทธา
ชาวพระนครทุกถ้วนหน้า
๒๓ ทมิศรัทธาเข้ามาขีคทอง
การเล่นครึกครื้นมหกรรมฉลอง
ละคอนโขนร้องอีกคอกไม้ไฟ
ไชว์พระโบราณตั้งเรียงไป
ของเก่าของใหม่ล้วนแต่งงามดี
๒๔ งดงามแล้วที่เคยมี
เปรียบพิริพระครุฑานา
๒๕ แท้เครื่องถาวรวิคตยชา
เต็มจิตต์ศรัทธาถ้วนทั่วองค์
ทรงแวตเวียนพรั่งพร้อมพระวงศ์
ประทักษิณวงตามกำหนดการ
๒๖ สามเณรใหญ่น้อยเนืองแน่นขนาน
เป็นทีเบิกบานทั่วกลมกลืน นั้นแหละ ฯ

“เฉพาะห้องแก้วแก้ว ๓๐๒ เท่านั้น”

